

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN DİN VE MİLLİYETÇİLİK
ANLAYIŞI

UĞUR CAN KAPICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doç. Dr. İBRAHİM YENEN

AĞUSTOS - 2022
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim

UĞUR CAN KAPICI

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN DİN VE MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI****UĞUR CAN KAPICI****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI****DANIŞMAN: DOÇ. DR. İBRAHİM YENEN**

Hüseyin Nihal Atsız, Türk kültürü ve edebiyatı açısından kaleme aldığı eserlerle öne çıkan tarihsel şahsiyetlerden biridir. Dönem dönem gerek din, gerekse de milliyetçilik ile ilgili öne sürdüğü fikirlerden ötürü sürekli tartışılan kişilerden biri olmuştur. Bu çalışma kapsamında Hüseyin Nihal Atsız'ın din ve milliyetçiliğe karşı bakış açısı ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümü olan giriş bölümünde Hüseyin Nihal Atsız'ın kişiliği, yaşamı ve eğitimi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde Hüseyin Nihal Atsız'ın din ile ilgili görüşleri inanç, tanrı, ibadet, ahlak, laiklik, tarih ve medeniyetle olan ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ırkçılık, milliyetçilik ve Türkçülük kavramları din perspektifi üzerinden ele alınmıştır. Çalışmanın son bölümü olan dördüncü bölümde ise, toplum ile ilgili görüşleri, sosyal değişim, sosyal bozulma, sosyal etkileşim ele alındıktan sonra, Hüseyin Nihal Atsız'ın toplum ve din ilişkisine yönelik değerlendirmelerine yer verilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Hüseyin Nihal Atsız, Toplum, Din, Milliyetçilik, Türkçülük.

Ağustos 2022, 91 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'S APPROACH OF RELIGION AND NATIONALISM****UĞUR CAN KAPICI****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY AND RELIGION SCIENCES****SUPERVISOR: ASSOC. PROF. İBRAHİM YENEN**

Hüseyin Nihal Atsız is one of the prominent historical figures with his works in terms of Turkish culture and literature. From time to time, he has been one of the people who are constantly discussed because of the ideas he put forward about both religion and nationalism. In this study, Hüseyin Nihal Atsız's point of view towards religion and nationalism is discussed. In the introduction, which is the first part of the study, the personality, life and education of Hüseyin Nihal Atsız are emphasized. In the second part of the study, Hüseyin Nihal Atsız's views on religion are discussed in the context of his relationship with faith, god, worship, morality, secularism, history and civilization. In the third part of the study, the concepts of racism, nationalism and Turkism are discussed from the perspective of religion. In the fourth chapter, which is the last part of the study, after discussing his views on society, social change, social deterioration and social interaction, Hüseyin Nihal Atsız's evaluations on the relationship between society and religion are included.

KEYWORDS: Hüseyin Nihal Atsız, Society, Religion, Nationalism, Turkism.

August 2022, 91 Pages

TEŐEKKÖR

Bana hayatımın tüm dönemlerinde yardım ve desteklerini esirgemeyen tüm aile bireylerime, tez sürecinde beni olumlu şekilde yönlendiren ve motive eden değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. İbrahim Yenen'e teşekkürü bir borç olarak bilirim.

UĞUR CAN KAPICI

Kastamonu, 2022

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZONAYI.....	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. DİN GÖRÜŞLERİ.....	16
2.1 İnanç.....	18
2.2 Tanrı.....	27
2.3 İbadet.....	33
2.4 Ahlak ve Din	36
2.5 Din ve Devlet (Laiklik)	42
2.6 Tarih ve Medeniyet.....	46
3. İRKCİLİK, MİLLİYETÇİLİK VE TÜRKÇÜLÜK KAVRAMLARININ DİN PERSPEKTİFİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	48
3.1 İrkçilik ve Din.....	48
3.2 Milliyetçilik ve Din.....	51
3.3 Türkçülük ve Din.....	54
3.4 Turancılık ve Din.....	57
4. TOPLUM GÖRÜŞLERİ.....	60
4.1 Türk Kültürü.....	60
4.2 Sosyal Değişim	66
4.3 Sosyal Etkileşim	72
4.4 Toplum ve Din İlişkisine Yönelik Değerlendirmeleri	74
SONUÇ.....	77
KAYNAKLAR.....	85
ÖZGEÇMİŞ	91

1. GİRİŞ

1789 yılındaki Fransız Devrimi'nden sonra dünyada milliyetçi akımların yükseldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türk milliyetçiliği ise bilhassa Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yükselişe geçmiştir. Osmanlı'nın yıkılışı ve yerine genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla Türk milliyetçiliğinde bazı isimler öne çıkmaya başlamıştır. Bu isimlerden biri hiç kuşkusuz Hüseyin Nihal Atsız'dır. Hüseyin Nihal Atsız 12 Ocak 1905'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın babası, Gümüşhane'nin Torul ilçesinde yer alan Midi köyündeki Çiftli oğullarından olan Deniz Güverte Binbaşı Hüseyin Efendi, annesi ise Trabzonlu Kadioğulları ailesinden Fatma Zehra Hanım'dır. Hem annesi hem de babası tanınmış ailelerin çocukları olmanın dışında, bir diğer ortak özellikleri ise, denizci kökenli iki aileden gelmiş olmasıdır (Aksakal, 2014, s.35).

Gerek anne gerekse de baba tarafı eğitilmiş ailelerin çocukları olduğundan, Hüseyin Nihal Atsız'ın anne ve babası, onun eğitilmiş biri olması için büyük çaba sarf etmiştir. Hüseyin Nihal Atsız ilkökula 6 yaşında iken Kadıköy'deki Fransız okulunda başlamıştır. Her ne kadar Hüseyin Nihal Atsız'ın doğduğu dönem Osmanlı'nın son dönemi olsa da, o eğitime öncelikle Latin harflerinin öğrenimi ile başlamıştır (Yılmaz, 2019, s.26). Ancak o Latin harflerinin öğrenimi için eğitim aldığı okulda bazı öğretmenlerden pek hoşnut olmadığı ileri sürülmektedir. İlerleyen süreçte bu okulda nasıl çıktığı tam olarak bilinmeyen bir yangından ötürü o bu okuldaki ayrılışı ve gene Kadıköy'de bulunan bir Alman okulunda eğitimini sürdürmüştür (Tekin, 2016, s.11).

Onun ilköğretim yıllarını geçirdiği okullar ise aşağıda sıralanmaktadır (Yılmaz, 2019, s.27):

- Kadıköy Fransız ve Alman Mektepleri
- Süveyş Fransız Mektebi
- Cezayirli Hasan Paşa Mektebi

- Osmanlı İttihad Mektebi
- İstanbul Sultanisi

Hüseyin Nihal Atsız'ın 5-6 yaşlarından sonra şahsiyetinde belirginleşmeler başlamıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın çocukluk yıllarının anne ve babasının yanında mutlu ve huzurlu bir şekilde geçtiğini söylemek mümkündür. Hüseyin Nihal Atsız'ın eğitim yaşamına ilk başladığı yıllar, aynı zamanda dünyada büyük değişimlerin yaşandığı ve icatların başladığı yıllar olduğunu söylemek mümkündür. Hüseyin Nihal Atsız okumaya her zaman istekli ve meraklı bir çocuk olmuştur. Eğitim yaşamının ilk yılları oldukça çalkantılı geçen Hüseyin Nihal Atsız, İstanbul'da bilhassa gayrimüslimlerin ve diğer azınlıkların çocuklarının yoğunlukta olduğu yerlerde eğitim görmesi, verilen eğitimin yabancı dille olması ve tüm bunlara ek olarak söz konusu okullarda azınlık şuurunun varlığı, Hüseyin Nihal Atsız'ın milliyetini erken yaşlarda hissetmesine neden olmuştur (Güntürk, 2018, s.44).

Azınlıkların hâkim olduğu bir okulda eğitime başlamak, çevrenin yabancılığı, ailesinin asker kökenli olmasından ötürü, Hüseyin Nihal Atsız'ın hayat macerasının başında milliyetçi ve Türkçü tavrın oluşması için gerek olan tüm şartlar oluşmuştur (Sarınay, 1994, s.22). Hüseyin Nihal Atsız'ın çocukluk dönemi, Osmanlı'nın son dönemlerine denk gelmiştir. Osmanlı'nın girdiği savaşlarda aldığı darbeler, kaybettiği topraklar ve çok sayıda insan kaybının ortaya çıkardığı dramların yaşandığı bu dönem, Hüseyin Nihal Atsız'ın çocuk ruhuna damga vurmuştur (Taş ve Göksüçukur, 2019, s.467).

Hüseyin Nihal Atsız'ın çocukluk döneminde İstanbul, hem yaşanan savaşların ve verilen kayıpların ortaya çıkarmış olduğu zor şartlar, hem de geleceğe yönelik kaygıların ve belirsizliklerin varlığı, Türklerin bu şehirde sefalet içerisinde yaşamasına neden olmuştur. Ancak azınlık olarak adlandırılan kesim ise, bolluk içerisinde güzel bir yaşam sürmekte idi. Hüseyin Nihal Atsız tüm bu vahameti çocuk ruhuyla gözlemlemiş ve yaşamının ilerleyen kısmı gördüğü bu olumsuzlukların gelecekte de yaşanmaması için ve toplumun tekrar aynı hataya düşmemesi için onları bilinçlendirmekle geçmiştir (Karabulak, 2017, s.19).

Tekrar Hüseyin Nihal Atsız'ın eğitim yaşamına dönecek olursak, Hüseyin Nihal Atsız yukarıda sözü edilen olumsuzlukları yaşarken, aynı zamanda eğitim yaşamında da bazı farklı arayışlar içerisine girmiştir. Yurdun farklı alanları ile ilgili makaleler hazırlayan Hüseyin Nihal Atsız, bunları kimi zaman tek başına yaptığı gibi, Ahmet Naci ile de birlikte de hazırlamıştır. Ahmet Naci ve Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan "Anadolu'da Türklere ait yer isimleri" makale farklı kesimlerin dikkatini çekmiştir. Sözü edilen bu makale Türkiye Mecmua'sında neşredilmiştir. Hüseyin Nihal Atsız açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, bu makaleden etkilenmiştir. Bu durumun Hüseyin Nihal Atsız'ı daha iyi bir şekilde motive ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. 1930 yılına gelindiğinde Hüseyin Nihal Atsız Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur (Öğün, 1995, s.144).

Hüseyin Nihal Atsız'ın eğitim yaşamına ve ilerleyen süreçte akademik yaşamına yön verenlerden biri de hiç kuşkusuz Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'dür. Hüseyin Nihal Atsız mezun olduktan sonra o dönem Dekan koltuğunda Prof. Dr. M. Fuat Köprülü oturmakta idi. Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, Hüseyin Nihal Atsız'nın Maarif Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirmiş olmasından dolayı o dönem sekiz yıl olan zorunlu hizmetten muaf edilmesini sağlamıştır. Prof. Dr. M. Fuad Köprülü tarafından bu muafiyet sağlanmasından sonra, Hüseyin Nihal Atsız, Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'nün asistanı olmuştur (Akün, 1991, s.25).

Hem hocası hem de dekanı olan Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'nün asistanlığını yapan Hüseyin Nihal Atsız, aynı zamanda Türklükle ilgili pek çok hususu ele almak ve toplumu bilinçlendirmek için Atsız Mecmua'yı çıkarmıştır. Hüseyin Nihal Atsız tarafından çıkarılan bu mecmua toplamda 17 sayı çıkartılmıştır. Hiç kuşkusuz o dönem içerisinde öne çıkan kişiler tarafından oldukça dikkatli bir şekilde takip edilen bu mecmuadan sonra, Abdulkadir İnan, Prof. Dr. Fuad Köprülü, Zeki V. Togan gibi edebiyatçılarla birlikte çıkartılan "Türkçü ve Köycü" mecmuası, hem Türkçülük edebiyatı ve tarihi açısından dönüm noktası olmuştur. Bu dergide kaleme aldığı etkileyici yazılar Hüseyin Nihal Atsız'ın daha fazla tanınmasına neden olmuştur (Cündioğlu, 2017, s.77).

1932 yılından sonra Hüseyin Nihal Atsız için bazı olumsuzluklar ortaya çıkmaya başlamıştır. 1932 yılında Dr. Reşid Galip'in Maarif Vekili olmuştur. Daha sonra Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na vekâleten Bakan Ali Muzaffer Bey asaleten tayin edilmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın fikirlerini her zaman olumsuz ve zararlı olarak gören Dr. Reşid Galip, onun bu üniversitedeki akademik yaşamını sonlandırmak için fırsat kollamaya başlamıştır. Dr. Reşid Galip'e bu konu ile ilgili önemli bir fırsat doğmuştur (Aydın, 1993, s. 175).

Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan "Darülfünun'un kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi" adlı yazıyı kaleme aldıktan sonra Hüseyin Nihal Atsız'ın asistanlığı Dr. Reşid Galip tarafından sona erdirilmiştir (Atsız, 1992, s.17). Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan "Darülfünun'un kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi" adlı makale, geçmişte yaşanan bu hadisedeki durumlarla ilgili olarak yapmış olduğu önemli tespitlerin dışında ülkedeki gidişatın mevcut durumdan daha iyi duruma gelebilmesi açısından bir nevi uyarı niteliğindedir (Çetin, 2019, s.38).

Üniversitedeki asistanlık görevinin sona erdirildiği 1932 yılının ertesini yılı olan 1933 yılında Hüseyin Nihal Atsız, önce Malatya'daki ortaokula Türkçe öğretmeni olarak tayin olmuş, daha sonra Edirne'ye tayin olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız Edirne'de edebiyat öğretmeni olarak görev yapmıştır. Burada bir yılı doldurmadan görevinden ayrılmıştır. Ancak kalemini hiçbir şartta bırakmamayı kendisine ilke edinen Atsız, Atsız mecmuanın yaşamının sona ermesinden sonra, Orhun adlı dergide yazılarını sürdürmüştür. Ancak her zaman eleştirel bakış açısı ve Türk Tarihi Kurumu'nun eğitim kitaplarındaki yanlışları oldukça sert bir şekilde eleştirmesi, Atsız mecmua'nın devamı niteliğindeki Orhun adlı derginin yayın yaşamını tehlikeye sokmuştur. Nitekim Orhun adlı dergi sadece dokuz sayı çıkartılmış ve 1934 yılında Bakanlar Kurulu tarafından bu derginin yayın yaşamına son verilmiştir (Aydın, 1993, s. 177).

Hüseyin Nihal Atsız'ın kısaca evliliklerine de değinmek çalışma açısından yararlı olacaktır. Hüseyin Nihal Atsız ilk evliliğini 1931'de İstanbul Üniversitesi'nden mezun olan Mehpere hanımla yapmıştır. Ancak Mehpere hanım ile

olan evliliği (4 yıl) çok uzun sürmemiştir. Hüseyin Nihal Atsız bu evliliğini 1935 yılında sona erdirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın ikinci evliliğini 1936 yılında Bedriye Hanımla yapmıştır. Hüseyin Nihal Atsız ile ikinci eşi Bedriye hanımın iki erkek çocuğu dünyaya gelmiştir (Bölükbaşı, 2018, s.48).

Yaşamının büyük bir kısmını Türk ülküsüne adanmış olan Hüseyin Nihal Atsız, baskın bir kişiliğe sahip olmasından ötürü sürekli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Kaleme aldığı yazılardan ve düşüncelerinden dolayı farklı yerlere tayin edilmiş, görevinden uzaklaştırılmış, yazdığı dergi ve mecmualar kapatılmış ve dolayısıyla sürekli bedel ödemek zorunda kalmıştır. Yaşamının büyük bir kısmı fikri mücadele ile geçen Hüseyin Nihal Atsız, yaşamının son yıllarında önemli sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Hasta haliyle cezaevinde olan Hüseyin Nihal Atsız, bazı öğretim görevlileri ve öğrencilerin dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ten yetkilerini kullanarak affedilmesini istemiştir. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk af yetkisini kullanmış ve tahliye olması sağlanmıştır. 1975 yılında Hüseyin Nihal Atsız yüksek tansiyon ve romatizmadan şikâyetçi olarak doktora gittiğinde yapılan testlerde herhangi bir şey çıkmamıştır. Ancak aynı yıl 10 Aralık'ta Türk ülküsü için bir ömrü fikri mücadeleyle geçirmiş olan Hüseyin Nihal Atsız kalp krizinden ötürü yaşama gözlerini yummuştur (Bucak, 1997, s.57).

Hayatının pek çok dönemini çalkantılı bir şekilde geçirmiş olmasına rağmen birçok eser kaleme alan Atsız'ın, tarih alanı kapsamında telif ya da transkript ettiği yayınları aşağıda sıralanmaktadır

- “H. Nihâl-Ahmed Nâci, Anadolu'da Türklere Âid Yer İsimleri, *Türkiyât Mecmûası*, Cilt 2, 1928, ss. 243-259.”
- “Atsız, *Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar. Birinci Bölüm: En Eski Zamanlardan Başlayarak Apar Sülalesinin Düşmesi Tarihi Olan Milâdî 552'ye Kadar*, Arkadaş Basımevi, İstanbul 1935.”
- “Atsız (Haz.) *XV'inci Asır Tarihçisi Şükrullah, Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi (Eski Türklerle Fatih Sultan Mehmed'in Tahta Oturuşuna Kadar Olan Osmanlı Tarihinden Bahseder)*, İstanbul 1939.”

- “Nihâl Atsız, *Müneccimbaşı Şeyh Ahmed Dede Efendi, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1940.”
- “Atsız, *900üncü Yıl Dönümü (1040-1940)*, İstanbul 1940.”
- “İ. Süruri Ermete (Üçüncü Dereceden Harb Malûlü Piyade Subayı), *Türkiye Asla Boyun Eğmeyecektir (Türk-Rus Savaşlarının Özeti)*, İstanbul 1946.”
- “Atsız (Haz.), Ahmedî, Dâstân ve Tevârih-i Mülük-i Âl-i Osman, *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, ss. 1-35.”
- “Atsız (Haz.), Şükrullah, Behcetüttevârîh, *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, ss. 37-76.”
- “Atsız (Haz.), Âşıkpaşaoğlu Ahmed Âşıkî Tevârîh-i Âl-i Osman, *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, ss. 77-319.”
- “Atsız, Fatih Sultan Mehmed’e Sunulmuş Tarihî Bir Takvim, *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, Sayı III, İstanbul 1957, ss. 17-23.”
- “Atsız, İstanbul Kütüphanelerinde Tanınmamış Osmanlı Tarihleri, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, Cilt VI, Sayı 1-2, 1957, ss. 47-81.
- “Atsız (Haz.), *Osman (Bayburtlu), Tevârîh-i Cedîd-i Mir’ât-i Cihân*, İstanbul 1961.”
- “Atsız, *Osmanlı Tarihine Ait Takvimler I (824, 835 ve 843 Tarihli Takvimler)*, Küçükaydın Matbaası, İstanbul 1961.”
- “Atsız, *Türk Tarihinde Meseleler*, Afşın Yayınları, Ankara 1966.”

- “Atsız (Haz.), *İstanbul Kütüphanelerine Göre Birgili Mehmet Efendi (929-981=1523-1773) Bibliyografyası*, Süleymaniye Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 1966.”
- “Atsız, Kemalpaşa-oğlu'nun Eserleri, *Şarkiyat Mecmuası*, Sayı VI, İstanbul 1966, ss. 71-112.”
- “Atsız (Haz.), *İstanbul Kütüphanelerine Göre Ebussuud Bibliyografyası*, Süleymaniye Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 1967.”
- “Atsız (Haz.), *Âli Bibliyografyası*, Süleymaniye Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 1968.”
- “Atsız (Haz.), *Âşıkpaşaoğlu Tarihi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1970.”
- “Atsız (Haz.), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler*, Cilt I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.”
- “Atsız, Arslan Yabgu'nun Oğlunun Adı, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı III, Ankara 1971, ss. 183-189.”
- “Atsız, (Haz.), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler*, Cilt II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1972.”
- “Atsız (Haz.), *Oruç Beğ Tarihi*, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1972.”
- “Atsız, Kemalpaşa-oğlu'nun Eserleri, *Şarkiyat Mecmuası*, Sayı VII, İstanbul 1972, ss. 83-135.”
- “Atsız, Hicrî 858 Yılına Ait Takvim, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı IV, Ankara 1975, ss. 223-283.” (Yılmaz, 2019, s. 473-474).

Hüseyin Nihal Atsız'a ait romanlarla ilgili bilgiler Osman Fikri Sertkaya'nın "*Hüseyin Nihâl Atsız Hayatı ve Eserleri*" adlı çalışmasından alınarak derlenmiştir (Sertkaya, 2014). Bunlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Atsız, *Dalkavuklar Gecesi*, İstanbul, 26 Mayıs 1941.
- Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1946.
- Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1949.
- Atsız, *Deli Kurt*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1958.
- Selim Pusat, *Z Vitamini*, Büyük Doğu Mecmuası, 1959.
- Atsız, *Ruh Adam*, Ötüken, İstanbul, 1972.

Hüseyin Nihal Atsız'a ait hikâyelerle ilgili bilgiler Osman Fikri Sertkaya'nın "*Hüseyin Nihâl Atsız Hayatı ve Eserleri*" adlı çalışmasından alınarak derlenmiştir. Atsız'ın şiirleri ise 1946 yılında *Yolların Sonu* başlığı altında İstanbul'da kitaplaştırılmıştır (Sertkaya, 2014). Bunlar aşağıda sıralanmaktadır:

- *Hasan Dayı*, Cumhuriyet, 1925.
- *Dönüş*, Atsız Mecmua, 1931; Orhun, 1943.
- *Şehidlerin Duası*, Atsız Mecmua 1931; Orhun, 1943.
- *Erkek Kız*, Atsız Mecmua, 1931.
- *İki Onbaşı*, Atsız Mecmua, 1931; Çınaraltı, 1942; Ötüken, 1966.
- *Her Çağın Masalı: Bozdoğanla Sarı Yılan*, Ötüken 1966.

Yukarıdaki hikâyelerden sonra, Hüseyin Nihal Atsız'ın eserlerine yönelik bu bilgiler Osman Fikri Sertkaya'nın "*Hüseyin Nihâl Atsız Hayatı ve Eserleri*" adlı çalışmasından alınarak derlenmiştir (Sertkaya, 2014). Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan diğer kitaplar aşağıda sıralanmaktadır:

- "H. Nihal (Atsız), *Sart başı'na Cevap, Yerli doktorlar olmadığı için ölen "merhum" Atsız Mecmua Müdürü'nden, ecnebi doktorlar sayesinde yaşayan Yaş Türkistan Müdürü 'ne*, İstanbul 1933."
- "Nihal Atsız, *Divan-ı Türki-i Basit, gramer ve lügati*, 1930, Mezuniyet Tezi, Türkiyat Enstitüsü, no 82, 111 s."
- "Atsız, *Çanakkale'ye Yürüyüş*, İstanbul 1933."
- "Atsız, *XVİnci asır şâirlerinden Edirne/i Nazmî'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti*, İstanbul 1934."
- "Atsız, *Komünist Don Kişotu Proleter Burjuva Nâzım Hikmetof Yoldaşa*, İstanbul 1935."
- "Nihal Atsız, *Müneccimbaşı, Şeyh Ahmet Dede Efendi, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1940."
- "Atsız, *İçimizdeki Şeytanlar*, İstanbul 1940."
- "Atsız, *Türk Edebiyatı Tarihi. En eski çağlardan başlayarak Büyük Selçüklülerin sonuna kadar*, İstanbul 1940."
- "Atsız, *Hesap Böyle Verilir*, İstanbul 1943."
- "Atsız, *Ahmedî, Dâstân ve Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osman*, Türkiye Yayınevi'nin İstanbul'da 1949'da yayınladığı *Osmanlı Tarihleri I*, adlı eserin 1-35. sahifelerinde."

- “Atsız, *Şükriullah, Behcetü't-tevârih*, Türkiye Yayınevi'nin İstanbul'da yayınladığı *Osmanlı Tarihleri I*, adlı eserin 37-76. sayfelerinde.”
- “Atsız, *Aşıkpaşaoğlu Ahmed Âşıkî, Tevârih-i Âl-i Osman*, Türkiye Yayınevi'nin İstanbul'da 1949'da yayınladığı *Osmanlı Tarihleri I*, adlı eserin 77 -318. sayfelerinde.”
- “Atsız, *Türk Ülküsü*, İstanbul 1956.”
- “Atsız, *Osman (Bayburtlu), Tevârih-i Cedîd-i Mir'ât-i Cihân*, İstanbul 1961.”
- “Atsız, *Ordinaryüs'ün Fahîş Yanlıları (Ali Fuad Başgil'e cevap)*, İstanbul, 15 Ekim 1961.”
- “Atsız, *Türk Tarihinde Mes'eleler*, Afşın Yayınları, no 8, Ankara 1966.”
- “Atsız, *Birgili Mehmed Efendi Bibliyografyası*, İstanbul 1966.”
- “Atsız, *İstanbul Kütüphanelerine Göre Ebüssuud Bibliyografyası*, İstanbul 1967.”
- “Atsız, *Âlî Bibliyografyası*, İstanbul 1968.”

Yukarıda sıralanan çalışmaların dışında kendi ifadesi ile “*Türkçü bakışla*” ele aldığı “*ilmî iddiası olmayan, sırf gençlik ve millet için yazılacak olan, fakat yeni bir görüş getiren*” Türk Tarihi isimli bir eserin neşrine başlamış (Hacaloğlu, 2013, s. 340); ancak ömrü yetmediğinden yarım kalmıştır. Bunun yanında Türk Ansiklopedisi'ne tarihî şahısları ele alan birçok madde de yazmıştır.

Yukarıda sıralanan romanlarından, hikâyelerinden ve eserlerinden anlaşılacağı üzere Hüseyin Nihal Atsız, Türkçü kimliğinin yanı sıra tarih alanında da söz sahibi

bir kişiliktir. Onun Türkçü kimliğiyle birlikte tarih konusundaki çalışmaları, özellikle Genel Türk Tarihi dalında etkisini göstermiş ve bu dalın Türkiye'deki gelişimine katkı sağlamıştır (Özcan, 2011, s.263). Ancak Hüseyin Nihal Atsız ile ilgili hem yaşadığı dönem içerisinde, hem de günümüzde pek çok olumlu, olumsuz eleştiri ve görüş bulunmaktadır. Bilhassa din, inanç ve tanrı ile ilgili olarak kaleme almış olduğu yazılar, bazı kesimler tarafından bir düstur olarak görülürken, bazı kesimler tarafından ise, “kafatasçı” , “ırkçı” ve benzeri türden yakıştırmalarla eleştirilmiştir.

Hüseyin Nihal Atsız üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde çok fazla sayıda tez ve makale bulunmaktadır. Bunun dışında YÖK'ün ulusal veri tabanında Atsız üzerine yazılmış birbirinden farklı konularda 38 tane yüksek lisans ve doktora tez çalışması yer almaktadır. Bu çalışmalar alanlarına göre; Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Dil Bilim, Siyasal Bilimler, Eğitim ve Öğretim, Sosyoloji, Din, Halk Bilimi ve Biyografi içeriğinde çalışmalardır. Bu çalışmalardan Din, Tarih, Biyografi, Sosyoloji ve Siyasal Bilimler alanlarında yapılmış çalışmalara aşağıda değinilmektedir. Bucak (1997) tarafından yapılmış olan “Hüseyin Nihal Atsız-Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri” konulu yüksek lisans çalışması Atsız'ın hayatını ve Türk Düşünce dünyasına yaptığı katkıları dile getirmek amacı ile hazırlanmıştır. Sahip olduğu fikirler ve inancı ile “nevi şahsına münhasır” özellikler taşıyan Atsız'ın bu yönü ile kamuoyuna etkileri bulunmaktadır. Türkçülüğe yönelik orijinal fikirler bu çalışma sayesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Bu çalışma aynı zamanda biyografi alanında yapılmış olan tarihsel konulu bir tez çalışması olarak göze çarpmaktadır (Bucak, 1997).

Katı (2000) tarafından yapılmış olan “Hüseyin Nihal Atsız'ın Eserlerinde Eski Türk Dini İnançlarının Tespiti ve Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans çalışmasında; eski Türklerin dini inançları ile alakalı kaynaklarda bulunan çeşitli görüşler derlenerek Atsız'ın hayatı, fikirleri ve eserleri ve onun eserlerindeki eski Türk dini inançlarının tespiti ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda ise Atsız'ın eserlerindeki eski Türk dini inançlarının, kaynaklarda yer alan eski Türk dini inançlarına uygun olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma Felsefe ve Din Bilimleri alanında yapılmış olan bir tez çalışmasıdır (Katı, 2000).

Yurtbilir (2002) tarafından yapılmış olan, “Turancılık ve Nihal Atsız” konulu yüksek lisans tez çalışması, Cumhuriyet döneminde 1930 yılından itibaren varlığını gösteren ırkçı-turancı akımın ideolojisi ve tarihsel seyrinin değerlendirmesini içermektedir. Bu değerlendirme; Atsız Mecmuca dergisinin yayınlanmaya başlamış olduğu 1932 yılından ölümüne kadar bu akımın en etkili önderlerinden olan Atsız'ın yaşantısı ve düşünceleri kapsamında yapılmıştır. 19. yüzyılın sonlarında Azeri ve Tatar göçmenlerin de etkisi ile Osmanlı aydınları arasında yayılmaya başlayan Türkçülük düşüncesi yanı sıra, II. Dünya Savaşı bitimine kadar Almanya’da iktidarda bulunan nasyonal sosyalizm; ırkçılık- turancılık akımı ve Atsız'ın en çok beslendiği kaynaklar şeklinde ele alınmıştır. Atsız'ın polemikleri ve yaşantısının incelenmesi, Türkiye'nin siyasal değişimleri ve düşünsel atmosferinin ırkçı-turancı akım tarafından nasıl algılandığını göstermek amacını taşımaktadır. Aynı zamanda, Atsız'ın düşünceleriyle Milliyetçi Hareket Partisi'nin ideolojileri kıyaslanarak, 1975’de ilk defa iktidar ortağı olmasının ardından Türkiye siyasetinde önemli yer tutan MHP'deki Atsız etkisi incelenmiştir. Bu çalışma Siyasal Bilimler alanında yapılmış olan bir tez çalışmasıdır (Yurtbilir, 2002).

Dağ (2010) tarafından yapılmış olan “Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk Kültür Tarihindeki Yeri” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, Atsız'ın hayatı, eserleri ve yaşadığı dönemden bölümler içerirken bunun yanı sıra fikri örgüsü, edebi ve ilmi kişiliğine değinilmiştir. Atsız'ın tarihçiliği hakkında da geniş bilgiler içeren bu çalışma tarih alanında yazılmış olan ve derleme bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Dağ, 2010).

Sanlı (2010) tarafından yapılmış olan “Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, Türkçülük hareketinin önemli düşünürlerinden ve simalarından birisi olan Atsız'ın düşüncelerini ortaya koymak ve onun din olgusu kapsamındaki fikirleri incelenmiştir. Bu çalışmada 19. yy ikinci yarısı itibariyle doğan ve etkisi günümüze kadar az da olsa süren Türkçülük düşüncesinin “din” kavramı çerçevesinde ilişkisiyle kıyaslamalar yapılarak Atsız'ın konumu daha iyi anlamaya çalışılmıştır. Çalışmada Atsız'ın yayınlamış olduğu makaleler ve romanlar incelenerek derlenmiştir. Ülkücü Ülkücü Hareketin “din” olgusuna bakışıyla Atsız'ın düşüncelerinin kıyaslanması

sonucunda, Ülkücü Hareketin ve onun siyasal anlamda temsilcisi olan MHP'nin fikri değişimi ve dönüşümü de daha kolay anlaşılabilir olmuştur. Bu çalışma sosyoloji alanında yazılmış tarihsel içerikli bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Sanlı, 2010).

Çolak (2012) tarafından yapılmış olan “Sabahattin Ali-Nihal Atsız Davası: İkinci Dünya Savaşı Esnasındaki Türk Dış Politikasının İç Politikaya Etkileri Üzerine Bir İnceleme” konulu İngilizce yüksek lisans tez çalışmasında, Türk Dış Politikasındaki değişimlerin gözlemlenmesi amacı ile öncelikli olarak, Türk Dış Politikasının temel kavramları incelenmiştir. Sonrasında savaş dönemindeki değişikliklerin takip edilebilmesi amacıyla Lozan Antlaşmasından savaşın başlangıcına kadar olan dönem ele alınmış ve bu dönemde ortaya çıkan Turancı grupların yayılcı talepleri ile alakalı şekilde, Osmanlı'nın İmparatorluk döneminden Cumhuriyet'e kadar değişen Türkçülük politikası üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda savaş döneminde izlenen dış politikanın savaşın sonuna doğru nihai olarak değişmesi ile beliren iç hesaplaşmalardan biri olan Sabahattin Ali-Nihal Atsız Davasının ortaya çıkışı, sebepleri, aktörleri, sonuçları ve devamı niteliğindeki davalar esas olarak derlenmiştir. Bu çalışma Uluslararası İlişkiler alanında yazılmış olan tarihsel içerikli bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Çolak, 2012).

Yiğit (2014) tarafından yapılmış olan “Erken Dönem Cumhuriyet Türkiye'sinde Ulus İnşa Süreci ve Atsız Mecmua Örneği” konulu akademik çalışma, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk döneminde inşa edilmek istenen Türk kimliğine dair süreçteki parametreler ile beraber “Atsız Mecmua'nın” katkılarıyla yeni bir ulusal kimlik oluşturmanın amaçlandığı fikrinden hareketle yazılmıştır. Çalışmanın sınırlarını; Erken Cumhuriyet dönemi olarak adlandırılan 1923-1938 yılları oluşturmuştur. Bu kapsamda farklı sınıflandırmalar olduğu da göz önüne alınarak Avrupa kaynaklı ulusçu teoriler ele alınmıştır. Bu çalışma Siyasal Bilimler içerikli bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Yiğit, 2014).

Aksakal (2014) tarafından yapılmış olan “Muhafazakâr Ütopist Aydın: Hüseyin Nihal Atsız ve Romanları” konulu akademik çalışmada Atsız'ın muhafazakâr ütopyasını ortaya koyduğu romanları milliyetçilik ve muhafazakarlıkla alakalı teorik kitaplar kullanılarak Atsız ve romanları, geleneksel milliyetçilik

bağlamında analiz edilmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın bakış açısını inceleyen Aksakal (2014)'ın bu çalışması, sosyoloji alanında hazırlanmış olan bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Aksakal, 2014).

Karabulak (2016) tarafından yapılmış olan “Türkiye'de Türkçü hareket: Atsız Ekolü (1931-1975)” konulu akademik çalışmada, “Atsız'ın dergileri kapsamında bu dergileri bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak Türkçülüğün temel ilkelerini, Türkçülerin ülke meselelerine nasıl baktıklarını, onlara yöneltilen suçlamaların ne derece haklılık gösterdiğini, Türkçülerin neler yapmak istediklerini, bu ekolün nasıl geliştiğini, bu ekol mensuplarının nasıl kişiler olduğunu, ortak sevinçlerini, ortak üzüntülerini, kavgalarını, polemiklerini, bazen de çelişkilerini kendi dergilerinde, kendi yazdıkları üzerinden takip ederek Atsız Ekolü Türkçülüğün tarihî seyrini izleyecek, hafızasını meydana çıkaracaktır.” Bu çalışma, Atsız'ın 1931-1975 yılları arasında, aşağı yukarı onar yıllık periyotlar ile yayımlanan dergilerinin bir bütün olarak kabul edilmesi, Türkçülerin ülkede meydana gelen gelişmelere ve belli başlı isimlere bakış açılarıyla bu bakışlarındaki değişim ve tutarlılıkları belirleme imkanı tanımıştır (Karabulak, 2016).

Tokat (2019) tarafından yapılmış olan “Hüseyin Nihal Atsız'ın Tarihçiliği” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, edebi yönü ve ideolojik kimliği ile ön plana çıkan Atsız'ın tarih olgusuna, Türk tarihine yaklaşımı ve tarihçi kimliği incelenmiştir. Bu çalışmayla fikir adamı Atsız'ın, tarihi ele alış biçimini ortaya koyulmak istenmiştir (Tokat, 2019).

Bu çalışma kapsamında din ve milliyetçilik anlayışları ele alınan Hüseyin Nihal Atsız, Türk milliyetçiliği açısından Ziya Gökalp ile birlikte önemli bir yere sahip olan tarihsel karakterlerin başında gelmektedir. Normal yaşamında oldukça sakin, şakacı, naif ve mülayim bir karaktere sahip olan Hüseyin Nihal Atsız, Türk milliyetçiliği ile ilgili kaleme aldığı yazılarının oldukça şiddetli ve yüksek düzeyde eleştirel olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak bu şiddet Hüseyin Nihal Atsız'ın sürekli sorunlar yaşamasına ve farklı yerlere tayin edilmesine neden olmuştur. Sonuç olarak Hüseyin Nihal Atsız güçlü bir karaktere sahip olmanın yanı

sıra, kaleme almış olduğu yazılar günümüzde de pek çok kesim tarafından karşılık bulmaktadır (Aksakal, 2014, s.16).

Bu tez kapsamında ihtiyaç duyulan bilgiler dergilerden, konu ile ilgili kitaplardan, süreli yayınlardan, makalelerden, yazarın kaleme aldığı eserlerden ve araştırma konusunun başlığını oluşturan Hüseyin Nihal Atsız ile ilgili olarak yapılmış olan tezlerden elde edilmiştir. Farklı kaynaklardan elde edilen veriler tahrif edilmemiştir. Farklı kaynaklardan elde edilen verilere akademik etiğe uygun bir şekilde atıf yapılmıştır.

2. DİN GÖRÜŞLERİ

Türk milliyetçiliğinin yükselişi, Osmanlı Devleti'nin zayıflamaya başladığı 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın ilk on yıllık sürecinde başlamıştır. Temel amacın mevcut devletin yıkılışını engellemek olan Türk milliyetçiliğinde, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra ise başlıca amaç siyasi ve ekonomik alanda ilerleme kaydetmektir (Akgül, 1999, s.41).

Türk milliyetçiliğinin ilk amacı olan Osmanlı Devleti'ni kurtarma amacı yapılan pek çok girişime rağmen başarıya ulaşamamıştır. Fakat kaybedilen pek çok yerden sonra bağımsız bir Türk devleti kurma amacı başarıya ulaşmıştır. Yeni kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı'dan farklı olarak, laik bir anlayış doğrultusunda kurgulanmıştır (Bora, 2017, s.56).

Yeni kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin, yaşanan pek çok travmadan kurtulması için yeni bir anlayış doğrultusunda kurgulanmış olması dönemin ruhuna uygun bir durum şeklinde nitelendirmek mümkündür. Çünkü çok ciddi olumsuzluklarla karşı karşıya kalmak, toplumu derinden etkilemiştir (Çetin, 2019, s.33). Örneğin 600 yıllık bir çınarın yıkılışı, düşmanların ülkeyi işgal etmeye çalışması, Türklere karşı farklı yerlerde yapılan soykırım olayları, ülkenin farklı yerlerindeki isyanlar, travma olarak nitelendirilecek örnekler olarak göze çarpmaktadır. Yeni devlet kurgusu Batılı-seküler bir kurgu olarak dikkat çekmektedir. Burada Batının örnek olarak alınması, yeni kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin muasır medeniyetler seviyesine ulaşma amacından kaynaklanmaktadır. Türk milliyetçiliğindeki yeni kurguda din ve devlet işleri laik anlayıştan ötürü birbirinden ayrılmıştır. Osmanlı Devleti ve yeni kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti arasındaki en dikkat çeken farklılığın bu olduğunu söylemek mümkündür (Bölükbaşı, 2018, s.47).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve hızlı bir şekilde gelişim kaydetmesi pek çok Batılı devletin dikkatini çekmiştir. Siyasi, ekonomi ve eğitim alanında yeni uygulamalar Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte hayat bulmaya başlamıştır. Yeni kurulan cumhuriyet Anadolu medeniyetini daha fazla öne çıkarmaya başlamış,

bilhassa Türklük ideolojisi, İslam-Osmanlı anlayışının ötekileşmesine neden olmuştur. Yeni kurulan cumhuriyetin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı (Kemalizm) geniş kitleler tarafından vücut bulmuş ve Kemalizm anlayışı, Batı medeniyetine ulaşmayı kendisine hedef olarak seçmiştir. Henüz emekleme aşamasında olan genç Türkiye Cumhuriyeti'nde Kemalizm anlayışına bazı hususlardan ötürü karşıt görüşlerini belirtenlerden biri de Hüseyin Nihal Atsız'dır (Akgül, 1999, s.81). Ancak burada altı çizilerek belirtilmesi gereken husus ise, Hüseyin Nihal Atsız'ın doğrudan Kemalizm karşıtı olmamasıdır. Pek çok konuda Kemalizm ile benzer görüşte olan Hüseyin Nihal Atsız, Batılı anlayıştan ziyade, Türklük unsurlarının daha fazla öne çıkarılmasından yana bir tavır almaktadırlar (Yalgın, 1993, s.202).

Türkçü-Turancı anlayış, Almanya'daki Nazi Partisi ile bazı benzer görüşleri dile getirmenin yanı sıra, en büyük amaç tüm Türkleri bir araya getirebilecek dinamikleri oluşturacak zemini hazırlamaktır. Günümüzde de Türkçü-Turancı Türk Milliyetçiliği anlayışı varlığını sürdürmektedir. Türkçü-Turancı anlayışın tarihsel kökenlerine inildiğinde, Ziya Gökalp, Hüseyin Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan ve Reha Oğuz Türkkan gibi tarihçi ve ideologların öncü olduğu görülmektedir (Yaşlı, 2008, s.51). Ancak sözü edilen bu tarihçiler arasında en dikkat çekenini hiç kuşkusuz hem kaleme almış olduğu şiddetli yazılar hem de eleştiri dozu yüksek olan Hüseyin Nihal Atsız'dır. Dönem dönem din, inanç ve tanrı ile ilgili söylemlerinin son derece şiddetli ve vurgulayıcı bir şekilde olması, ona karşı bakış açısının bazı kesimlerde değişmesine neden olurken, bir diğer kesim açısından ise son derece olumlu ve yerinde tespit olarak nitelendirilmiştir. Bakış açısının olumsuz şekilde değişmesine neden olan örneklerden biri ise, "Türklerin millî dini Şamanizm'dir" sözüdür. Buna benzer pek çok sözü tarihsel süreçte kullanan Hüseyin Nihal Atsız, bazı çıkışlarda da bulunmuştur. Örneğin çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de ele alınacağı gibi, Yavuz Sultan Selim ve İmam Hatiplilerle ilgili olumlu sözleri dikkat çekmiştir. Ancak Hz. Muhammed'in elçi olmadığı, daha ziyade Arap Milliyetçiliğinin öncüsü olduğunu ve Nuh ile ilgili sözleri göze çarpanlardır. Çalışmanın izleyen başlıklarında Hüseyin Nihal Atsız'ın inanç, tanrı, ibadet, ahlak, din ve laiklikle ilgili konular üzerinde durulacaktır.

2.1 İnanç

İnanç terimi, kavramsal bakımdan inanmayı esas almaktadır. Ancak buradaki inanç hususu, bilinmeyen yüce bir varlıkla ilgilidir. İnsanoğlu varoluşundan günümüze kadar olan süreçte hep bir şeylere inanmayı tercih etmiştir. Tarih öncesi çok tanrılı dönemde farklı farklı tanrılara inanılırken, tek tanrılı anlayış sonrasında da geniş kitleler tarafından kâinatın bilinmeyen bir güç tarafından yaratıldığı ve dünyaya gönderilen peygamberlerinde yaratıcının varlığından haberdar edilme amacını taşıdığına inanılmaya başlamıştır. İnançlar bölgesel ve coğrafi olarak birbirinden ayrılabilir. Örneğin Batı medeniyeti olarak tanımlanan Avrupa coğrafyası Hıristiyanlık inancını daha fazla benimserken, Ortadoğu ve Batı Asya İslam dinini daha fazla benimsemiştir. Hüseyin Nihal Atsız açısından insanlar hangi dine mensup olursa olsun, inanma duygusuna sahip canlılardır ve bu tercihleri farklı kişi ya da kişiler tarafından da yönlendirilebilmektedir (Çetin, 2019, s.35).

İnsanlarda manevi açıdan en önemli duygulardan biri olan inanç duygusu, tarih öncesi dönemlerde de benimsenen duygulardan biri olarak dikkat çekmektedir. İnsanlar inanç duygularını yapmış olduğu eserlere de yansıtmıştır (Gökalp, 1909, s.58). Yapılan arkeolojik kazılarda ve günümüze kadar ulaşan tarih öncesi eserlerde de inancın önemine vurgu yapılmıştır. Ziya Gökalp (1976) açısından inançsızlık bir nevi inanca karşı başlatılmış olan bir isyan olarak tanımlanmakta ve en inançsız kişilerin bile içinde inanca karşı bir eğiliminin olabileceğini ileri sürmektedir (Gökalp, 1976, s.70).

Hüseyin Nihal Atsız, dini konularla ilgili çelişkilerini farklı şekilde dile getirmiş, sorgulayıcı bir bakış açısıyla inanç anlayışının derinliğine inmeye çalışmıştır. Dini sorgulamaktan geri durmayan Hüseyin Nihal Atsız, hiçbir zaman ateist bir yaklaşım içerisinde olmamış ve kendisi açısından din ile ilgili çelişkili olan durumları da ifade etmekten geri durmamıştır (Yalgın, 1993, s.138).

Hüseyin Nihal Atsız hem neşriyatları hem de kaleme almış olduğu yazılarda, dini bir araç gibi kullanarak toplum üzerinde bir hâkimiyet oluşturmaya çalışan

kesime karşı oldukça sert ve bir o kadar da net ifadeler kullanmıştır (Cündioğlu, 2017, s.107). Onları birer şarlatan olarak nitelendiren Hüseyin Nihal Atsız, insanların saf ve temiz duygularıyla oynamanın en büyük şarlatanlık olduğunun altını çizmekte ve dini bir araç niteliğinde kullananlara karşı da halkın uyanık olması gerektiğine vurgu yapmıştır (Cengiz, 2020, s.45).

Hüseyin Nihal Atsız, inanca ve dine dair sıra dışı görüşlerine eserlerinde de yer vermiştir. Örneğin, “Bozkurtların Ölümü” adlı eserinde, “Türk Tanrısı” kavramı öne çıkmaktadır. Eserde, Göktürklerin komutanlarından birinin, havadaki beklenmedik değişim karşısında “Türk Tanrısı bize yüz mü çevirdi?” cümlesi, alışlagelmiş bir inanç anlayışından oldukça farklıdır. Bu eser içerisinde Tanrı, bir nevi Türklere özgü bir varlık, Türklere öfkelenildiğinde cezalandıran, yazın ortasında kışı yaşatan, ancak onlara sadece öfkelenildiğinde değil, aynı zamanda yalvarış ve yakarışlarına da yanıt veren bir varlık olarak sıfatlandırılmıştır (Çetin, 2019, s.47). Aynı eser içerisinde Kürşad’ın yanındaki bürülerden biri olan Gökbörü’nün tanrıya yakarışları da göze çarpmaktadır. Gökbörü; “Türk Tanrısı, bana güç ver” sözleriyle Tanrıya yakarmaktadır. Eserde Türk Tanrısının aynı zamanda Türklere savaş alanında kendilerine güç veren büyük bir kudret olarak sıfatlandırılmıştır. Aynı eser içerisinde Kürşad, Tanrı ile kıyaslanmakta, bazı durumlarda Kürşad, Tanrıdan daha ulu bir varlık olarak nitelendirilmekte ve Türklük ise, bir nevi inancın merkezi olarak nitelendirilmektedir (Atsız, 2014, s.54-55).

İslâmiyeti benimsemek ve bir yaşam tarzı haline getirme aşamasında her insanın özgür olduğunu, dinde farklı düşüncelerin olması çok sesliliğe neden olabileceğini ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, kişilerin inanca göre değerlendirilmesinin son derece yanlış olduğunu, dini vecibeleri yapmayan bir insanın da iyi bir imana sahip olabileceğini ve dini vecibeleri yapan birine kıyasla daha iyi bir Müslüman olabileceğinin altını çizmektedir. Hüseyin Nihal Atsız’ın bu düşünceleri, farklı bir kafa yapısına sahip olan ümmetçi kesim ve Batı yanlısı kesim tarafından farklı yönde algılanmıştır (Tekin, 2016, s.224).

Hüseyin Nihal Atsız açısından, beyliklerden başlayarak, Osmanlı Devleti ve imparatorluğa geçiş sürecinde Ümmetçi anlayışın oldukça önemli bir motivasyon

kaynağı olmanın yanı sıra, hanedanın ve imparatorluğun aynı zamanda en temel manevi kaynağı niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir. Halifeliğin Mısır'dan alınmasına da atıfta bulunan Hüseyin Nihal Atsız, Yavuz Sultan Selim'i övmekten geri durmamış, onun kısa zaman tahtta kalmasına rağmen önemli adımlar attığını, tahtta kaldığı süre daha fazla olsaydı, şu anda Türk dünyasının farklı bir noktada olacağına da vurgu yapmaktadır (Öğün, 1995, 204).

Hüseyin Nihal Atsız'ın inancına dair farklı kesimler tarafından öne sürülen çelişkili söylentiler vardır. Bazı kesim onu inançsız, bazı kesim ise, izleyen paragrafta vurgulandığı gibi, Yavuz Sultan Selim'e övgüler dizmiş olmasından ötürü inançlı ancak inanç konusunu öne çıkarmayı tercih etmeyen bir kişi olarak nitelendirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız eserlerinde de inanç konusuna doğrudan olmasa da dolaylı bir şekilde vurgu yapmaktadır. Örneğin "Ruh Adam" eserindeki başkarakter olan "Yüzbaşı Selim Pusat" karakterinin inançsız bir kişi olması dikkat çekicidir. Eserde, Selim Pusat'ın çevresindeki bazı insanların tasavvuf ve dini konularla ilgili yaptığı münazaralar ilgisini çekmekte, ancak din ile ilgili konularda bilgisi olmadığından ötürü daha ziyade konuşmaları dinlemektedir. Selim Pusat bu aşamada kendisinde inanca karşı bir yaklaşma hissetmiştir. Bu durumla ilgili inancını netleştirmek ve bu konularla ilgili olarak diğer insanlarla konuşabilmek ve aynı zamanda fikir alışverişinde bulunabilmek amacıyla kitap temin ederek okumaya başlaması da bir diğer göze çarpan ayrıntıdır. Fakat Selim Pusat, okuduğu kitaplarda anlatılanları pek anlamlı bulmamıştır. Bu anlamsızlık onun dinden ve inançtan uzaklaşmasına neden olmuştur. Ruh Adam'daki Selim Pusat, mesleği olan askerliği en büyük kutsalı olarak görmekte ve askerliği tüm hücrelerinde hissetmektedir. Maneviyattan uzak kalan bir insan olduğundan, pek mutlu olamayan ve mutsuz anlarında içki ile yaklaşan bir karakter olan Yüzbaşı Selim Pusat, içine kapanık ve dış dünya ile çoğu zaman ilişkisini kesmiş kederli bir karakter olarak göze çarpmaktadır. Ruh Adam adlı eser büyük bir pencereden ele alındığında, Yüzbaşı Selim Pusat; Osmanlı İmparatorluğu'nun tarih sahnesinden silinmesi karşısında büyük bir travma geçiren, can dostu olan arkadaşı Şeref'in intiharından sonra yaşamda pek amacı kalmayan, evli olmasına rağmen başka bir kadına aşık olan, iki yıl cezaevinde yatıp çıktıktan sonra maddi olarak zorluklar çekmesi ve yeni kurulan

Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte değişime hızlı bir şekilde adapte olamayan asker ruhlu bir karakter olarak dikkat çekmektedir (Atsız, 2017b, s.66-69).

Hüseyin Nihal Atsız, her ne kadar dini konulara karşı son derece ilgisiz ve bazı dönemlerde karşı duruş sergilese de, toplumun inancından ötürü asla saygısızca bir yaklaşımda bulunmamıştır. Kaanların, hakanların, hükümdarların ve padişahların Türk adını yüceltmek için yaptıklarını ayrıntılı bir şekilde açıklamaktan da geri durmamıştır. Örneğin Hüseyin Nihal Atsız, Yavuz Sultan Selim'in en önemli Türk hükümdarlarından biri olduğunu ileri sürmekte, aynı anda hem Safevi, hem de Kölemen ordularını bozguna uğratabilecek stratejilere sahip bir askeri deha olarak da nitelendirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın, Yavuz Sultan Selim ile ilgili bu övgü dolu sözleri, onun hem aydın bir kişiliğe, hem de tarafsız bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir (Akcan, 2020, s.305). Çünkü Yavuz Sultan Selim, ümmetçilik anlayışının yerleşmesi için halifeliği getirmiş bir hükümdardır. Eğer ki Hüseyin Nihal Atsız ateist bir kişi olsaydı, Yavuz Sultan Selim'e bakış açısı çok farklı olabilirdi. Yavuz Sultan Selim'in aynı zamanda çok iyi bir şair olduğuna da belirten Hüseyin Nihal Atsız, bu kadar çok özelliğin bir Türk hükümdarında olmasından ötürü gurur duyduğunu dile getirmiştir (Sarınay, 1994, s.118).

19. yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte Osmanlı Devleti ciddi kan kaybetmeye başlamıştır. Ümmetçilik anlayışı da 20. yüzyıl ile birlikte yıkılma sürecinde büyük darbe almıştır. Ümmetçiliğin darbe alması için Batılı devletler büyük çaba sarf etmiş ve Müslüman olmayan kesimlere (Yunanistan, Bulgaristan ve diğerleri) Osmanlı'ya karşı durmaları durumunda büyük vaatlerde bulunulmuştur (Çetin, 2019, 2.65). 19. ve 20. yüzyıllar her ne kadar önemli icatların yaşandığı yüzyıllar olsa da, Osmanlı İmparatorluğu ise ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlardan ötürü değişim ve dönüşüm sürecini olumsuz bir şekilde geçirmiştir. Bu durum aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış sürecinin hızlanmasına da neden olmuştur (Akcan, 2020, s.307).

Batılı devletlerin Osmanlı'yı parçalamak için azınlıkların kendi milliyetçilik anlayışını etkinleştirme çabası, yıkılma sürecindeki Osmanlı'nın kurucu unsuru olan Türklük anlayışının da etkinleşmesine neden olmuştur. Yıkılma sürecinde Türk

değerleri daha fazla dile getirilmeye başlanmıştır. Yıkılış sürecinde Ümmetçilik anlayışı yerini Türkçülük anlayışına bırakmış, bu durum bir ideoloji şeklinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinin bir hayli hızlanmasına neden olmuştur (Çetin, 2019, 2.66).

Hüseyin Nihal Atsız çok genç olmasına rağmen, Türkçülük ile ilgili fikirleri toplum tarafından kabul edilir hale gelmiş ve bir nevi fikir babası düzeyine gelmiştir. Türkçülük akımları, Osmanlı'nın son dönemleri ve genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, yazılı basın organları, dernekler ve siyasî iştiraklerle beraber siyaset üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Hüseyin Nihal Atsız henüz 20'li yaşlarını doldurmadan Türkçülük ideolojisinin daha etkin hale gelmesi için pek çok farklı platformda büyük çaba sarf etmiş, ideolojik bakımdan da akli karışık durumda olan pek çok gencin kendini geliştirmesine ve yetiştirmesine zemin hazırlamıştır (Bora, 2017, s.142).

Hüseyin Nihal Atsız'ın fikirleri toplumdaki insanlar tarafından kabul görmeye başlamasıyla birlikte dernekler kurulmaya başlamış, bu derneklere üye olan insan sayısı ise Cumhuriyet'in kuruluş yılları ve izleyen yıllarında ciddi şekilde artış kaydetmiştir. Böylece dini değerlerle ayrışma yerine bir kaynaşma söz konusu olmaya başlamıştır (Akgül, 1999, s.109). Hüseyin Nihal Atsız'ın o dönem içerisinde öne sürdüğü fikirler benimsenmiş, günümüzde de bu fikirlerin pek çoğu gene toplumu oluşturan büyük kesimler tarafından kabul görür hale gelmiştir. Bu durum aynı zamanda ülkenin bürokrasisine de yansımış ve ülkenin geleceği için ideolojik dönüşüm kısmen de olsa sağlandığını söylemek mümkündür (Taş ve Göksüçukur, 2019, s.470).

Hüseyin Nihal Atsız açısından İslamiyet, Türkler tarafından yüceltilmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın bu düşüncelerine Hasan Bağcı şiddetle karşı çıkmıştır. Hüseyin Nihal Atsız, kendisine karşı çıkan Hasan Bağcı'ya şu şekilde yanıt vermiştir: "Türkler, İslamiyetten önce de büyük bir millettir. İslamiyet, Türkleri yüceltmedi. Tam tersine, Türkler İslamiyeti yüceltmiştir. Zaten keramet İslamiyet'te olsaydı, diğer Müslüman ülkelerde yücelirdi. Buradaki keramet Türklerin ruhundan

kaynaklanmakta ve Türklerin İslamiyeti seçmemesi durumunda, İslam anlayışının tehlikede olabileceğinin altını çizmektedir (Yılmaz, 2019, s.48).

Özetle Hüseyin Nihal Atsız, doğrudan İslam dinini hedef almamıştır. Ayrıca Türklük ve İslam arasında bir tercih yapılmasına da karşı çıkmıştır. Kendi iç dünyasında Türklüğü her ne kadar vazgeçilmez unsur olarak görse de, toplumun inancına saygısızlık yapacak düzeye hiçbir zaman varmamıştır. Zaten kendisi de, toplumun inandığını, bu inancı çürütmeye yönelik girişimlerin beyhude olduğunu pek çok kez hem yazılarında hem de söyleşilerinde sürekli dile getirmiştir (Bora, 2017, s.144).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında Kubilay Teğmen'in Menemen'de şehit edilmesi Hüseyin Nihal Atsız üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Benzer şekilde Şeyh Sait İsyanı, Yozgat'taki Çapanoğlu isyanı, Düzce'deki ayaklanma, Hüseyin Nihal Atsız'ın genç ruhunda derin izler bırakmıştır. Hüseyin Nihal Atsız'a göre Türkiye Cumhuriyeti yeni bir rejimi benimsemiştir ve bu rejimin gerekliliklerine uygun bir şekilde girişimlerde bulunduğu vurgu yapmaktadır (Yılmaz, 2019, s.46).

Rejime karşı muhalefet olmak ve bu muhalefetliği ayaklanma, askerleri öldürme, rejimin ve hükümetin işleyişini engelleyen grupların ve oluşumların ortadan kaldırılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Osmanlı ile birlikte hilafetin kalktığına işaret eden Hüseyin Nihal Atsız, içerisinde olduğumuz yirminci yüzyılda hilafet rejimini yeniden gelmemesi gerektiğini ve hilafeti yeniden getirmek isteyenlerin de bertaraf edilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır (Taş ve Göksüçukur, 2019, s.473).

Türk toplumunun mevcut konumda inanç sistemi üzerinde yapılacak tahribatın büyük yıkıma neden olacağını öne süren Ziya Gökalp, "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" kitabında Türklerin kimlikleri ve inancı arasında hiçbir zıtlığın ve karşıtlığın olmadığını ileri sürmekte ve hem Müslüman, hem Türk, hem de çağdaşlığın bir arada olabileceğini savunmaktadır. Gökalp İslam'ın toplumsallaşma açısından katkı sağladığını öne sürmektedir. Ayrıca toplum çözümlemelerinde

Gökalp tarafından öne çıkan unsurlar örf, hars ve mefkure şeklinde sıralanmaktadır (Yenen, 2017, s.75). Atsız'da bu unsurlar dışında melezleşmenin sakıncalarına vurgu yapmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız açısından inanç konusu ile ilgili olarak değerlendirilebilecek bazı açıklamaları söz konusudur. Örneğin İslam'ın laiklikle bağdaşmayan pek çok yönünün olduğu, bu yönlerinin tasfiye edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'ın bu açıklamaları hem o dönem içerisindeki İslâmcı kesim, hem de günümüzde muhafazakâr olarak tanımlanan bazı kesimler tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır (Kafesoğlu, 1972, s.3).

İnancın insanların vicdanında yer alması gerektiğini ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, inancın siyasi alanda boy göstermesinin, inanca zarar vereceğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız kısmen bu düşünceleri savunmaktadır. Din kuramlarının tasfiyesi ve toplumsal gelişim için devrimlerin yapılması zaruridir. Fakat Hüseyin Nihal Atsız farklı hususlara muhalefet etmektedir. Hüseyin Nihal Atsız açısından İslâm dininin bazı hususlarda Arap milliyetçiliğini öne çıkarabilecek nitelikte olduğundan, böyle bir ayırmda inancın zarar görebileceğini öne sürmektedir. Türklerin Türk milliyetçiliği yapmasının İslam'ı reddetme olarak nitelendirilmemesi gerektiğini savunan Hüseyin Nihal Atsız, cumhuriyet dönemi yapılan devrimlerin Türk toplumunu geliştirmek için yapılmış yerinde girişimler olarak görmektedir (Akgül, 1999, s.108). Cumhuriyet kuruluş yıllarında Türkçülük akımının temsilcileri ve Ümmetçiler arasında çok fazla fikir ayrılığı oldukça düşük düzeyde iken, ilerleyen yıllarda Türkçülük akımı ve Ümmetçiler arasında oldukça ciddi fikir ayrılıkları söz konusu olmaya başlamıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın yukarıda sözü edilen açıklamaları ve yazıları onun İslâm karşıtı olarak algılanmasına yol açmıştır. Aslında Türkçülük akımının temsilcileri, buna Hüseyin Nihal Atsız'da dâhil olmak üzere, genel olarak Ümmetçilerle tartışma nedenlerinin başında hiç kuşkusuz Türkçülerin Arap milliyetçiliği ve Arap kültürüne karşı tavır alınmasından kaynaklanmaktadır (Bölükbaşı, 2018, s.51).

Türk milliyetçileri arasında, inanç temelli bazı tartışmalar yaşanma nedenlerinin başında, İslamiyet'in Arap milliyetçiliği ve Arap kültürünü kapsayıcı bir niteliğe sahip olması dikkat çeken bir durumdur. Örneğin Hüseyin Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş arasında da bu durumdan ötürü bir tartışma yaşanmıştır. Alparslan

Türkeş'in Milliyetçi Hareket Partisi'ni İslami çizgiye yönelten girişimleri Hüseyin Nihal Atsız tarafından her fırsatta yanlış bir girişim olarak nitelendirilmiştir (Cündioğlu, 2017, s.57). 1970'li yıllarda her iki insan arasındaki ihtilaf toplumda da tartışılır hale gelmiş ve o dönem milliyetçi ve ülkücüleri arasında bir anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Türklüğü öne çıkararak ve dini konularla ilgili çok fazla detaya inmeyen kesim Atsızcı, dini konulardaki hassasiyeti olanlar ise Türkeşçi olarak nitelendirilmiştir. Hüseyin Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş arasındaki fikir ayrılığı, Hüseyin Nihal Atsız'ın Alparslan Türkeş'i hedef almasına neden olmuştur. Milliyetçi Hareket Partisi'nin "cahillerin" partisi olmaması gerektiğini ileri sürmüş ve "Türkçülükten sapan ya da Türklükle ilgili olarak taviz veren hiçbir parti tutunamayacaktır" ifadesi ile Alparslan Türkeş'e karşı tavrını netleştirmiştir (Cündioğlu, 2017, s.55).

Milliyetçi kesime mensup kişiler arasında bu ve buna benzer fikir ayrılıkları geçmişte de yakın tarihte de sıkça görülen bir durumdur. Örneğin ilerleyen dönemlerde Milliyetçi Hareket Partisi, Ülkü Ocakları Eski Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu tarafından kurulan Büyük Birlik Partisi ile birlikte seçime girmiştir. Büyük Birlik Partisi İslami çizgiye yakın bir partidir ve Milliyetçi Hareket Partisi'nden ilerleyen süreçte ayrılmıştır (Cengiz, 2020, s.40).

Hüseyin Nihal Atsız'ın yukarıda sözü edilen bu düşünceleri ve Alparslan Türkeş'e karşı almış olduğu tavırlar, Hüseyin Nihal Atsız'ın dine karşı olumsuz bir tutum içerisinde olduğu izlenimin oluşmasına neden olmuştur (Tekin, 2016, s.165). Ancak durum düşünüldüğü gibi değildir. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız, yazılarında çoğu zaman dini eğitimin olması gerektiğine dikkat çekmekte, dini eğitimin bilgili kişiler tarafından verilmesi gerektiğini, hurafe ve nesilden nesile aktarılmış olan gerçek dışı fikirlere itibar edilmemesi gerektiğinin altını çizmektedir (Cündioğlu, 2017, s.55).

Bu konu ile ilgili olarak Hüseyin Nihal Atsız bir yazı kaleme almıştır. Yazının başlığı da oldukça dikkat çekicidir. Hüseyin Nihal Atsız'ın "İmam Hatiplilere Övgü" adlı yazısında, İmam Hatip okullarındaki öğretmenlerin cehaletine değinmiş, bu okullarda okuyan çocukların vasıflı çocuklar olduğunu, bunları

yetiştirecek olan öğretmenlerin çağdaş bilimlerden bihaber olmaması gerektiğini, eğer çağdaş bilimden bihaber olmaları durumunda, yetiştirecekleri öğrencilerin Kürt Sait gibi kara cahil bir yobazın peşinden gidebileceğini ileri sürmektedir (Tekin, 2016, s.165).

Hüseyin Nihal Atsız'ın İslam'ın bir araç gibi kullanılmasına şiddetle karşı çıkmaktadır. Ancak İslam ile ilgili bazı olumsuz neşriyatları da bulunmaktadır. Örneğin 28 Eylül 1932 yılında Atsız Mecmua'da kaleme aldığı bazı fikirler, kendisi ile ilgili öne sürülen din karşıtı düşünceleri haklı çıkaracak niteliktedir. Hüseyin Nihal Atsız "Fakat ey Türk Gençliği, sana soruyorum: Sen Arap Muhammed'in mezarını artık bıraktıktan sonra senin Kâbe'n Çanakkale, Sakarya ve Dumlupınar değil midir?" (Atsız, 1932a, s.7) sözlerini Çanakkale Savaşı ile ilgili kaleme aldığı makalesinde sarf etmiştir. Arap kabilelerinin, İngilizlerin ve Batılı devletlerin kışkırtmaları ile Türklere karşı cephe alması, Hüseyin Nihal Atsız gibi pek çok Türkçü ve milliyetçi kesimin dikkatini çekmiştir (Bölükbaşı, 2018, s.51). Hüseyin Nihal Atsız bu sözleri kaleme alırken, Arapların Türklere karşı ihanet içerisinde olmasından ötürü sarf etmiş olduğunu varsaydığımızda, Hüseyin Nihal Atsız sadece bu sözlerle sınırlı kalmamış, bu ve buna benzer sert cümleleri sürekli kaleme almıştır (Atsız, 1932a, s.8).

Hüseyin Nihal Atsız'ın yukarıda Araplarla ilgili bu sözleri sarf etme nedeni hiç kuşkusuz Arapların yıllarca boyunduruğu altında yaşadığı Türklerden yana değil de, Batılı devletlerin kışkırtmalarıyla hareket etmesi ve Türkleri arkadan vurması, tüm Türkleri öfkelenirip şaşkına çevirdiği gibi, Hüseyin Nihal Atsız'ı da öfkelenmiştir (Atsız, 1932a, s.8). Konu bir bütün olarak ele alındığında, Hüseyin Nihal Atsız'ın inanç ve İslamiyet ile ilgili görüşleri bazı dönemlerde değişime uğramıştır. 1950'li yıllar öncesi dine karşı kimi zaman ılımlı yaklaşımlar sergileyen Hüseyin Nihal Atsız, 1960'lı yıllardan sonra ise İslam'a karşı muhalif yazılar kaleme almış ve Türklerin milli dininin "Şamanizm" olduğunu ileri sürmekten de geri durmamıştır (Kafesoğlu, 1972, s.5).

Yukarıdaki paragrafta yer alan "din" ile ilgili son derece farklı ve çelişkili olabilecek bir makale bizzat Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınmıştır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın kaleme aldığı "Türk Milletine Çağrı" adlı makalesinde, insan ve hayvan arasındaki farklılığa değinirken, en önemli farklılıkların başında, insandaki utanma duygusunun geldiğini, ülkeye bağlanma ve bir iman ve aynı zamanda fikir uğrunda ölebilmek durumu insana has bir özellik olduğuna vurgu yapmaktadır. 20. yüzyılda Batı medeniyetine mensup toplumların dine tüm benlikleriyle sarıldıklarına dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, tanrıya inancın ve din kavramının, toplumlar açısından hem manevî hem de ahlâkî bakımdan büyük bir dayanak olduğuna vurgu yapmaktadır. 20. yüzyılda da Türk dünyasının esas alacağı iki temel unsur olduğuna dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, İslâm dinini, Türklerin millî varlığının temel ve ayrılmaz bir parçası olduğuna dikkat çekmektedir. Görüldüğü gibi Orkun dergisinde, "Türk Milletine Çağrı" adı altında kaleme aldığı ve son derece şaşırtıcı olan bu yazı için Hüseyin Nihal Atsız, toplumun inancını sarsmanın hiç kimseye bir yararı olmayacağını, öne sürdüğü fikirlerin kendi fikirleri olduğunu, toplumun dinini değiştirmek ya da inanç sistemi üzerinde tahribat yapmadığını, toplum eğer İslam dinine yürekten bağlanmış ve inanmış ise, saygı duymanın önemine de dikkat çekmektedir (Atsız, 1962, s.8). Ancak burada dikkatle üzerinde durulması gereken bir başka husus ise, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte Almanya'nın mağlup olması ve Soğuk Savaş ile birlikte dünyanın iki kutuplu bir hale gelmesi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ile Türkiye'nin komşu ülkeler olması ve dünyada sosyalizm rüzgârlarının SSCB vasıtasıyla esmesi, Hüseyin Nihal Atsız'ı endişeye sevk etmiştir. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız SSCB'yi ve dolayısıyla Rus rejiminin Türk örf, adet, kültür, gelenek ve yaşam tarzını olumsuz bir şekilde etkileyebileceğini dikkate almakta ve sosyalizmin törpüsü olabilecek yegane kavramın ise İslamiyet olabileceğini öne sürmüştür. Sonuç olarak Hüseyin Nihal Atsız'ın 1960'lı yıllardan sonraki süreçte Hüseyin Nihal Atsız'ın, din, inanç ve İslamiyet ile ilgili olumlu yaklaşımlarının altında bu düşüncenin olabileceğini söylemek mümkündür.

2.2 Tanrı

Tarih öncesi Türklerin inançlarına, günümüze kadar atasözleri, kazanılan destanlar, bengü taşları üzerine yazılmış olan yazılar, simgeler ve sanat eserleri ile ulaşılmıştır. Türklerin şanlı geçmişindeki tüm bu atasözleri, destanlar, taşlar üzerine

yazılmış olan yazılar ve sanat eserlerinde tanrı olarak Gök Tanrı/Tengri/Tangrı'ya sağlam bir inançlarının olduğu görülmektedir. Bilhassa Avrupa'da da hüküm süren Hunlar bu inancın en güçlü temsilcileri olarak göze çarpmaktadır. Hunlar hem tek hem de eşsiz olan Gök Tengri inancına sahip idiler. Tengri terimi, gök ve tanrının birleşiminden oluşmuş ve aynı zamanda yüce anlamı da taşımaktadır (Türkdoğan, 1996, s.88).

İslamiyet'e geçmeden Türklerin Tanrı inancının biraz tartışmalı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü İslamiyet öncesi tanrı inancı ile İslamiyet sonrası tanrı inançlarının birbirinden farklı olduğunu belirtmekte yarar vardır (Oyman, 2016, s.71). Örneğin İbn Faldan, Oğuzların tektanrıcılık inancının çelişkili olduğunu, çünkü Oğuzların herhangi bir şeye tapmadığını ileri sürmektedir. Ancak bu hususun genel olarak tüm araştırmacılar ve ilgili kesimler tarafından kabul görmediğini belirtmek gereklidir. Bu konunun daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiğinin altını çizen Öğün (1996), eldeki kaynakların Türklerin tek tanrılı inanca daha yakın olduğunun altını çizmektedir (Öğün, 1996, s.302).

Yerleşik olarak bozkırlarda yaşayan Türklerin inancına göre hükümdar gücünü ilahi bir güçten almakta ve tanrının insanlar üzerindeki hâkimiyetini gene insanlar aracılığıyla kurduğuna inanılmıştır (Gömeç, 2019, s.102). Bu inanç ile İslam inancı ile bazı benzerlikler vardır. Örneğin hükümdar gücünü ilahi güçten almaktadır. İslam'a göre her şeyin kaynağı Allah'tır. Ancak Allah, insanlar üzerindeki hâkimiyetini insanlar aracılığıyla kurmamaktadır (Akcan, 2020, s.306). O zaten her şeye kadir olan bir güçtür. Ancak Osmanlılar döneminde ise, bilhassa halifeliğin Osmanlı'ya gelmesiyle birlikte padişah, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olarak görülmüştür. Türklerin tanrı inancı anlayışı dönem dönem farklılık gösterse de, dönemleri bir bütün olarak ele aldığımızda, büyük kısmı tek tanrılı inanca oldukça yakın olduğu görülmektedir (Gömeç, 2019, s.102).

Tekrar tarih öncesine dönecek olursak, Türkler açısından Tengri, hakanları ve onların yönettiği insanları denetleyen, gerektiğinde ceza, gerektiğinde ise mükâfat veren bir varlık olarak nitelendirilmektedir (Akcan, 2020, s.306). Tengri'nin insan yaşamındaki etkisinde hakanlar önemli bir role sahiptir. Bu anlayışın temelinin

altında, Tengri'nin müdahalelerinin hakan aracılığıyla yapılabileceği inancı yatmaktadır. Oğuz Kağan Destanı bu durumun açıklanmasında önemli bir referans niteliğindedir (Türkdoğan, 1996, s.88). Çünkü Oğuz Kağan evlatlarına toprakları paylaşırma yaparken “Tengri'ye olan borcunu ödedim” şeklinde bir cümle sarf etmiştir (Gömeç, 2019, s.102).

Oğuz Kağan Destanı'nda geçen bu sözden de anlaşıldığı üzere, hakanın Tengri'ye karşı üstlendiği bazı görevler vardır (Türkdoğan, 1996, s.88). Tengri, kağan aracılığıyla Türk milletinden zafer beklemektedir. Türk insanları da Tengri'nin kendilerine karşı koruyucu bir görevi olduğuna inandığından, onun yeryüzündeki temsilcisi olarak gördükleri kağana kayıtsız şartsız bağlılıkları söz konusudur (Ergin, 2009, s.61).

Türklerin tarih öncesi inancına göre insanların yaşadığı yer dünya, Tengri'nin olduğu yer gök, kötü ruhların cezalandırıldığı yer ise yer altı olarak görülmektedir. Tengri inancına göre insanlar doğumdan sonra Tengri'nin kurallarına uymak ve iyi birer insan olmaları durumunda ise ödül olarak üzere Tengri'nin yanına, bir diğer tanımlamaya göre Uçmağ'a gitmektedirler (Hassan, 1986, s.204). Fakat Tengri'nin insandan memnun olmaması durumunda ise yer altına gönderilmektedirler. Buradan anlaşıldığı üzere, Türklerin Tengri inancında da ölümden sonra bir yaşam söz konusudur ve uçmağa gitmek için iyi birer insan olmaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Ergin, 2009, s.62). Uçmağ olarak ileri sürülen bu kavram, cennet ile eşdeğer bir kavram niteliğindedir ve oraya sadece iyi insanlar giderken, kötü insanlar ise kötü ruhların olduğu yere, yani yer altına gönderilmektedirler (Aksoy, 2018, s.279).

Tengricilikte ölümden sonraki yaşam ile İslamiyet'teki ölümden sonraki yaşam birbirine benzerlik göstermektedir. Tengri inancına göre uçmağ (cennet) ve yer altı (cehennem) inancı büyük öneme sahiptir ve toplum nezdinde bu durum kültürel yapı üzerinde güçlü bir etkisi bulunmaktadır (Baykuzu, 2007, s.197). İnsanın ölümünden sonra, bilinmeyen bir alemde yeniden doğacağı inancı Asyalı Türklerde görülmektedir. Bu bakımdan Asyalı Türkler açısından mezar büyük öneme sahiptir ve kişilerin gömüleceği mezarlar özenle yapılmaktadır. Kurgan olarak adlandırılan

bu yapılar, bir nevi mimari yapılardır ve Türklerdeki “ölümden sonraki yaşam” inancını gözler önüne seren tespitlerden biridir (Aksoy, 2018, s.280). Toplumda değer verilen, saygı duyulan kişi, kağan ve askerler kurganlara defnedilirler. Ölümden sonraki yaşama inanan Asyalı Türkler, kişi yeniden doğduğunda kendisine yararı olabilecek silah ve benzer şeyleri de kurganlara konularak gömülmüştür (Hassan, 1986, s.204).

Tanrı ile ilgili hem inançları hem de bakış açısı her zaman büyük tartışmalara yol açmış olan Hüseyin Nihal Atsız açısından, yaşadığımız doğada eşitlik anlayışının olmadığını ileri sürmekte ve doğanın yaratıcısı Tanrı olduğu için, canlılar arasında herhangi bir eşitlik olmadığını ileri sürmektedir (Ergin, 2009, s.61). Hüseyin Nihal Atsız, insanlar arasında da eşitlik olmadığını, eşitliğin olduğu hususlarda, eşitliği bozarak avantaj sağlamak için çaba sarf eden kişilerin olduğunu, bu durumun insanın doğasında olan bir durumu olduğunu ve avantaj sağlamak için yapılan çabaları da bir mücadele olarak nitelendirmektedir (Cündioğlu, 2017, s.226).

Yaşayan tüm toplumların hem yayılmak, hem büyümek, hem de kalkınmak gibi bir amacı vardır. Bu durumun toplumsal bir kural olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, tanrının insanlar ve toplumlar arasında eşitlik yaratmak gibi bir amacının olmadığını, eğer Tanrı denen varlık şayet eşitlik yanlısı bir varlık olmuş olsaydı, hem kişilerarası hem de toplumlar arasında eşitliği sağlayacak şartları oluşturacağına vurgu yapmaktadır (Türkdoğan, 1996, s.205).

Hüseyin Nihal Atsız açısından hiçbir inanç tam anlamıyla ispatlanmış değildir. Bu durum Tanrı için de geçerlidir. Tanrı'nın varlığını ispat edebilecek riyazi bir yöntem olmadığına vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, buna rağmen pek çok insan Tanrı'nın varlığına inanmakta ve bu inancın insanlara güç verdiğine vurgu yapmaktadır (Gömeç, 2019, s.102). Hüseyin Nihal Atsız'ın tanrı ile ilgili düşünceleri dönemler üzerinden değerlendirildiğinde, gençlik döneminde tanrı kavramını içselleştirmekten uzak durmaktadır (Baykuzu, 2007, s.198).

İnsanların çaresizlikten kaynaklı olarak, kimi zaman Tanrı'ya sığındığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, Tanrı hakkında olumlu ve olumsuz tüm düşüncelerini

açık bir şekilde dile getirmiştir (Günay ve Güngör, 2003, s.196). Hüseyin Nihal Atsız, kâinatı Tanrı'nın yarattığına inanmakta, ancak yarattıktan sonra herhangi bir şekilde sistemin işleyişine karışmadığına ve canlılar arasında farklılık oluşturmadığına dikkat çekmektedir (Öner, 1977, s.143).

Hem kaleme almış olduğu yazılar, hem neşriyatları, hem de farklı platformlarda dile getirdiklerinden yola çıkarak Hüseyin Nihal Atsız, Tanrı açısından her insanın eşit olduğuna, Tanrı'nın bir sistem niteliğinde varlık olduğuna, yazılmış bir kaderin olmadığına, gelecekle ilgili katiyeti hiçbir varlığın bilemeyeceğine inanmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız konuya bilimsel bir perspektiften bakmakta ve Tanrı'nın, insana benzetilmesine şiddetle karşı çıkmaktadır. Ayrıca bu varlığın olup olmadığının anlaşılması için ispat ve delile ihtiyaç olduğunu öne sürmektedir (Yılmaz, 2019, s.64).

Hüseyin Nihal Atsız, tanrı kavramına oldukça çok farklı bir pencereden bakmaktadır. Bu durum kaleme aldığı yazılarda da pek çok kez görülmektedir. Örneğin Kur'an-ı Kerim'in tanrı tarafından gönderilmediğini ileri sürmektedir. Ayrıca Hz. Muhammed'in talimatı olduğunu da üzerine basarak belirtmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'ın Kur'an-ı Kerim'in Muhammed'in varsayımı olduğuna, çünkü Kur'an-ı Kerim'de mantık dışı pek çok fikrin olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin tanrının kendi üzerine yemin ettiği sureler (Meryem 68, Leyl 3, Nisâ 65, Yûnus 53, Tegâbün 7, Hicr 92, Zâriyât 23, Meâric 40), Hüseyin Nihal Atsız'a mantıksız gelmektedir. Ötüken Dergisi'ndeki "Yobazlık Bir Fikir Müstehasesidir" adı altında kaleme aldığı yazısında bu hususları etraflı bir şekilde ele almıştır. Kur'an-ı Kerim'deki sıfatlandırmaların Hz. Muhammed tarafından yapıldığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, bu durum ile ilgili olarak aşağıdaki paragraftaki yazıyı dile getirmiştir (Atsız, 1970, s.11).

“ adına eder, Tanrı yemin eder mi? Tanrı'dan daha üstün bir varlık olmadığına göre kendi yarattığı aya, güneşe neden yemin etsin? Görülüyor ki bu yeminler Muhammed'in gönlünden ve beyninden doğmadır ve hatta Araplar arasında İslamiyet'ten önceki zamanların usul ve adabınca edilmektedir.”

Hüseyin Nihal Atsız, Hz. Muhammed'in kendi sözlerini, sanki tanrının sözleriymiş gibi anlatmasından son derece rahatsız olduğunu pek çok kez yazılarında ve eserlerinde dile getirmiştir. Örneğin Ötüken Dergisi'nde kaleme aldığı yazıdan anlaşıldığı üzere, Hüseyin Nihal Atsız, Hz. Muhammed'in tanrıyla Araplaştırma gayreti içerisinde olduğuna vurgu yapmaktadır. Çünkü edilen yeminlerin Araplar tarafından İslam'dan önceki dönemlerde de edildiğini öne sürmektedir. Tanrıyla, insanın idrak edemeyeceği bir varlık olarak nitelendiren Hüseyin Nihal Atsız, Kur'an-ı Kerim'in "âlemlerin sahibi olan Tanrı'ya hamd ederim" kelimesinin Hz. Muhammed'e ait bir kelime olduğunu, çünkü bir varlık kendisinin sahibi olduğu bir şey için kendi kendisine hamd etmesini de son derece mantık dışı bulmaktadır. Dünyanın oluşumunun din kitaplarında anlatıldığı gibi (6 günde yaratıldı, ya da "Ol Dedi, Oldu") oluşmadığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, bu milyarlarca yıl sürdüğünün de altını çizmektedir. İslam düşüncesinin genel olarak sömürgecilğe dayandığına vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, bu sömürgeciliğin amacının ise, ülkeleri fethederek haraca bağlamak olduğuna değinmekte ve tüm beşeriyetinde tek ümmet olmadığına dikkat çekmektedir (Atsız, 1970, s.11).

Hüseyin Nihal Atsız'ı son derece öfkeliendiren ve kaygıya iten bir başka neden ise peygamberlerdir. Kur'an-ı Kerim'de ve diğer din kitaplarında Yahudi krallarının (Davut, Harun vb.) peygamber olarak Türk milletine kabul ettirilmesine şiddetle karşı çıkan Hüseyin Nihal Atsız, bu durumla ilgili olarak şu cümleyi kurmuştur (Atsız, 1970, s.11).

"Yahudi krallarını peygamber diye Türk milletine telkin ederek milli mefahiri unutturmak suretiyle İsrailiyyatı hayat ve ahlak sistemi diye öne sürmek milli bir cinayettir."

Hüseyin Nihal Atsız tarafından Ötüken Dergisi'nde kaleme alınan bu yazı, onun din, inanç, tanrı ve peygamberlerle ilgili samimi düşünceleri olduğunu söylemek mümkündür. Yaklaşık yarım asır önce yapılmış olan açıklamalar ve kaleme alınan bu yazılara karşı günümüzde de şiddetli şekilde karşı çıkılmakta ve son derece sert bir şekilde eleştirilmektedir. Türkler açısından İslamiyet'in en sakıncalı tarafının, milli benliği kaybetmek olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal

Atsız, bu durumun ilerleyen dönemlerde Araplaşmaya / Yobazlaşmaya gitmesinden büyük kaygı duymaktadır (Atsız, 1970, s.11).

Hüseyin Nihal Atsız'ın kaleme aldığı yazılardan anlaşıldığı üzere, ona göre din veya kutsal kitap olarak adlandırılan kitapların, yüce varlık tarafından yazılmadığı, din denen unsurun ise, Yahudilerin icatlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Konuya tarafsız bir bakış açısıyla bakıldığında, kutsal kitaplarla ilgili eleştiride bulunan kişilere karşı hem ülkemizde hem de diğer dünya ülkelerinde bir "ötekileştirme" durumu söz konusudur. Ülkemizdeki hemen hemen her evde Kur'an-ı Kerim'in olduğunu söylemek mümkündür. Genelde duvarda asılıdır ve ona dokunmak için ise inanç gereği abdest almak gerekmektedir. İnsan abdestsiz iken dokunmaya bile imtina ederek bu denli özen gösterdiği bir kitabı eleştirmesi ya da sözü edilen kutsal kitapta geçenlerin hayal ürünü olduğunu söylemesi kolay bir iş değildir. Hüseyin Nihal Atsız ise, aklındaki çelişkileri her kesimin anlayabileceği bir üslupla anlatmaya gayret etmiştir. İslamiyet'in Arapları toplum haline getirmek için bizzat Hz. Muhammed tarafından ileri sürülen bir inanç sistemi olduğuna dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, kendi ırkından olan insanların içgüdüsel davranışlarından ötürü yalnız kalmayı tercih ettiğine de dikkat çekmektedir. Günümüzde Arap devletlerinin durumu dikkate alındığında, teknoloji çağında bile pek çoğunun son derece geride olduğu görülmektedir. Üretim açısından yetersiz, değişime ve gelişime kapalı milletler olduğu da aşikârdır. Arap coğrafyasında yer alan bazı istisna petrol üreticisi konumundaki ülkeler (Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt) dışında, pek çoğu savaş, darbe, terör, sosyal ve ekonomik adaletsizlik ile bağdaşmış durumdadır.

2.3 İbadet

Tek tanrılı dinlerden öncede her inançta insanlar tarafından tapınılan bir tanrı ya da tanrıların olduğunu söylemek mümkündür. İnsanlarda bu tanrıya ulaşmak amacıyla bazı ibadetlerin yapıldığı bilinen bir gerçektir. Semavi dinler öncesinde de kurban, hac, zekat ve benzeri ritüellerin olduğunu söylemek mümkündür. Eski Türklerin inancında tabiattaki bazı güçlerin var olduğuna inanılmakta ve bu inanca

dair güçlü bulguların varlığı söz konusudur. İnsanlar her zaman bir takım varlıklara inanmıştır (Günay ve Güngör, 2003, s.131).

Genel olarak bu tapınılan varlıkların güçlü olması tercih edilmiştir. Örneğin çok tanrılı dinlerde de bu durumun örnekleri söz konusudur. Tanrı olarak tanımlanan varlıkların özel güçlere sahip olması, onlara karşı hem korku hem de sadakatle yaklaşılmasına neden olmuştur. Tek tanrılı inancın yayılmasında İsrailoğulları'nın öne çıktığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda Yahudilik ilk tek tanrılı dindir (Akgül, 1999, s.145).

Türklerde tek tanrı'nın güçleri ve yetkileri diğer kutsallıklara paylaştırılarak, "Şamanizm" dini ortaya çıkmıştır. Fakat Şamanizm'de ibadet hiçbir zaman Hıristiyanlık ve İslamiyet'te olduğu gibi sistemli bir hale gelmemiştir (Eliade, 1999, s.549). Gene de Şamanizm'de törenler ve ritüeller, dinsel anlayışı ifade etmenin yanında aynı zamanda özgün bir davranış olarak da nitelendirilmektedir. Ancak Şamanizm ve semavi dinler arasında bazı farklılıklar söz konusudur. Semavi dinler ölümden sonraki yaşamın önemine vurgu yaparken, Şamanizm'in ise daha ziyade yeryüzündeki yaşamla ilgili olduğunu söylemek mümkündür (Günay ve Güngör, 2003, s.131).

İnsanlar inanç olarak bazen nesnelere (put ve benzeri), bazen de tabiattaki varlıkları tanrı niteliğinde görmüş ve onların gücüne ya da koruyuculuğuna inanmışlardır (Turan, 1969, s.90). Örneğin tarıma dayalı kavimlerde bereket tanrısı bu duruma verilebilecek örneklerden biridir. Türkler gibi savaşçı olan kavimlerde ise, daha ziyade zafer tanrıları öne çıkmaktadır. Hem çok tanrılı, hem de tek tanrılı semavi dinlerde kurban ortak ibadet türlerinden biri olarak göze çarpmaktadır. Örnek olarak gerek Mısır, gerekse de Roma medeniyetlerinde kurban ritüeli yalnızca hayvanlarla sınırlı kalmamakta, bazı zamanlarda tanrıları memnun etmek amacıyla törenle insanların kurban edildiğini çok kez görülmüştür. Asya Hunları'nda bahar aylarının sonlarında Kutlu Atalar Mezarlığında kurban kesilir ve Tanrı'ya kavimlerine bereket getirmesi için yakarıшта bulunmaları dikkat çeken ibadetlerden biri olarak göze çarpmaktadır. Türkler Gök Tengri'ye kağan öncülüğünde kurban

sunmaları da bir bakıma Hıristiyanlıktaki ve Müslümanlıktaki gibi Hacc ibadeti ile çağrıştırılmaktadır (Günay ve Güngör, 2003, s.196).

Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarında "ibadet" vurgusuna sıkça rastlanmaktadır. Örneğin Hüseyin Nihal Atsız'ın "Deli Kurt" romanında da bu görülmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bu roman içerisinde tarih öncesi Türk kültürüne romandaki kahramanlar vasıtasıyla değinmiştir. Roman her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu döneminde geçmiş olsa da, geçmişteki Türklere de sıkça vurgu yapılmıştır. Hüseyin Nihal Atsız geçmişteki Türk kültüründe herkesin bildiği gibi Gök Tengri inancının olduğuna vurgu yapmakta ve gökteki varlığa karşı koşulsuz bir bağlılığın ve saygının olduğuna vurgu yapmaktadır. Aynı roman içerisindeki ibadetlerden en dikkat çeken ise, Türklerin güneş doğarken ona doğru dönerek ibadet yapmalarıdır. Ayrıca Hüseyin Nihal Atsız, Türklerin bu ve benzeri ibadetler yaptığını dikkat çekmekte ve o dönem içerisinde yaşayan Türklerin, güneşin insanlar açısından en büyük yaşam kaynağı olduğunun farkındalığına da vurgu yapmaktadır (Atsız, 1958, s.144). Hüseyin Nihal Atsız'ın hem eserlerinde hem de kaleme aldığı yazılarında Arap adet ve geleneklerinin diğer toplumlara empoze edilmesine de şiddetle karşı çıkmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız, İslamiyet'in, Arap yayılımcılığının en önemli araçlarından biri olduğuna dikkat çekmekte ve İslâmiyet maskesi altında Arap kültürünün diğer toplumlara aşılandığına, bu durumun pekiştirilmesi için ise Arap adetlerinin ibadet adı altında diğer toplumlara empoze edildiğine de vurgu yapmaktadır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın fikirleri, eserleri ve gözlemlerinden yola çıkarak, Hüseyin Nihal Atsız açısından ibadet; tarih öncesi inançlardan ve ritüellerden yapılan alıntıların söz konusu dine uyarlanması olarak nitelendirmek mümkündür. Çok tanrılı dinlerin olduğu dönemdeki inanç ve ritüeller incelendiğinde, bilhassa dua kavramının öne çıktığını söylemek mümkündür. (Atsız, 1964a, s.7).

Fikrimce Hüseyin Nihal Atsız ibadet kavramını bir ruh ihtiyacı şeklinde nitelendirmekte, tarih öncesi dönemlerde de insanların her zaman tapındığı varlıkların olduğuna dikkat çekmektedir. Geçmişten günümüze din için pek çok insanın öldüğünü öne süren Hüseyin Nihal Atsız, bilhassa Batılı devletlerin bu

durumdan ciddi dersler çıkararak, özellikle ibadet olgusunun kişilerin vicdanına bırakılmış olmasını doğru bulmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız, İslamiyet'in varlığını sürdürebilmesi için çağdaş yaşamla uyumlu olması gerektiğinin altını ısrarla çizmekte ve devlet işlerine din işlerinin karıştırılmaması gerektiğini de ileri sürmektedir.

2.4 Ahlak ve Din

Siyasi düşünce bakımından Türkçü anlayışı tam olarak bilmeyen, bazı basın ve medya kuruluşları, Hüseyin Nihal Atsız'ın inançsız bir ateist olduğunu ileri sürmekte ve bunu ispatlamak için ciddi bir şekilde çaba sarf etmektedirler (Karabulak, 2017, s.13). Hüseyin Nihal Atsız hem tanrı hem de din ile ilgili olarak aklındaki çelişkileri açık bir şekilde belirtmiş bir kişidir. Hüseyin Nihal Atsız bir toplumun ilerlemesi için inanca sahip olması gerektiğini öne sürmektedir. Şamanist inancın bir Türk inancı olduğunu ileri süren Atsız, İslâm'a karşı her zaman sorgulayıcı bir bakış açısına sahipti. Bu durumu hem romanlarında hem de kaleme aldığı yazılarda görebilmek de mümkündür (Atsız, 2017a, s.168).

Hüseyin Nihal Atsız hiçbir zaman net bir şekilde ateist tavır içerisinde olmadığı gibi, din üzerinden çıkarım sağlamaya çalışanlara karşı da oldukça keskin bir duruş sergilemiştir. Ancak Hüseyin Nihal Atsız, Türklük ve İslam arasındaki tercihte her zaman koyu Türkçü olarak ses yükseltmiştir. İslam dininin Türklerin gözü pekliği ve şuuru sayesinde yükseldiğini savunan Hüseyin Nihal Atsız, Türkler İslam dinini seçmemiş olsaydı, bu kadar yayılamayacağını ileri sürmektedir (Karabulak, 2017, s.14).

İslamiyet'in ahlaki çürüme ve yozlaşmayı engelleyebilecek nitelikte olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, hem ahlaki çürüme hem de yozlaşma gibi kavramların bir ülkeyi en az savaşlar kadar olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kendisi açısından ahlaki değerlerini kaybetmiş bir Türk toplumu açısından en tehlikeli kâbus olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, ahlaki çürümenin aşama aşama gerçekleştiğine vurgu yapmakta ve sonuç olarak ahlaki çürüme içerisinde olan bir toplum açısından yıkıcı sonuçları da doğurabileceğine dikkat çekmektedir. Gerek

ahlaki çürüme, gerekse de toplumsal değerlerini yitirmiş olan bir toplum herhangi bir savaşa ya da işgale gerek kalmadan çökebilir. Bu bağlamda Hüseyin Nihal Atsız, Türkiye Cumhuriyeti'nin gerek ahlaki çürüme gerekse de yozlaşma ile çok ciddi bir mücadele içerisinde olan devletlerden biri olduğuna dikkat çekmektedir (Sarıbay, 1985, s.35). Tekrar Hüseyin Nihal Atsız'ın İslam dini ile ilgili sözlerine gelecek olursak; Hüseyin Nihal Atsız yukarıda sözü edilen düşüncesinde aslında hiçte haksız görülmemelidir. Örnek olarak Türkler İslâm dinini seçmemiş olsaydı, Haçlı Seferleri'nin amacına ulaşması söz konusu olabilirdi. Peki, bu Haçlı Seferleri başarıya ulaştıktan sonra, Orta Çağ Hıristiyanlarının ve kilisenin barbarlığı karşısında İslam dininin devamlılığı söz konusu olabilir miydi? Bu ve buna benzer pek çok olumsuz senaryoları önleyen yegâne kuvvetin Türkler olduğunu savunan Hüseyin Nihal Atsız, İslam dininin Türklerin üstün gayretinden ötürü yüceldiğini öne sürmektedir (Atsız, 2017a, s.168).

Hüseyin Nihal Atsız açısından Yavuz Sultan Selim önemli bir yere sahiptir. Hüseyin Nihal Atsız, Yavuz Sultan Selim'i hem askeri bir deha hem de cesur bir Türk hakanı olarak nitelendirmiştir. Yavuz Sultan Selim önemli bir tarihsel şahsiyet ve halifeliği Osmanlı'ya getiren gözü pek bir padişah olmasına karşın, hakkında birçok tartışmanın yapıldığı bir kişi olarak dikkat çekmektedir (Günay ve Güngör, 2003, s.211).

Hüseyin Nihal Atsız, Yavuz Sultan Selim'in Safevi ve Kölemen ordularını bozguna uğratan ve aşılmaz olarak görülen çözü aşarak zafer kazanmış bir hakan olarak görmekte ve saltanatta kaldığı süre biraz daha uzun olmuş olsaydı, günümüzde Türklerin konumunun çok farklı ve mevcut durumun çok çok üzerinde bir konumda olacağını altını çizmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'ın Yavuz Sultan Selim ile ilgili görüşlerinden de anlaşıldığı üzere, Hüseyin Nihal Atsız dini bakımdan büyük öneme sahip olan halifeliğin Türklerin eline geçmesine karşı olmadığını söylemek mümkündür. Şayet dine karşı koyu bir şekilde olumsuz tavır içerisinde olsaydı, hakkında sıkça eleştiri yapılan Yavuz Sultan Selim'e karşı bakış açısı farklı olabilirdi (Çetin, 2019, s.53).

20. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin üzerine adeta bir kâbus gibi çökmüştür. Büyük değişimlerin ve aynı zamanda icatların yapıldığı bu yüzyılda Ümmetçilik anlayışı bir hayli zayıflamıştır. Zayıflamasına başta İngiltere ve diğer Avrupa devletleri neden olmuştur (Sarıbay, 1985, s.35). Osmanlı bünyesindeki Müslüman olmayan diğer toplumlara İtilaf Devletleri tarafından büyük vaatlerin verilmiştir. Güneydeki Arap topluluklarına da benzer vaatler bizzat İngiltere tarafından verilmiştir. Manevi bakımdan İslâmiyeti esas alan Osmanlı Devleti, sınırları içerisindeki isyanlar ve ayaklanmalara karşı koyamamıştır. Ayrıca pek çok cephede yaşanan mağlubiyetler hasta adam durumundaki Osmanlı Devleti'nin yaşam süresini oldukça kısaltmıştır (Tapper, 1993, s.50).

Osmanlı Devleti dünyada yaşanan gelişmelere ve çağın gerekliliklerine ayak uyduramadığı gibi, aynı zamanda Ümmetçilik akımının dejenere hale gelmesini de önleyememiştir. Ümmet olarak nitelendirilen toplumların Osmanlı'dan yana değil de, diğer ülkelerden yana bir tavır alması, politik ve askeri bakımdan büyük karmaşaya neden olmuştur (Zürcher, 1995, s.162). Bu süreçte Ümmetçilik anlayışından ziyade, Türkçülük akımı gelişim kaydetmiş ve bir ideoloji şeklinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sağlanmıştır. 1931 yılı Türkçülük ideolojisi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. O yıllarda oldukça genç olan Hüseyin Nihal Atsız, Türkçülük fikrinin öncülerinden biri olarak kabul edilse de, pek çok kesim tarafından Hüseyin Nihal Atsız inanç, ibadet, din ve tanrı kavramlarından ötürü ciddi şekilde eleştiriye maruz kalmıştır (Tunaya, 1960, s.103).

Osmanlı'nın tarih sahnesinden silinmesiyle birlikte Türkçülük akımı yükselişe geçmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan kısa bir süre önce ve cumhuriyetin kuruluşunu takip eden yıllarda Türkçülük akımı, yazılı bir şekilde neşredilmeye başlamış ve siyasi katılımlarında desteğiyle beraber toplumsal yaşama sirayet etmeye başlamıştır (Karpata, 2011, s.130). Türkçülükle ilgili yazıların neşredilmesinde hiç kuşkusuz Hüseyin Nihal Atsız'ın büyük emeği vardır. Hüseyin Nihal Atsız ayrıca kendi kaleme aldığı yazılarını dergilerde ve mecmualarda yayınlamış ve Türkçülük ideolojisinin daha geniş kitlelere ulaşması için çok ciddi çaba sarf etmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın bu girişimleri kitleler tarafından cevapsız kalmamış ve Türkçülükle

ilgili derneklerin ve oluşumların sayıları da o dönem içerisinde hızlı bir şekilde artış göstermiştir (Karabulak, 2017, s.15).

Hüseyin Nihal Atsız'ın çabaları ve girişimleri ile vücut bulan Türkçülük ideolojisinin bilhassa bürokraside ve devlet kademelerinde daha fazla benimsenmesiyle beraber genç Türkiye Cumhuriyeti önemli mesafeler kat etmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın temel amacı toplumun bu yöne doğru evrilmesini sağlamaktır (Aydın, 1993, s.52). Fakat toplumu dönüştürmek kolay bir iş değildir ve bu dönüştürme sürecinde pek çok sorunla karşı karşıya kalınmıştır. Bilhassa Sovyetlerin yükselişe geçtiği bir dönem olması ve sol görüşün ülkemizde ciddi şekilde yaygınlaşması Türkçülük akımının tartışmaya açılmasına neden olmuştur. Yapılan bu tartışmaların tam ortasında yer alan Hüseyin Nihal Atsız, sol görüşlü kesimle çok ciddi tartışmalara, kimi zaman bu tartışmalar fiili kavgalara dönüşmüştür (Güngör, 2006, s.185).

Hüseyin Nihal Atsız'ın o dönem içerisinde hiç beklenmedik bir şekilde imam hatip öğrencilerini öven bazı yazılar kaleme aldığı söylemek mümkündür. Hüseyin Nihal Atsız açısından o dönem içerisinde imam hatip öğrencilerinin, öğrenci vasfına en uygun ve layık kişiler olduğuna dikkat çekmektedir (Karabulak, 2017, s.15). Gerek Türk örf ve adetleri, gerekse de Türk ahlakı ve öğretilerini en iyi şekilde imam hatip öğrencilerinin yaşayacağını ve aynı zamanda yaşatacağını öne sürmüştür. Hüseyin Nihal Atsız bu fikri savunma nedenini ise, imam hatipte okuyan öğrencilerin bilinçli kişiler olabilecek vasa sahip olduklarından, mollalar gibi cahil olmayacaklarına, pozitif bilimlere yabancı kalmayacaklarına ve milli şuurunu yayabilecek kişiler olabilme potansiyelinden ötürü savunmaktadır. Ayrıca din ve kültür birleşiminden ortaya aydın din adamlarının çıkabileceğine de dikkat çekmektedir (Tekin, 2016, s.225).

Türkçülük akımını yaymak isteyen kişiler hem sol kesim, hem İslamcı kesim, hem de liberal kesim tarafından itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır. Bilhassa bu akımın öncülerinden olan Hüseyin Nihal Atsız, sol kesim tarafından emperyalizmin uşağı olarak nitelendirilirken, İslamcı kesim tarafından İslâm düşmanı olarak görülmüştür.

Tüm bunlara ek olarak, hem Türkçülük akımı kafatasçı olarak nitelendirilirken, Hüseyin Nihal Atsız ise, dinsiz, ateist, imansız ve benzeri yakıştırmalar yapılarak hem Türkçülük akımı, hem de Hüseyin Nihal Atsız sosyal yaşamda itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu durum Türkçülük akımını benimseyen ve yayma amacı taşıyan kişileri o dönem içerisinde bir hayli zor duruma sokmuştur (Deliorman, 2010, s.186).

Hüseyin Nihal Atsız, komünizmi her zaman bir tehlike olarak görmüştür. Öyle ki, ona göre İslâm, komünizmi pasifize edebilecek dinamiklere sahip bir unsurdur. Hüseyin Nihal Atsız'ın din ile ilgili her zaman kafasında bazı çelişkiler vardır. Ancak toplumun dine karşı bakış açısını ve dine olan düşkünlüğünün farkında olan bir karakterdir. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız'a göre din, Türk toplumu ile bağdaşmış bir olgudur. Komünizmin son derece tehlikeli bir rejim olduğunu her fırsatta dile getiren Hüseyin Nihal Atsız, İslâm dininin söz konusu bu tehlikeyi uzaklaştırabileceğine dikkat çekmektedir Ayrıca Hüseyin Nihal Atsız, Türkçülerin Allah'ı bir tarafa atmadığından söz etmekte, zaten "Tanrı Türkü Korusun" sözünün Türklere ait bir slogan olduğunun altını çizmekte ve Tanrı'nın, insan zekâ ve idrakinin anlayacağı kadar yüksek olduğundan, sürekli Tanrı'yı ileri sürerek yapılacak kırıcı tartışmaların karşısında olduğunu belirtmiştir (Sarınay, 2008, s. 323).

Ayasofya hem geçmişte hem de günümüzde bazı tartışmaların odağında olmuştur. O dönem içerisinde Hüseyin Nihal Atsız'ın Ayasofya ile ilgili fikirleri de hem dikkat çekici hem de bazı kesimleri şaşırtacak türdendir. Hüseyin Nihal Atsız o dönem içerisinde Ayasofya'nın camiye dönüşmesi gerektiğini ileri süren kişilerden biri olarak göze çarpmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız Ayasofya'yı müzeye çevirme gayesinde olanların ise, açık bir şekilde kınanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Türklerin İstanbul'u fethetmek için birçok şehit verdiği dikkat çekmekte ve İstanbul ile ilgili tüm alanlarda söz hakkının Türklere olduğuna vurgu yapmaktadır. (Tekin, 2016, s. 261).

Hüseyin Nihal Atsız, ırk ile ilgili konuların üzerinde her zaman hassasiyetle durmuştur. Hüseyin Nihal Atsız ahlak ve soyu aynı potada eriterek farklı bir sosyolojik bağlam geliştirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'a göre Türk toplumunun

karakteristik özelliklerinin yeryüzündeki hiçbir milletle örtüşmediğini ileri sürmekte ve bu bakımdan Türk ırkının apayrı bir öneme sahip olduğuna vurgu yapmaktadır. Türk tarihi ve medeniyeti incelendiğinde, ahlaki hususlarda oldukça hassasiyetli bir anlayışa sahip oldukları açık bir şekilde görülmektedir .

Türk tarihi ve medeniyetinin bugünlere kadar gelmesindeki en önemli unsurlardan birinin ahlak olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, Türk ırkının ahlak açısından öne çıkan hususun diğer ırklarla fazla karışmaması olduğunu ileri sürmüştür. Hüseyin Nihal Atsız burada ırkın, başka ırklarla karışması durumunda ortaya ahlaki çürüme ve yozlaşmanın çıkma tehlikesine işaret etmektedir. Benzer sözler Ziya Gökalp tarafından daha eski tarihlerde dile getirilmiştir. Ziya Gökalp bu husus ile ilgili olarak aşağıdaki cümleyi sarf etmiştir (Gökalp, 1976, s.251):

“Ahlakın meydana gelmesinde en önemli sebep soydur. Bir toplumun ahlakı, soyunun karışması ile değişebilir.”

Ziya Gökalp ve Hüseyin Nihal Atsız tarafından yapılan açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, Türklerin diğer toplumlarla ilişki kurması ve milli esasları dikkate almadan hareket etmesi durumunda, ahlaki yönden ciddi depremlerin olacağına dikkat çekmektedir. Türklerden çok farklı adetleri olan başka milletlerle ilişki kurması karma bir değerler bütününe ortaya çıkaracağını, bu karma sistemin ahlak sisteminde çatırdılar yapacağına vurgu yapmaktadır (Akün, 1991, s. 88). Hüseyin Nihal Atsız, din ve ahlak olarak birbirine yakın ancak son derece farklı olan kavramlar arasında daha ziyade ahlak kavramını öne çıkarmaktadır. Din konusunda her zaman çekinceleri olan ve çoğu zaman dinin Araplaştırma amacı taşıdığına üzerine basarak vurgu yapmaktadır. Yüksek ahlakın her daim büyük öneme sahip olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız açısından ahlak bir bakıma kırmızı çizgi niteliğindedir. Yüksek ahlaklı bir toplumun her zorluğun üstesinden gelebilecek kudrete sahip olabileceğine dikkat çekmektedir. Ayrıca bir toplumun yüksek ahlaka sahip kişiler tarafından yönetilmesi durumunda karşısında hiçbir gücün duramayacağına da vurgu yapmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız bu durumun aynı zamanda milliyetçilik açısından da geçerli olabileceğini ileri sürmektedir (Atsız, 1932b, s.180). Hüseyin Nihal Atsız, milliyetçilik prensibinin temelini yüksek ahlaka

dayanması gerektiğini ileri süren tarihçilerimizden biridir. Türklerin yaşadığımız dünyada varlığını sürdürebilmesinin yüksek ahlaka sahip insanların fazlalığıyla ve başka milletlerle asgari düzeyde ilişki kurmasına ve ırkın saflığını korumasıyla mümkün olacağını da ileri sürmektedir. Ayrıca Hüseyin Nihal Atsız, coğrafi olarak çevredeki düşmanlara karşı Türk toplumunun disiplinli, akıllı ve becerikli bir milletin yüksek ahlakla donatılması durumunda karşısında hiçbir gücün duramayacağını da ileri sürmektedir.

2.5 Din ve Devlet (Laiklik)

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanan laiklik, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin vazgeçilmez ilkelerinin başında gelmektedir. Mustafa Kemal Atatürk, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması gerektiğini, çünkü hem Selçuklu hem de Osmanlı'nın bu ayrımı yapamadığı için zayıflayarak yıkıldığını ileri sürmektedir. Yeni kurulacak Türkiye Cumhuriyeti'nde aynı hatalara düşülmemesi için din ve devlet işlerini birbirinden ayırmanın en önemli ilkelerden biri olacağı öngörülmüştür. Toplumsal bakımdan dinde reform fikri öncelikli olarak Erken Cumhuriyet döneminde ortaya atılmıştır (Deliorman, 2010, s.207).

Yıl 1928'i gösterdiğinde 1928 yılında Mehmet Fuat Köprülü liderliğinde İstanbul'da bir komisyon görevlendirilmiştir. Komisyon tarafından hazırlanan rapor Milli Eğitim Bakanlığı'na sunulmuştur. Raporun içeriğinde, dinde gerçekleştirilecek reformların toplumla uyumlu olabilecek şekilde ve bilimsel esaslara uygun olmasını sağlayacak ayrıntılara yer verilmiştir (Cengiz, 2020, s.49). Mehmet Fuat Köprülü liderliğindeki komisyon, dinde reform kapsamında camilerde oturulacak sıralardan, kullanılacak aletlere kadar pek çok öneri sunmuştur. Fakat sözü edilen öneriler arasında yalnızca Türkçe ezan kabul görmüştür. Erken Cumhuriyet döneminde yapılan bu reformun temel amacı dini millileştirmektir (Gürsoy ve Çapcıoğlu, 2006, s.93). Bu durum, Mustafa Kemal'i, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki Türkçü aydınların başındaki Ziya Gökalp'in sentezci görüşüyle ayırır. Ziya Gökalp, hem Türklüğün, hem Müslümanlığın, hem de Batı medeniyetinin önemine işaret etmektedir. Türkçü Ziya Gökalp, Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak ya da

Türkçülüğün Esasları adlı eserinde bu durumu aşağıdaki cümlede özetlemiştir (Gökalp, 1976, s.68):

“Türk milletindeniz” dediğimiz için, lisanda, bediiyatta, ahlâkta, hukukta, hatta diniyatta ve felsefede Türk harsına “Türk zevkine, Türk vicdanına göre” bir orijinallik, bir şahsîlik göstermeğe çalışacağız. “İslam ümmetindeniz” dediğimiz için, nazarımızda en mukaddes kitap Kur’an-ı Kerim, en mukaddes insan Hazret-i Muhammed, en mukaddes mabed Ka’be, en mukaddes din İslâmiyet olacaktır. “Garp medeniyetindeniz” dediğimiz için de ilimde, felsefede, fenlerde vesâir medenî sistemlerde tam bir Avrupalı gibi hareket edeceğiz.”

Ziya Gökalp; “İslam ümmetindenim” son dönem Osmanlı Türkçülerinin reddederken, muasır medeniyetler olarak gördüğü Batıyı, doğudaki ülkelerden üstün görmesi hem Türkçüler hem de Kemalistler tarafından benimsenmiştir. Ziya Gökalp, Avrupa’nın tüketim tarzından ziyade, üretim tarzının benimsenmesi gerektiğini, zira o dönem Avrupa devletlerinin üretimi arttırmak için yapmış olduğu icatların önemine de vurgu yapmakta ve ekonominin çağdaş temeller üzerine inşa edilerek millileştirilmesi gerektiğine de vurgu yapmaktadır (Heyd, 2010, s.105).

Benzer durum Kemalistler tarafından da dile getirilmekte ve Mustafa Kemal Atatürk’ün “tam bağımsızlık ancak ekonomik bağımsızlıkla mümkündür” sözü bir düstur olarak kabul edilmiştir (Gökalp, 1976, s.59). Mustafa Kemal Atatürk açısından Ziya Gökalp bir fikir babası ve en önemli aydınlardan biridir. Kültürel bakımdan hem Mustafa Kemal, hem de Ziya Gökalp’in görüşleri birbiriyle benzerlik göstermektedir. Yani her ikisi de kültürde milliliğe işaret etmektedirler. Çağdaşlık konusunda ise beynelmilelliği hem Mustafa Kemal, hem de Ziya Gökalp benimsemektedir (Gökalp, 1976, s. 171).

Hüseyin Nihal Atsız ve Mustafa Kemal Atatürk’ün fikirleri pek çok konuda birbirine oldukça yakındır. Mustafa Kemal Atatürk 1 Kasım 1937’de mecliste yaptığı konuşmada devlet-parti özdeşliğine vurgu yapmıştır. Meclisin açılış konuşmasında

Mustafa Kemal Atatürk aşağıdaki paragrafa yer alan sözleri sarf etmiştir (TBMM, 1937, s.9):

“Dünyaca malûm olmuştur ki, bizim Devlet idaresindeki ana programımız, Cumhuriyet Halk Partisi programıdır. Bunun kapsadığı prensipler, idarede ve siyasette bizi aydınlatıcı ana hatlardır. Fakat, bu prensipleri, gökten indiği sanılan kitapların doğmaları ile asla bir tutmamalıdır. Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gayipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz”

Mustafa Kemal Atatürk’ün meclisin açılışında sarf ettiği bu sözler Hüseyin Nihal Atsız tarafından yaşamı boyunca kabul görmüş sözlerdir. Hatta bu sözleri bir düstur olarak kabul ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türkçülük konusunda Hüseyin Nihal Atsız ve Mustafa Kemal Atatürk benzer görüşleri savunmaktadırlar. Ayrıca gerek Mustafa Kemal Atatürk, gerekse de Hüseyin Nihal Atsız’ın Araplarla ilgili olarak sarf ettiği sözlerin de birbirine oldukça çok yakın olduğu görülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk açısından din birliğinin, bir ulus oluşturma aşamasında güçlü bir etkinliğinin olmadığını ve ısrarla Türklerin İslamiyet öncesinde de büyük bir millet olduğunun altını çizmektedir. Mustafa Kemal Atatürk’ün düşüncelerinin neredeyse tıpa tıp aynısı bizzat Hüseyin Nihal Atsız tarafından da ilerleyen yıllarda sıkça dile getirilmiştir (Aydemir, 2008, s.440).

Mustafa Kemal Atatürk açısından İslamiyet, tüm insanlığa gönderilmiş bir din olmaktan ziyade Arapların benimseyebileceği, yani Arap dinidir. Yurttaş İçin Medeni Bilgiler adlı kitapta İslam’ın Hz. Muhammed tarafından bir Arap ulusu oluşturma siyasetinin esası olduğuna vurgu yapılmıştır (Gürsoy ve Çapcıoğlu, 2006, s.95). Mustafa Kemal’in Yurttaş İçin Medeni Bilgiler adlı kitapta İslam ve Hz. Muhammed ile ilgili sarf etmiş olduğu sözler aşağıda görülmektedir (Ozankaya, 2001, s. 21):

Türkler Arapların dinini kabul etmeden önce de büyük bir ulus idi. Arap dinini kabul ettikten sonra, bu din, ne Arapların, ne aynı dinde bulunan Acemlerin ve ne de Mısırlıların ve başkalarının Türklerle

birleşip bir ulus oluşturmaları yolunda hiç bir etkide bulunmadı. Tersine, Türk ulusunun ulusal bağlarını gevşetti; ulusal duygularını, ulusal heyecanını uyuşturdu. Bu pek doğaldı. Çünkü Muhammed'in kurduğu dinin amacı, bütün uluslukların üstünde, kapsamlı bir Arap ulusluğu siyasetine varıyordu

Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözlerine karşılık Hüseyin Nihal Atsız, İslam'ın Türklerin ulusal bağını zayıflatabilecek nitelikte bir unsur olduğunu, İslam'ın daha ziyade Arap ulusçuluğu ile özdeşleştirildiğini ileri sürmektedir (Gürsoy ve Çapcıoğlu, 2006, s.95). Günümüzde de bu tip tartışmalar belli başlı kesimler tarafından sürdürülmektedir. Bazı kesim İslamiyet'in Türkleri daha da yücelttiğini ileri sürerken, bazı kesim ise, İslamiyet'ten ötürü Türklerin yerinde saydığını ve hatta gerilediğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'da Mustafa Kemal Atatürk gibi Türklerin İslamiyet'e geçmeden önce de büyük millet olduğunu, kerametın İslamiyet'te olmadığını, eğer İslamiyet'te olmuş olsaydı, tüm Müslüman toplumlarının daha ileri düzeyde olacağını altını çizmektedir. Sonuç olarak Hüseyin Nihal Atsız, Ziya Gökalp ile din konusu dışındaki diğer Türkçülükle ilgili hususlar benzer özellikler taşırken, din ve Araplarla ilgili Mustafa Kemal Atatürk ile Hüseyin Nihal Atsız'ın pek çok fikrinin birbiriyle örtüşüğünü söylemek mümkündür (Cengiz, 2020, s. 51).

Hüseyin Nihal Atsız, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması gerektiğini her fırsatta dile getirmiştir. Ancak hiçbir zaman Kemalist bir düşünce içerisinde olmamıştır. Hatta pek çok zaman Kemalist anlayışın uzun vadede Türk toplumuna zarar vereceğini ileri sürmüştür. Her ne kadar Mustafa Kemal Atatürk'ü her zaman saygıyla yad etse de, Kemalizm ideolojisinin barışçıl bir dış politika anlayışına sahip olduğunu, Türkçü karaktere sahip olmaması ve Kemalizm ideolojisinin Batılılaşma vizyonuna yoğun eleştiri getirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız ayrıca Kemalist anlayışın komünizme ve komünistlere yönelik müsamaha göstermesine de şiddetle karşı çıkmıştır. Hüseyin Nihal Atsız "Çanakkale'ye Yürüyüş – Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferi" adlı eserinde Mustafa Kemal Atatürk'ün sadece tek bir hedef ile yetinmeyeceğini ileri sürmektedir. Örneğin Mustafa Kemal Atatürk'ün "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz" sözüne Hüseyin Nihal Atsız karşılık olarak, "Dün ordularına ilk

hedef olarak Akdeniz’i gösteren Gazi elbette pek yakında ikinci hedefi de gösterecektir” demekte, toplum olarak büyümeyi esas almayan Türklerin mevcut durumunu koruyamayacağını ve hedeflerin küçük olması durumunda ilerleyen süreçte yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceğinin altını çizmektedir (Atsız, 1997b, s.43-44).

Hüseyin Nihal Atsız devletin disiplinli olması gerektiğine vurgu yapmakta, devleti yöneten Devlet Başkanı’nın ise, mutlaka otoriter olması gerektiğinin altını çizmektedir (Atsız, 2017a, s.109). Hüseyin Nihal Atsız açısından bir devler zayıf ve güçsüz bile olsa her zaman kendisine bir dış hedef gözettiğinin altını çizmektedir. Barıştan sık sık söz edilerek barışın sürekli öne çıkarılmasındaki başlıca amacın ise, Türk milletinin kendisine uygun bir ülkü gütmemesini engelleme amacını taşıdığına vurgu yapmaktadır (Atsız, 1997a, s.114).

2.6 Tarih ve Medeniyet

Türkçülük akımının öncülerinden biri olan Hüseyin Nihal Atsız, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla birlikte Türk tarihinin ve felsefesinin yeni nesillere en iyi şekilde aktarılması için büyük çaba sarf etmiştir. Hüseyin Nihal Atsız’ın tarih anlayışı sadece Türk tarihini kronolojik bir şekilde sıralamakla sınırlı değildir. Temel olarak Türkçü ideolojinin esas alınması gerektiğine vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, tarihten doğru dersler çıkarılabilmesi için tarihte yaşanan tüm hadiselerin tarafsız bir şekilde değerlendirilmesi ve tarihin çarpıtılmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Yılmaz, 2019, s.37).

Hüseyin Nihal Atsız, bir ulus açısından en büyük tehlikenin hem o ulusun tarihinin hem de tarihinde yer alan değerleri unutmak olduğunu ileri sürmektedir. İslamiyet’e karşı fikirleri son derece açık olan Hüseyin Nihal Atsız, hiçbir zaman İslamiyet’i tam olarak dışlamamıştır. Hüseyin Nihal Atsız, Yavuz Sultan Selim örneğinde olduğu gibi inançları ne olursa olsun, Türklüğü yücelten tüm tarihsel şahsiyetlerin her birinin Türk ulusu açısından her dönemde bir övünç kaynağı niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir (Yeşilçiçek, 2009, s.61).

Gerek Mustafa Kemal'in Yurttaş İçin Medeni Bilgiler adlı kitabı, gerekse de Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk Tarihinde Meseleler adlı eserlerin, Türk tarihi ve medeniyeti açısından önemli birer referans kitapları olduğunu söylemek mümkündür. Bu kitaplar gerek Türk tarihi ve medeniyeti gerekse de tüm Osmanlı padişahlarını kapsamlı bir şekilde ele almıştır (Yılmaz, 2019, s.37). Tarih öncesi Türklerin yaşam şekillerinden, destanlarına varana dek tarihsel verilere dayanarak araştıran Hüseyin Nihal Atsız, Ziya Gökalp ve Hilmi Ziya gibi Türkçülük akımının öncülerini de her fırsatta övmekten de geri durmamıştır (Atsız, 2015, s.172). Hüseyin Nihal Atsız tarih ve medeniyetle ilgili tüm meseleleri bütünsel bir şekilde ele almış ve bazı hususlarda da eleştiri yapmaktan sakınmamıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın eleştiri odağını toplumun bilinçsizliği oluşturmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız, Türk Tarihinde Meseleler adlı kitabında bu konu ile ilgili olarak aşağıdaki sözleri sarf etmiştir (Atsız, 1942, s.5):

“Bütün medenî milletler kendi tarihleri hakkında son ve kesin kararı vermişlerdir. Yani, tarihlerinin nereden başladığını, hangi çağlara bölündüğünü, kimlerin kendi tarihlerine mal edilmiş olduğunu bilirler ve tarihlerini dolduran insanların adlarının hangi imlâ ile yazılacağı hususunda değişmez kanaatlere maliktirler. Bize gelince, her hususta olduğu gibi, tarihimizi anlayış konusunda da acıklı bir kargaşalık içinde bulunuyoruz. Tarihimizin nereden başladığı hakkında ortak bir fikrimiz yoktur.”

Hüseyin Nihal Atsız Türk Tarihinde Meseleler adlı kitabında pek çok kesim tarafından yanlış bilinenleri düzeltmeye gayret etmiştir. Türk tarihinin topluma doğru bir şekilde aktarılması gerektiğini her fırsatta dile getirmekte, Türk tarihinin, hem Türk toplumu hem de diğer toplumlar tarafından daha iyi ve net bir şekilde anlaşılmasında hem romanların hem de yazılan tüm eserlerin önemine vurgu yapmıştır (Bucak, 1997, s.52).

3. İRKÇILIK, MİLLİYETÇİLİK VE TÜRKÇÜLÜK KAVRAMLARININ DİN PERSPEKTİFİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde Hüseyin Nihal Atsız'ın ırkçılık, milliyetçilik, Türkçülük kavramlarına din perspektifi üzerinden yapmış olduğu görüşlere yer verilecektir.

3.1 İrkçılık ve Din

İrkçi milliyetçilik, etnik-ırksal gruplar içerisinde ırka aşırı derecede atıfta bulunulması sonucu ortaya çıkmış ve günümüzde kabul görmeyen bir ideoloji türüdür. Etnik kimliklerin ırksal söylemlerden hareketle kendi kimliğini diğer kimliklere kıyasla daha üstün tutması, karşı etniğin de bu duruma bir tepki niteliğinde karşı koyarak mücadele etmesi söz konusudur. İçerisinde bulunduğumuz çağda hukuk ile yönetilen hiçbir ülkede kabul görülmeyen ve hatta bir insanlık suçu olarak nitelendirilen bu milliyetçilik anlayışı iki türlü ortaya çıkmaktadır (Sanlı, 2010, s.59).

Bu anlayışın ilki biyolojik özelliklere atıftan ortaya çıkmaktadır. Diğer anlayış ise, insanların renklerinden ötürü (siyahiler en uygun örnek olarak göze çarpmaktadır) diğer kimlik tarafından dışlanması ve aşağılanmasıyla ötürü ortaya çıkmaktadır. Örneğin II. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın lideri olan Adolf Hitler ve İtalya'daki Mussolini, ırkçılık bakımından son derece önemli bir referans noktaları olarak göze çarpmaktadır (Güntürk, 2018, s.51).

Bilhassa II. Dünya Savaşı'nda Nazi Partisi, ırkçılığı sistemli hale getirmiş, diğer etnik kimliklerin, özellikle de Yahudilerin işgücünden yararlanmak için barbarca uygulamalar yapmaktan da geri durmamışlardır. Aynı şekilde Yahudilerin imhası için de oluşturulan gaz odaları, Neo-Nazilerin ırkçılık ve barbarlıkta son nokta olduğunun en önemli göstergelerinden biridir (Atsız, 1968, s.32).

Merkezi otoriteye karşı başkalaşan az sayıdaki azınlık etnik gruplar, genel olarak asimile olmaktadır. Şayet asimile olmazlarsa ve yeterli güce ve desteğe

sahip olmaları durumunda ise, kendi milletlerini oluştururlar. Ulusalcılığı esas alarak beslenen milliyetçilik anlayışı, küreselleşme hareketlerinin etkisiyle beraber yerini bir anlamda dini milliyetçiliğe bırakmıştır (Davison, 2012, s.271).

Seküler söylemlerin tekrar daha gür bir sesle söylenmesiyle birlikte kültür bağının güçlendirilmesi için girişimlerde bulunulmaya başlanmıştır. İçerisinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında toplumlar, aydınlanmayla ortaya çıkan çatışmaların din vasıtasıyla sona ereceğine inanmıştır. Zira dine inanma ve boyun eğme milliyetçiler içerisinde yaşanan çatışmaları bitirmek ve ortak amaca yönelmek için iyi bir harç olabileceği ileri sürülmektedir. Ancak sözü edilen bu öngörü ülkeler üzerinden incelendiğinde, daha ziyade liberal ülkelerin (Kanada, Danimarka, İsveç vb.) savaş ve çatışmalardan uzak bir şekilde refah içerisinde olmalarından ötürü bu öngörünün herhangi bir geçerliliğinin olmadığını söylemek mümkündür (Baron, 2007, s.150).

Hüseyin Nihal Atsız'ın karşı çıktığı durum ise, Türklüğün, İslamiyet'in altında görülmesi üzerinedir. Her ne kadar Yavuz Sultan Selim, Ayasofya, İmam Hatiplilerle ilgili söylediği olumlu sözlerle rağmen, her zaman din olgusuna karşı bir şüphe içerisinde olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız bazı dönemlerde İslami temalara atıfta bulunarak milliyetçiliğin gelişmesi için çaba göstermiştir. Ancak Hüseyin Nihal Atsız'ı Ziya Gökalp, Mehmet Akif Ersoy ve Hasan Basri Çantay'dan ayıran konu ise, Türklük ve İslam sentezi ile ilgilidir (Atsız, 1968, s.33).

Ziya Gökalp, Mehmet Akif Ersoy ve Hasan Basri Çantay Türk-İslam sentezinin önemine vurgu yaparak, Türk toplumunun İslam'la bütünleştiğini savunurken, Hüseyin Nihal Atsız ise, Türklerin karakteristik özelliklerinin önemine işaret etmektedir. Ziya Gökalp, dini duygularla beslenmiş olan Türk milliyetçiliğinin, toplumun bekası açısından büyük öneme sahip olduğunu ileri sürerken, Mehmet Akif Ersoy ve Hasan Basri Çantay ise, dini milliyetçilik anlayışının, insanlar arasında herhangi bir ayırım yapmadan eşitliği sağlayacağına, ırkçı yaklaşımların olumsuzluklarına maruz kalınmadan, kuşatıcı bir zeminin oluşturulmasına katkı sağlayacağını ileri sürmektedirler (Güngör, 2006, s.225).

Dini milliyetçilik esaslarının baskın durumda olduğu toplumlarda, ideolojik bakımdan kimse kimseye üstün durumda değildir. Hatta herkes arasında eşitlik ve işbirliği söz konusudur. Bu iş birliğinin sağlanabilmesi için ise, güçlü bir hukuk sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece hem milli şuur hem de kutsal değerler etrafında toplanır ve kardeşlik duygusunun gelişimi sağlanabileceğini söylemek mümkündür (Oyman, 2016, s. 19). Söylem açısından dini milliyetçilik insanlar arasında eşitsizliği kaldıran ve insanların barış içerisinde yaşamasına olanak sağlayabilecek gibi görünse de sahada durumun böyle olmadığı herkes tarafından net bir şekilde bilinmektedir. Tarihte de benzer durumlar söz konusudur. Örneğin Ortaçağ Avrupa'sı dini milliyetçilik açısından en göze çarpan örneklerden biri olarak göze çarpmaktadır.

Özetle din, milli birliğin oluşturulması aşamasında, bazı durumlarda kültürel unsurlardan daha etkili olabilmektedir. Hatta pek çok zaman din unsurunun daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türk milliyetçiliği ve İslam ile ilgili söylemlerin kolektifi dikkat çeken örneklerden biridir. Benzer şekilde erken dönem Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Ziya Gökalp, Mehmet Akif Ersoy ve Hasan Basri Çantay tarafından dile getirilen milliyetçilik tam olarak bu anlamı taşımaktadır (Mardin, 1993, s.184).

Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan eserler ve yazılar bir bütün olarak tarafsız bir bakış açısıyla incelendiğinde, ırkçı söylemlere hemen hemen tüm eserlerinde rastlamak mümkündür. Hüseyin Nihal Atsız mensubu olduğu Türk ırkını kayıtsız şartsız her şeyden üstün tutmaktadır. Fakat faşizm ve Hitler Almanya'sındaki ırkçılığı ile eşdeğer olmadığı gibi, Nazi Almanya'sındaki faşizmden de son derece farklıdır. Hüseyin Nihal Atsız, devleti yönetenlerin ve devlet kadrolarındaki önemli noktalarda gerçek Türk kanından olan kişilerin gelmesinden yana bir tavır içerisindedir. Bu tavır içerisinde olmasının nedeni de çok açıktır. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız bir tarihçidir ve tarihteki acı tecrübelerden elde ettiği birikimi Türk gençliğine empoze etme gayreti içerisindedir. Kaleme aldığı yazılarında bu konuya sıkça değinen Hüseyin Nihal Atsız, Ötüken Dergisi'nde kaleme aldığı yazıda şunları ifade etmiştir (Atsız, 1966, s.9).

“Sen Yahudi bir sarrafın maliye bakanı olmasına da ses çıkarmazsın. Kendi kesesini doldurmasına ve İsrail'e transferler yapmasına rağmen bütçeyi kabartacağı için sevinç bile duyarsın. Hatta kürt devleti kurmak için bunca Türk'ün kanına giren şeyh Sait'in torunlarından birinin başbakan veya devlet bakanı olmasına da ses çıkarmazsın.”

Hüseyin Nihal Atsız, yaşam tarzı olarak muhafazakâr ve mazbut bir hayat sürmüştür. Herhangi bir yabancı kaynaklı fikre sıcak bakmadığı gibi, bu fikirlerin ülkede sözcüsü konumundaki kişileri de son derece şiddetli bir şekilde eleştirmekten geri durmamıştır. Her şeyden de önemlisi, Türklüğü tüm inançların üzerinde gören bir yapısı olduğunu her fırsatta dile getirmiştir. Hatta çok uç örnekler dahi vermiştir. Örneğin Ötüken Dergisi'nde kaleme aldığı yazısında, İslamiyet (İslam'da Sünnilik, Şiiilik ve Haricilik) ile bir kıyaslama yapmış ve “Millî şuur ve gurura malik bir Türk'üm. Siyasi, içtimai mezhebim Türkçülük'dür” şeklinde dile getirmiştir. Fakat Hüseyin Nihal Atsız'ın milliyetçiliğinde herhangi bir dine karşı doğrudan hedef alma durumu yoktur. Tek fark ise, önceliğin her zaman Türklükte olduğuna dikkat çekmektedir. Sadece İslam değil, aynı zamanda diğer dinleri kabullenmiş olan ırklara karşı da aynı mesafede olan Hüseyin Nihal Atsız, Türklere karşı yapılan büyük hainlikleri ve vahşeti göz önünde bulundurarak, ihanet ve vahşette Hristiyan Ermenilerle Müslüman Araplar arasında herhangi bir farkın olmadığını ileri sürmüştür (Atsız, 1966, s.9).

3.2 Milliyetçilik ve Din

Ülkemizde en hassas konuların başında din ve milliyetçilik konuları gelmektedir. Bu konu hassas bir denge üzerindedir. Din ve milliyetçilik konularının hassasiyetinden ötürü her zaman temkinli davranmak gereklidir. Hüseyin Nihal Atsız, Türk toplumunu detaylı incelemeler neticesinde doğru bir şekilde etmiş bir insandır (Atsız, 1968, s.30).

Türklerin tarihte farklı dinlere inanç duyduğuna işaret eden Hüseyin Nihal Atsız, bu inançlar arasında İslamiyet'in çok özel bir yere sahip olduğunu, toplumsal bağın oluşturulmasında hakanların, hükümdarların ve padişahların İslamiyet'i bir harç olarak kullandığının altını çizmektedir. Hüseyin Nihal Atsız, imam hatiplerin süreç içerisinde yasaklanmış olmasını ve aynı zamanda burada görevli olan din adamlarına verilen cezalara muhalif olmuş bir kişi olarak, bu uygulamaların toplumu kutuplaştırabilecek uygulamalar olduğunu her fırsatta dile getirmiş bir kişidir (Yılmaz, 2019, s.53).

Hüseyin Nihal Atsız idealleri ve ahlakı yüksek olan toplumlarda, toplumsal bağın daha güçlü olabileceğine vurgu yapmakta, milli şuur ve inancın birleşmesiyle toplumun her zaman varlığını sürdürebileceğini savunmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız açısından ahlaki çevre arabada, plajda, mahallede ve benzeri yerlerde oluşmaktadır (Yılmaz, 2019, s.53). Ahlaki çevreye zarar verebilecek şeylerin bertaraf edilmesi gerektiğine dikkati çeken Hüseyin Nihal Atsız, bar, pavyon, balo ve benzeri ortamları milli ahlakın törpüleyen ortamlar olarak nitelendirmiştir. Bu tip ortamları Türk gençlerini ahlaki olarak zayıflatan ortamlar olarak görmekte ve bu tip ortamları medeniyet ile özdeşleştirmek isteyenlere de karşı çıkmaktadır. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız'a göre bu ortamların medeniyetle uzaktan yakından alakası yoktur. Hüseyin Nihal Atsız muhafazakâr bir yaşam tarzına sahip biri olarak, Türk gençlerinin muhafazakâr bir yaşam sürmesi gerektiğine vurgu yapmakta, Türk gençlerinin Batı gelenekleri etrafında toplanmasına şiddetle karşı çıkmaktadır (Atsız, 1942, s.13).

Hüseyin Nihal Atsız, hem din hem toplumsal yaşam çerçevesinde muhafazakâr yaşamı Türk gençlerine hem önermiş hem de empoze etmek için ciddi çaba sarf etmiştir. Öyle ki Hüseyin Nihal Atsız bazı konularda radikale yakın görüşlerini (sinemaların kapanması ve kadınlarla erkeklerin ayrı plajlarda yüzmesi) ifade etmekten sakınmamıştır. Sinemaların kapanması ve kadınlarla erkeklerin ayrı plajlarda yüzmemesi gerektiğini öneren Hüseyin Nihal Atsız'a göre, bu iki örneğin Türk ahlak sistemini bozabilecek nitelikte olduğunu, engellenmemesi durumunda gelecek nesillerin kaybedilebileceğinin altını çizmektedir (Aksakal, 2014, s.5).

Her ne kadar İslam ve diğer dinlerle ilgili olumsuz bir bakış açısına sahip olsa da, Hüseyin Nihal Atsız muhafazakâr bir karakterdir. Onun din ile ilgili temel sorunu ise, Türklüğün, İslamiyet'in yüceltilmesi için bir araç olarak değerlendirilmesine şiddetle karşı çıkmaktadır. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız açısından İslam, Türklük sayesinde yücelmiştir. Türklerin İslamiyet'i seçmediğini düşündüğümüzde, İslamiyet'in bu kadar yayılamayacağına da vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda muhafazakâr bir anlayışa sahip olan Hüseyin Nihal Atsız'ı İslâm düşmanı olarak nitelendirmek doğru değildir. Hüseyin Nihal Atsız, Türk geleneklerinin kapsamlı bir şekilde ele alındığında zaten muhafazakâr bir temel üzerine inşa edildiğini, Türk örf ve adetlerinin de bu duruma paralellik gösterdiğini ileri sürmekte ve Türk ülküsü ideali önündeki tüm engellerin ne pahasına olursa olsun aşılması gerektiğini ileri sürmektedir (Atsız, 1942, s.15).

Hüseyin Nihal Atsız, milliyetçi bir insanın, milliyetini yegâne bir varlık olarak görmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bu fikirleri ileri sürdüğünde herkes tarafından alkışlandığını söylersek yanlış olacaktır. Çünkü onun milliyetçilik anlayışını genel olarak din unsuru ile karşı karşıya getirme gayreti içerisinde olan kişilerin varlığı söz konusudur. Bu kişilerden biri de Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'dir. Ali Fuat Başgil'in hem milliyetçilik hem de dindarlık konusundaki görüşlerini samimi bulmayan Hüseyin Nihal Atsız, insanların sözleriyle davranışlarının örtüşmesi gerektiğine işaret etmektedir. Örneğin dindarlık amacı taşıyanların tanrıya inanmamasını, sosyal adalet amacı taşıyanların halkı sömürmesini, demokrasi kavramını ileri sürerek diktatörlük kışkırtıcılığı yapan kişileri ahlaksız olarak nitelendirmiştir. Aynı durumu ve benzetmeyi milliyetçilik için de sarf etmiştir. Milliyetçi bir insanın milliyetçilik aleyhinde olmaması gerektiğine, milletin kökünü yetmiş iki millete bağlamaması gerektiğine, milliyetçi olup da milliyet düşmanları ile kol kola girmemesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız tüm bu durumları esprili bir şekilde "uydurma milliyetçilik" olarak tanımlamıştır. Bu paragrafta yer alan bilgiler Hüseyin Nihal Atsız'ın Ötügen Dergisi'nde 1964 yılında yayımladığı bir makalede sarf ettiği cümlelerdir. Onun milliyetçilik ve din eksenindeki vurgulaması ise aşağıdaki paragrafta daha iyi anlaşılmaktadır (Atsız, 1964b, s.6-7).

Milliyetçi, en basit tarifiyle milleti, milliyeti her şeyden üstün tutan kimse demektir. Milliyetçiliği kendisinden menkul olan Başgil, 30 Kasım tarihli makalesinde, milliyetçiliği İslâmiyet ile açıklamağa kalkıyor, şu türlü milliyetçiliğe İslâmiyet müsaade eder, bu türlüüne etmez, diyor. Biz, her türlü baskının üstünde olarak, milliyetçi ve Türkçüyüz. Başgil'in burada İslamiyet'i ileri sürmesi de avamferiblikten ve aczin ifadesinden başka bir şey değildir. İslamiyet'in yürürlükte olmıyan tarafı yalnız bu mu? Kadınları örtsene, faizi kaldırsana devleti şeriatla idare etsene!.

Hüseyin Nihal Atsız'ın eserleri ve kaleme aldığı yazılardan da anlaşıldığı üzere, onun açısından milliyetçilik son derece önemli bir vasıf olarak karşımıza çıkmaktadır. Türklerin kan hattının saflığını koruması gerektiğine de vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, örnek olarak Avrupa'yı göstermekte ve tarihteki Keltlerin, Gotların, Cermenlerin ve diğer irili ufaklı ırkların birbirleriyle kaynaşmasından dolayı ırksal saflığın ortadan kalktığını belirtmektedir. Ortaçağ Avrupa'sındaki kiliselerin ise, kıtayı tek bir güç haline getirmek için din unsurunu kullanan kişiler olduğuna da değinmektedir. Onun yapmış olduğu bu tespitin ne denli doğru ne denli yanlış olduğu incelendiğinde, vurguda bulunduğu hususların tamamının doğru ve yerinde tespitler olduğu net bir şekilde görülmektedir.

3.3 Türkçülük ve Din

Türkçülük akımı, Osmanlı'nın yükseliş dönemlerinde durgunluk gösterirken, gerileme döneminde uyanışa geçip, yıkılma döneminde de atağa kalkmış olan bir akımdır (Sarıay, 1994, s.2). Bazı kesimler Türkçülük akımını Osmanlı'ya karşıt bir hareket olarak görmektedirler. Bu son derece yanlış bir bakış açıdır. Çünkü Türkçülük akımının başlıca amacı Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü engellemektir (Aydın, 1993, s. 148).

Türkçülük akımının başlıca amacı, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü önlemek ve Türkçülüğü temel esas alarak yeni bir düzen oluşturmaya çalışmaktadır.

II. Meşrutiyet ile birlikte, iktisadi faaliyetlerde artış ve sosyal yapıdaki hızlı ve ani değişimden hiç kuşkusuz Türkçülük akımı da hem olumlu hem de olumsuz yönden etkilenmiştir. Türkçülük akımının gerek dış, gerekse de iç gelişmelere paralel bir şekilde siyasi çehre kazandığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, bu durumun II. Meşrutiyet döneminde öne çıkan fikirlerden biri olduğuna vurgu yapmaktadır (Sarıay, 1994, s.2).

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra daha fazla öne çıkmaya başlayan Türk milliyetçiliği, savaşlarda yaşanan mağlubiyetler ve elden giden topraklar bu anlayışın daha hızlı bir şekilde hayata geçirilmesini zaruri hale getirmiştir. Türkçülük akımının fikri ve ideolojik bir biçimde gelişmesinde Kafkasya'daki ve Kırım'daki Türklerle Rusya'daki Türklerin büyük çaba sarf ettiğini söylemek mümkündür. Ayrıca Türkçülük akımının gelişmesine Türkoloji'ye dünyada ilginin artması da büyük katkı sağlamıştır. Sözü edilen tüm bu hareketler Osmanlı Devleti'nin son dönem aydınların da bu fikrin benimsemesiyle birlikte önemli yol kat edilmiştir. Rusya'da daha ziyade Azeri ve Tatar burjuvazisinin gelişimi, Türkçülük akımına paralel bir şekilde gelişmiş ve etkili bir hale gelmiştir. Bilhassa Tatar aydınları, Rusya'da yaşayan Müslümanların siyasi temsilcisi olmuştur. Örneğin İsmail Gaspıralı öne çıkan aydınlardan biri olarak, tüm Türkler için bir nevi esin kaynağı olmuştur (Aydın, 1993, s. 148).

Hüseyin Nihal Atsız ve Ziya Gökalp'in Türkçülük ile ilgili fikirleri birbiriyle örtüşmekte, din konusunda ise, bazı karşıtlıkların olduğu görülmektedir. Bu iki tarihsel şahsiyetin bu konu ile ilgili olarak karşılaştırılma sebebi ise, Türkçülük akımının fikir babaları olmalarından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, Türkçülük ile ilgili bazı hususlar ele alınırken özellikle hem Hüseyin Nihal Atsız hem de Ziya Gökalp gibi tarihsel şahsiyetlerin göz ardı edilemeyeceğini söylemek mümkündür (Akgül, 1999, s. 283).

Gökalp, Batılılaşma ile ilgili olarak, Müslümanlara uymayan medeniyet modellerine hem ayak uyduramayacağını, hem de taklit edemeyeceğini öne sürerken, Hüseyin Nihal Atsız ise, daha keskin bir şekilde, Batılılaşmanın Türk kültürünü zehirleyebilecek nitelikte olduğunu tüm amaçlarının Türk gençliğini, Batının yaşam

şekli ve tüketim kültüründen uzak tutmak olduğunu ifade etmiştir (Taş ve Göksüçukur, 2019, s.467). Gökalp, Batının üretim yöntemlerine ve iktisadi yapısının önemine vurgu yaparak, millileşmenin ekonomik istikrarla yakalanacağını öne sürmüş ve bu fikri Mustafa Kemal tarafından da açık bir şekilde desteklenmiştir (Akgül, 1999, s. 283).

Gökalp, din ve devleti birbirinden ayırmanın İslamiyet'in ilelebet yaşaması için büyük öneme sahip olduğu fikri de gene Mustafa Kemal tarafından desteklenmiş ve laiklik temel ilkelerden biri haline gelmiştir. Hüseyin Nihal Atsız, hukukun, çağdaş bir devletin işleyişi açısından büyük öneme sahip olduğunu ve bir toplumun kendi kanunlarını kendisi yapması gerektiğini, tanrıdan gönderildiği öne sürülen kanunları esas alan bir devletin güçlü ve bağımsız olamayacağına işaret etmekte ve din olgusunun insanların vicdanında yaşaması gerektiğinin altını çizmektedirler (Keskin, 2016, s.27).

Cumhuriyet sonrası Türk kimliği ve milli şuurun oluşturulmasında büyük önemi olan Hüseyin Nihal Atsız'ın fikirlerinin temeli tarih öncesi Türk devletleri, Türk kültürü ve destanlarına dayanmaktadır. Tarihte ilk düzenli ordunun Türkler tarafından oluşturulduğunu öne süren Hüseyin Nihal Atsız, ölmeden kısa bir süre önce katıldığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluş töreninde, kara kuvvetlerinin ilk kuruluş tarihinin milattan önce 209 yılı olduğunu dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Tural'a bahsetmiş ve Türk kara kuvvetlerinin kuruluş tarihinin milattan önce 209 olmasını teklif etmiştir. Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve askeri erkan tarafından bu tarih ilk kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir (Mardin, 1993, s.202).

Hüseyin Nihal Atsız, Türk ülküsünü öncelikli görmesi, başta İslami çevreler tarafından hoş karşılanmamıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın İslamiyet ile ilgili her zaman aklında bazı çelişkilerin olduğu kaleme aldığı yazılarında ve yapmış olduğu açıklamalarda çok net bir şekilde görülmektedir. Hüseyin Nihal Atsız açısından İslamiyet, Arap milliyetçiliğini ve anlayışını empoze edebilecek dinamiklere sahiptir ve bu durumu Türk ülküsü ve milliyetçiliği açısından da sakıncalı olarak görmektedir (Mardin, 1993, s.207).

Hüseyin Nihal Atsız, İslamiyet ile Türk kültürü arasında da birbirine ters gelen hususların olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin Araplarda kadınların daha ziyade ikinci plana atıldığını, gelişimine herhangi bir katkı sağlamadığını, bu durumun ilerleyen süreçlerde bir sorun halinde toplumun karşısına çıkacağını ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız tarafından yapılan bu tespitin doğru bir tespit olduğu günümüz Arap devletlerine bakıldığında çok daha iyi bir şekilde anlaşılmaktadır (Atsız, 1964a, s.9).

Sonuç olarak Türk-İslam sentezcileri, Türkçülüğün İslamcılıkla herhangi bir şekilde çelişmediğini öne sürmekte ve hatta her iki kavramın birbirini destekleyen ve birbirini tamamlayan kavramlar olduğunu, Türkçülüğün tam anlamıyla geniş kitleler tarafından karşılık bulması durumunda, İslâmiyet'a mevcut durumdan daha fazla canlılık getireceğini ve dini bir coşkunlukla bütünleşen Türk milliyetçiliğinin "millet" mefhumunu oluşturacağını öne sürmektedirler (Mardin, 1993, s.207). Türk-İslam sentezcileri açısından din, toplumsal yönden tüm kesimlerle bütünleşmeye olanak sağlayan ve çağdaş yaşama anlam katan bir olgu olduğunu ileri sürmektedirler. Hüseyin Nihal Atsız dönem dönem bütünleşmeyi esas alan ve İslam ile ilgili dikkat çeken bazı yazılar kaleme alsada, genel olarak Hüseyin Nihal Atsız'ın, Türklüğü tüm olguların üzerinde gören bir bakış açısına sahip olduğu net bir şekilde görülmektedir.

3.4 Turancılık

Turancılıkla ilgili fikirler 19. yüzyılda Ural-Altay dilleri ile ilgili yapılan araştırmalar sonrasında Macaristan'da ortaya çıkmış fikirlerdir. Aynı yüzyıl içerisinde Turancılık fikri ideolojik ve siyasal bir anlam kazanmış ve bu Turancılık kavramı Panturanizm'e doğru evrilmiştir. 19. Yüzyıl "Pan" ideolojilerinin daha fazla hayat bulduğu bir dönem olmuştur. Örneğin gene Macaristan ve Avrupa'da "Pancermenizm" , "Panortodoksi" ve "Panslavizm" ideolojilerine karşıt olarak geliştirilmiş ve günümüzde de Türkçülük açısından en büyük ütopyalardan biri olarak göze çarpmaktadır (Kushner, 2004, s.24). Turancılığın çıkış noktası Macaristan olsa da, 19. Yüzyılda hem Osmanlı'da, hem de Rusya'daki Türk grupları

içerisinde de daha fazla öne çıkmaya başlayan Turancılık anlayışı, farklı bir yönelime doğru evrilmiştir. Macar Turancılığı'nda, Macarların öncülüğünde büyük bir ülke fikri öne çıkarken, Türk Turancılığında ise Türk olmayan diğer Turani unsurları doğrudan dışlayan bir anlayış doğrultusunda siyasal ve kültürel vizyon geliştirilmiştir. Turancılık ile ilgili fikirleri günümüzde de karşılık bulan Ziya Gökalp açısından Turancılık, coğrafya fark etmeksizin tüm Türkleri kapsamına alan bir anlayış olarak nitelendirilmektedir. Ancak Ziya Gökalp'in Turancılık anlayışı, 19. yüzyıldakinden bir hayli farklı olarak Türk olmayan grupları da dışlamamaktadır (Oba, 1995, s.190).

Hüseyin Nihal Atsız açısından Turancılık, akraba milletleri kapsamında barındıran bir sistem şeklinde nitelendirilse de ayrıntılı olarak ele alındığında tüm Türkleri içerisine alan bir devlet düşüncesidir. Hüseyin Nihal Atsız, Turancılığın, milattan önceki üçüncü yüzyıldan günümüze dek süren bir düşünce sistemi olduğunu ileri sürmektedir. Aslında Hüseyin Nihal Atsız açısından Turancılık, Türk Milleti'nin yegâne bir ülküsüdür ve bu ülkünün gerçekleşmesi için çalışması gerektiğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız Turancılığı, herkesin istediği gibi anlattığını, ayrıca hem bir "romantizm" hem de bir "ütopya" olarak gösterdiğini dile getirmektedir. Milli esasların hem romantizm yönünün hem de ütopyik bir yönünün olduğunu dile getiren Hüseyin Nihal Atsız, ülkülerin temel olarak gerçekleri esas alan ve kesin amaçları olan hem duygular hem de düşünceler sistemi olduğunu sürmekte ve bunun gerçekleşebilmesi için ilk adımın hayal etmekten geçtiğini öne sürmektedir. Bu ütopyayı ise milli şuurlar donatılmış olan Türk gençlerinin hayata geçirebileceğine vurgu yapmaktadır (Atsız, 2011a, s.158). Hüseyin Nihal Atsız her zaman en büyük amaç ve hedefin Turancılık olduğuna dikkat çekmiştir. Bu amaç için gereken hassasiyeti göstermeyen yöneticileri subjektif olarak Türklerin büyük amacını engelleyen kişiler olarak nitelendirmiştir. Türklerin birbirleriyle birleşmesi en tabii hakkıdır. Sonuçta aynı kanı taşıyan insanlardan söz edilmektedir. Bu bakımdan Turancılık, onun açısından son derece asil bir düşüncedir. Turancılığın hayata geçmesi için ise, hem kültürel, hem siyasi, hem de ekonomik yeterliğe sahip olunması gereklidir. Sadece kültür ile bu hayali gerçekleşmesi olanaksızdır. Hüseyin Nihal Atsız bu durumun izahını Türk Tarihinde Meseleler eserinde aşağıdaki gibi açıklamıştır (Atsız, 2015, s.55):

“Siyasi sınırlar dışındaki Türklerle uğraşmak macera ise Türk uçakları Kıbrıs’a neden saldırdı? Batı Trakya Türkleri’yle, Kerkük Türkleri’yle neden bu kadar ilgileniliyor? Dün Hatay’dı. Bugün Kıbrıs, yarın Batı Trakya ve Kerkük. Öbür gün Azerbaycan ve daha ötesi... Bu, budur. Kimse başını kuma sokmasın.”

Sonuç olarak Hüseyin Nihal Atsız, Turancılığı sadece kültürel etkileşim ve birleşmeyle sınırlamanın yanlış olacağını belirtmektedir. Zaten kültürel birleşmenin öncelikle siyasi birleşmeyle oluşacağını belirtmektedir. Ayrıca Turancılık düşüncesinin sadece maceracı bir düşünce olarak nitelendirilmesine karşı çıkmakta, maceracılığın bir hata olmadığını, bu duruma örnek olarak da Kolomb’un Hindistan’ı keşfi ve Atatürk’ün Samsun’a çıkışını da birer örnek olarak göstermektedir (Atsız, 2011b, s.93).

4. TOPLUM GÖRÜŞLERİ

Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk toplumu ile ilgili görüşleri, üzerinde sıkça tartışmaya neden olmuş ve Hüseyin Nihal Atsız'ı ırkçı, kafatasçı ve benzer yakıştırmaların yapılmasına neden olmuştur. Çalışmanın bu bölümünde, Hüseyin Nihal Atsız'ın toplum ile ilgili görüşlerine yer verilecektir.

4.1 Türk Kültürü

Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk toplumu, diğer uluslardan farklı olarak, son derece özgün, becerikli, zeki ve savaşçı bir yapıya sahip bir toplumdur ve dünyada bu konuda bir başka eşi olmadığını ileri sürmektedir. Bu farklılığın oluşmasında da hiç kuşkusuz Türk kültürünün büyük bir öneme sahip olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, en fazla düşmanı olan ve pek çok sorunla aynı anda baş edebilecek bir gücü tarihinden ve kültüründen aldığına işaret etmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bu tespitlerinde son derece haklıdır. Türk toplumu tarihin hemen hemen tüm dönemlerinde bir ya da daha fazla düşmanla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Düşman sayısının fazlalığı, Türk toplumunun her zaman uyanık olmasını ve her zaman en olumsuz durumlara karşı da hazırlıklı olmasını sağlamıştır. Savaşçı karakteristiğinin gelişiminde de düşmanların önemli bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür (Atsız, 2015, s.249).

Türkler köken olarak doğulu bir toplum olduğundan, karakteristik yapısı da bu yönde evrilmiştir. Ancak Türklere bakış açısı bilhassa Avrupalıların bakış açısı son derece yanlış ve art niyetli bir bakış açısı olduğunu söylemek gereklidir. Çünkü Türkleri çoğu zaman Araplarla aynı kefeye koymuşlardır. Bunun temel nedeni ise Türklerin İslam dinine mensup olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak daha kapsamlı ve tarafsız bakış açısıyla Türkleri araştıran bilim insanları, Türklerle Arapların birbirinden çok farklı karakteristiğe sahip olduklarını doğrudan gözlemlemiştir. Türklerin konum olarak Ortadoğu'ya yakın bir noktada olması, Türklerin, Ortadoğulu karakteristik yapısına sahip olduğu anlamını taşımamaktadır. Türklerin 9. ve 10. asırdan sonra İslâmiyet'i kabullenmiş olması, bazı Avrupalı oryantalist araştırmacıları Türkleri ve Arapları aynı terazide değerlendirmelerine neden

olmuştur. Avrupalıların bakış açısını değiştiren hiç kuşkusuz Türk Devrimleri olmuştur. Bilhassa erken dönem Türkiye Cumhuriyeti'nde ardı ardına yapılan devrimler ve yenilikçi anlayış, Türklerle Araplar arasındaki farklılığı ortaya çıkarmıştır (Atsız, 2008, s.28).

Kültürel yapısını her zaman muhafaza etmeye çalışan Türk toplumu, kendisini var eden kültürü kaybetmesi durumunda, benliğinden uzaklaşarak varlığını kaybedeceği korkusuyla, kültürün önemine her zaman vurgu yapan aydınlara sahip olmuştur. Cumhuriyetle birlikte yeni bir döneme giren Türk toplumu, yüzünü Batı'ya çevirmiş ve Batı'nın gelişmişliğini Türk topraklarında tatbik etmeye çalışmıştır. Ancak ne Avrupalı ne de Ortadoğulu olan Türk toplumu, Avrupa kültürünün kendi kültürünü yozlaştırma tehlikesine ve Ortadoğu'nun geri kalmışlığının endişesi ile gerek Avrupa'ya gerekse de Ortadoğu'ya karşı temkinli olmuştur (Ercilasun, 2018, s.114).

Hüseyin Nihal Atsız açısından aslında Türk toplumu bir nevi ara kalmışlık hissiyatına kapılmıştır. Söz konusu olan bu arada kalmışlık hissiyatı, Türk toplumunun gerek ideolojik olarak gerekse de politik olarak bazı karmaşa ve belirsizliklerle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız, toplumsal yapı, zihniyet ve kültür ile ilgili pek çok yazı kaleme almış, kendisi açısından uygunsuz olan hususları her zaman sert ve iğneleyici bir şekilde dile getirmiştir (Dağ, 2010, s.58).

Hüseyin Nihal Atsız karakteristik bakımdan muhafazakâr bir yapıya sahip olan bir bilim insanıdır. Türklerin Araplarla özdeş bir hale getirilmesine her fırsatta karşı çıkan Hüseyin Nihal Atsız, benzer şekilde Avrupalılaşmaya da aynı şekilde çok ciddi karşı çıkmıştır. Asyalı bir kökene sahip olduğunu ve bunun bir gurur kaynağı olduğunu öne sürmekte ve hepsinden farklı olarak Türk olduğu için kendisini şanslı hisseden bir anlayışa sahiptir (Ercilasun, 2018, s.114).

Türklerin hem ırksal bakımdan, hem genetik bakımdan, hem de kültürel bakımdan Orta Asya genlerine sahip olduğunu öne süren Hüseyin Nihal Atsız, Türklerin Avrupa'ya bakış açısının, dayatılan baskı ve yaratılan aşağılık

duygusundan kaynaklandığını ileri sürmektedir (Atsız, 2008, s.28). Batı kültürüne özenmenin ilk aşamada Türk kültürünü pasif hale getireceğini, ilerleyen aşamalarda ise benliğini kaybedebilecek kadar tehlikeli bir durum olduğunun altını çizen Hüseyin Nihal Atsız, Batı'nın olumlu yanlarının olduğunu, ancak kültürel yönden Batılılaşmanın bugün olmasa da, ilerleyen dönemlerde telafisi olmayan sonuçları doğuracağına vurgu yapmaktadır (Atsız, 2015, s.250).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve amaç olarak görülen “Muasır medeniyetler seviyesine erişme” amacı, bazı kesimler tarafından Batılılaşma hareketi olarak görülmektedir. Ancak Mustafa Kemal Atatürk bu sözleri sarf ederken, Türklerin, Batıyı her yönüyle örnek alacağı anlamını taşımamaktadır. Buradaki muasır medeniyetler seviyesine erişmeyi, toplumsal yaşamın devamı ve refah içerisinde yaşamak için bir amaç olarak görmüştür. Gökalp'te Batı'nın medeniyetini (üretim, hukuk, eğitim vb.) doğuya kıyasla daha ileride görmüştür. Ziya Gökalp, gerek Türklük gerekse de İslam gibi birbirine kenetlenmiş olan iki kavramı da vurgulamaktan geri durmamıştır (Darendelioğlu, 1977, s.205).

Hüseyin Nihal Atsız, Mustafa Kemal'in en büyük gücü milletten, tarihten, kültürden ve genlerinden aldığını ileri sürmekte ve “Arkasında olmasaydı şanlı bir mazi, bu milletten çıkar mıydı bir büyük GAZİ” sözü tüm hafızalara kazınmıştır. Hüseyin Nihal Atsız, Mustafa Kemal'in pek çok olumsuzluğa karşı durabilmesini ve azmini hiçbir zaman kaybetmemesini güçlü bir karakteristik yapıya sahip olmasından ve en büyük hayali olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulacağına kendisi gibi yürekten inanan Kâzım Karabekir Paşa faktörünün önemine vurgu yapmakta ve hem Mustafa Kemal hem de Kazım Karabekir'e olan sevgisini çok açık bir şekilde dile getirmiştir (Tek, 2002, s163).

Tural (1973), Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk toplumunun milli değerleri her şeyden önde tuttuğuna, tarihsel süreçte bazı olumsuz kişilerin bu değerleri yıpratmak için çaba sarf ettiğine ancak sonuç itibarıyla Türk toplumunun buna prim vermediğine dikkat çekmektedir. Türk toplumu açısından milli değerlere olan hassasiyet ve önemin baskın konumda olması, Türk toplumunu gerek geçmişinde gerekse de geleceğinde diğer milletlerden üstün bir konuma getirdiğine dikkat çeken

Hüseyin Nihal Atsız, Türk toplumunun karakteristik yapısını oldukça iyi bir şekilde çözümleyen ve geleceğe dair fikir üretebilen bir bilim insanı olarak göze çarpmaktadır (Tural, 1973, s.9).

Tevetoğlu (1989), Hüseyin Nihal Atsız'ı çok farklı bir yere koymuştur. Onun için Hüseyin Nihal Atsız, anne ve baba ile eşdeğer bir konumdadır ve onun için her zaman Türk kültürü ve tarihi açısından son derece büyük bir öneme sahip tarihi karakter olarak nitelendirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın Türkçülük ve milliyetçilikle ilgili fikirlerinin her zaman büyük kitleler tarafından karşılık bulacağına inanan Tevetoğlu (1989), Hüseyin Nihal Atsız için aşağıdaki sözleri sarf etmiştir (Tevetoğlu, 1989, s.7):

“Önce şunu belirteyim ki, Atsız'ın mefkûre yapımındaki payı, anamın ve babamın maddi ve manevi varlığımdaki hakları kadar büyüktür. Fikir, ideal ve iman yapımı oluştururken Atsız'dan çok şey aldım. Ebedi aleme göç etmişler de, halen yaşayanlar da dahil, çağımızın diğer Türkçü Atsız yoldaşları gibi ben de Türklük için, yekpare tarih, yekpare vatan, yekpare millet, yekpare devlet, yekpare kültür ve medeniyet fikrini Atsız' dan öğrendim, Atsız' dan aldım.”

Tevetoğlu (1989) tarafından yapılan bu yorum, Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk milliyetçiliği açısından önemli bir yere sahip olduğu ve derin bir anlama sahip olduğunu söylemek mümkündür (Tevetoğlu, 1989, s.7). Türk milliyetçiliğinin gelişimi bilhassa cumhuriyetin ilanından sonra Kemalist ideolojinin ülkede etkili hale gelmesi ile birlikte olmuştur. Bu aşamada Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk milliyetçiliği ile ilgili yaptığı çalışmalar hem toplum, hem toplum, hem de milliyetçilik açısından bir dönüm noktası niteliğindedir (Tural, 1973, s.11).

Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk milletinin pek çok millete kıyasla hem fazilet hem de asalet açısından daha yüksek bir karaktere sahip olduğunun altını çizmektedir. Türk milletinin sahip olduğu bu özellikleri koruması ve geliştirmesi durumunda karşısında hiçbir milletin duramayacağına dikkat çekmekte, ülkenin

ilmini mevcut durumun üzerine çıkarmak için çok çalışılması gerektiğine de vurgu yapmaktadır (Atsız, 2015, s.255). Hüseyin Nihal Atsız, Türk milletinin tarihte karşı karşıya kaldığı tüm zorlukların üstesinden gelebilecek kudrete sahip olduğunu, Türk toplumunun bu gücünü tarihinden ve kültüründen aldığına vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız şu sözleri sarf etmiştir (Atsız, 1997a, s.113):

“Milletimiz, ne fedakârlıkta, ne milletseverlikte, ne yaratıcılıkta ve ne de müminlikte hiçbir milletten geri değil ve hatta ileridir.”

Hüseyin Nihal Atsız, milletseverlikte ve yaratıcılık gibi özelliklerin yanı sıra, müminliğe de vurgu yapması, toplumun inançlarına duyduğu saygının bir göstergesidir. Bilindiği üzere Hüseyin Nihal Atsız, bazı kesimler tarafından İslam karşıtı bir tarihçi ve edebiyatçı olarak nitelendirilmektedir. Ancak Hüseyin Nihal Atsız’ın dine karşı olumlu yaklaşımlarının olduğu bu ve buna benzer pek çok yazısı bulunmaktadır. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız, toplumun inancını yok saymanın toplumsal ayrışmaya neden olabileceğinin altını çizmekte ve inanç konusunun Türk toplumu açısından hassas ve kırmızıçizgiye sahip bir konu olduğuna vurgu yapmaktadır (Atsız, 1997a, s.113).

Hüseyin Nihal Atsız toplumu oluşturan en temel özelliklerin tarih ve kültür olduğuna dikkat çekmektedir. Tarih, kültür unsurlarını muhafaza eden bir kavram olduğundan, tarih bir toplumun geçmişini yansıttığından, Türk kültürü ve tarihi et ve tırnak gibi birbirinden ayrılmaz unsurlardır. Burada bahse konu olan Türk milleti olduğu için, Türk milletinin hem köklü hem de uzun bir tarihi vardır. “Tarihten Türkleri çıkarırsanız geriye tarih diye bir şey kalmaz” sözü son derece yerinde ve tarihi ciddi şekilde çok yönlü bir şekilde ele almış olan insanların ortak düşüncesidir (Özdemir, 2007, s.177).

Tarihin her döneminde Türklerin varlığını tüm dünyaya hissettirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türk kültürü tarihsel süreç içerisinde yaşanan olaylardan ve diğer toplumlardan etkilenerek şekillenmiştir. Bu bakımdan Türk tarihinin kültür üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Uzun bir tarihi ve kökü olan

Türklerin, bu uzun tarihin uzun bir kültür birikimini getirmemesi olanaksızdır. Bu durum tarihle birleştiğinde, “Tarih Şuuru” oluşmakta ve nitekim bu toplumun bir nevi hafızasıdır (Çetin, 2019, s.51).

Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk toplumu tarihin her döneminde savaşla iç içe olmuş savaşçı bir toplumdur. Türk toplumunun savaşçı bir toplum olmasında Çinliler, Moğollar, Persler ve Avrupa toplumlarının etkisi büyüktür. Ancak her ne kadar bu toplumlarla savaşa da, kültürel olarak bu toplumlara Türklerin farklı yönden pek çok katkısı olduğunu söylemek mümkündür. Benzer şekilde o toplumlarında Türklere de katkı sağladığını söyleyebiliriz. Örneğin Türklerin, Çinlilere, İranlılara ve Avrupalılara askeri bakımdan büyük katkılar sağladığını öne süren Hüseyin Nihal Atsız, bu durumun Türk toplumunun karakteristik bir yapısı olduğunu, yardımseverliği ve misafirperverliği her zaman kendisine kültürel bir davranış olarak benimsemiş yegâne bir toplum olduğunu ileri sürmektedir (Atsız, 2015, s.30).

Kültürün oluşmasında öne çıkan bir diğer unsurun ahlak olduğuna dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, Türkler ahlaki olarak oldukça vasıflı bir millet olduğuna vurgu yapmakta, yuva ve aile kavramlarının Türkler için son derece önemli olduğuna da değinmektedir. Türklerin yüksek ahlakını tarihinden ve kültüründen aldığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, İslamiyet’in ahlaki olarak Araplara katkı sağladığını, Türklerin İslamiyet öncesi de ahlaki yönden ileri düzeyde olduğuna dikkat çekmektedir. Türklerde evli bir kadına karşı cinsi bakımdan olumsuz tutum ve davranışların cezasının ölüm olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, Türk kadınlarının tarihte de özgür olduğunu, eşi uzakta olsa da, eve gelen yabancı konuğu misafir etme hakkına sahip olduğuna değinmekte ve misafir olan kişinin de ahlaki olarak o kadına karşı kötü bir düşünce içerisinde olmadığına dikkat çekmektedir (Atsız, 1997a, s. 182).

Hüseyin Nihal Atsız, eski Türklerin ahlak ve adetlerini günümüzde de sürdüren Türkistan Kazaklarında oldukça dikkat çeken bazı geleneklerin olduğunu söylemektedir. Örneğin genç bir erkek evlenmek istediği kızın çadırına üç gece gizli

bir biçimde girip gece onunla birlikte yatmaktadır. Ancak bu birlikte yatma anında herhangi bir cinsel münasebet söz konusu değildir. Gizlice çadırına girdiği kızı evlenmeye ikna ederse, erkeğin babası o kızı oğluna istemeye gider. Eğer edemezse kız babasından istenmez (Atsız, 2015, s.50). Geçmişten günümüze bir kült olarak gelmiş olan bu durum, aslında Türklerin tarihin her döneminde kadınlara vermiş olduğu değerin bir göstergesidir. Zaten kadını gelişmemiş olan bir toplumdan ne ahlaki ne de başka türlü gelişim beklenemez. Çünkü her insanı büyüten ve yetiştiren sonuç olarak bir kadındır. İstisnai bazı durumlar olsa da, bu dünya varoluşundan beri böyledir ve Türkler kadına tarihin tüm dönemlerinde hak ettiği özgürlüğü ve rahatlığı sağlamıştır. Günümüz çağdaş toplumlarında da bu durum böyledir. Kadını gelişmiş olan toplumlar incelendiğinde, günümüz dünyasına yön veren toplumlar olduğu çok açık ve net bir şekilde görülmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, Türklerin toplum anlayışının diğer milletlere kıyasla daha derin olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Güntürk, 2018, s.66).

Yukarıda sözü edilen gelenek, aslında bir toplumun çağdaşlık seviyesinin ne denli ileride olduğunu belirtmek açısından önemli bir örnek olarak göze çarpmaktadır. Evlenme çağındaki bir erkekle kızın, görüşerek ahlakı zedeleyecek herhangi bir şey yapmadan evlenmek istemesi oldukça asil ve yüce bir davranıştır. Fakat bu gelenek günümüz yozlaşmış ahlak sisteminde yapılmaya kalkılsa, hiçbir şekilde normal karşılanamaz. Sonuç olarak daha ilkel dönemlerde bile ahlaki ve kültürel olarak bu prensiplere sahip olan bir millet, son derece iradeli bir millettir (Atsız, 2015, s.51).

4.2 Sosyal Değişim

Hüseyin Nihal Atsız'da dâhil olmak üzere tüm fikir insanlarını ve filozofları içerisinde yaşadıkları toplumun sosyal yapısı doğrudan etkilemektedir. Toplumsal baskı, toplumsal algı, toplumsal girişimler, kültür ve benzeri hususlar, fikir insanları ve filozofların düşünce dünyası üzerinde oldukça büyük bir ki etki oluşturduğunu söylemek mümkündür. Hüseyin Nihal Atsız iki devir arasında, büyük sosyal değişimlerin, dönüşümlerin ve icatların yaşandığı bir dönemde dünyaya gelmiştir

(Bucak, 1997, s.29). Hayata gözlerini açtığında, mensubu olduğu Osmanlı Devleti oldukça zor durumda ve yıkılma sürecinde olan bir devlet idi. Daha sonra gençlik döneminde Cumhuriyetin ilanı ile birlikte pek çok kesim tarafından alışık olunmayan devrimler ve Mustafa Kemal öncülüğündeki Türk hükümeti, toplumu geliştirmek için büyük çaba sarf etmiştir. Çocukluk dönemi azınlık okullarında, gençlik döneminde ise yabancı askerlerin İstanbul'da cirit attığını gören Hüseyin Nihal Atsız'ın düşünceleri yaşadığı tüm bu olumsuzluklardan etkilenmiş ve buna uygun bir biçimde şekillenmiştir (Dağ, 2010, s.49).

Hüseyin Nihal Atsız karakter bakımından ve düşünce tarzı bakımından oldukça radikal, keskin ve idealist olmasında çocukluk ve gençlik döneminde yaşadıklarının büyük etkisinin olduğunu söylemek mümkündür (Özdemir, 2007, s.184). Osmanlı'nın yıkılış sürecinde, İstanbul'daki Türk toplumunun sefil bir yaşam içerisinde olması Hüseyin Nihal Atsız'ın düşünce yapısının milliyetçi bir yöne evrilmesine neden olmuştur. Daha sonra Osmanlı Devleti'ndeki istikrarsız yönetimlerin ve alınan yanlış savaş kararlarının Osmanlı'nın yıkılış sürecinin hızlanmasına neden olmuştur (Bucak, 1997, s.30).

Yaşadığı topraklarda yabancı askerlerin varlığını hissedenden Hüseyin Nihal Atsız, tutsaklığı veya köleliği kabullenmeyecek bir millet için bu durumun oldukça ciddi bir azap olduğuna dikkat çekmektedir. Her dönem tarihte adından söz ettiren Türk toplumu, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde yeni bir devlet kurulmuş ve buna uygun bir Türk toplumunun inşası için büyük çaba sarf edilmiştir (Atsız, 2015, s.47).

Türk toplumundaki sosyal değişim cumhuriyetle birlikte başlamış ve yeni rejimin benimsetilmeye başlandığı yıllarda harf, şapka ve benzer türden yapılan köklü devrimler birbirini izlemiştir. Toplum Osmanlı dönemindeki ataleti üzerinden atmış, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesi için var gücüyle çalışmıştır. Benim en büyük eserim dediği cumhuriyeti geliştirmek için gecesini gündüzünü birbirine katan Mustafa Kemal Atatürk, ülkenin çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşması için kadınlarında işgücüne katılımını desteklemek ve nitelikli işgücünün ülkenin

geleceğini inşa etmesi için eğitim o dönem içerisinde öncelikli hedeflerden biri haline gelmiştir (Berkes, 2005, s.352). Cehalete karşı yapılacak savaşı kazanmanın bir hayli zor olduğunun farkında olan ulu önder Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı'nın bıraktığı en kötü miras olan cehalete karşı savaşmak için öncelikle Millet Mektepleri, ölümünden kısa bir süre sonra 1940'da ise Köy Enstitüleri kurulmuştur. Her iki girişim halk nezdinde sevinçle karşılanmış ve çağdaş toplum olma yolunda önemli bir adım atılmıştır (Davison, 2012, s.251).

Hüseyin Nihal Atsız cumhuriyetin kuruluş yıllarında genç ve berrak aklıyla ülkedeki sorunların varlığını birer birer tespit etmeye başlamıştır. Eğitimin önemine Mustafa Kemal gibi her fırsatta değinen Hüseyin Nihal Atsız, bir ulusun tarihini en doğru şekilde bilmesi durumunda, geleceğini daha iyi temeller üzerine inşa edeceğini öne sürmüştü ve Mustafa Kemal Atatürk'ün son yıllarında Türk tarihi ve toplumunu halka daha iyi anlatmak için çok kapsamlı araştırmalar yapmıştır. Hüseyin Nihal Atsız tarafından tarih üzerine yapılan araştırmaların büyük kısmı İslam'dan önceki Türkleri esas almıştır (Atsız, 1997a, s.206). Bahsedilen yıllar Cumhuriyet Halk Partisi'nden başka bir partinin olmadığı yıllardır. İlerleyen yıllarda Atatürk'ün ölümünden sonra reis-i cumhur olan İsmet İnönü, çağdaş ülkelerde çok partili sistemin varlığına işaret etmiş ve amacı muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak olan bir ülkenin de çok partili sisteme geçmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Kısa bir süre sonra tek partili sistem yerini çok partili sisteme bırakmış ve ilk seçimde Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti iktidar olmuştur (Berkes, 2005, s.352).

Demokrat Parti iktidarı döneminde ülkede siyasi çalkantılar, dünyada soğuk savaşın izleri varlığını hissettirmeye başlamıştır. Aslında ilk iktidara geldiği yıllarda ekonomik yönden kısmen rahatlama olmuş, tarım ve endüstri alanında önemli atılımlar olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız bu dönemde yeniden çalışmaya başlamış, daha fazla yazı kaleme almıştır. 27 Mayıs 1960 yılında yaşanan darbe, Yassıada süreci ve daha sonra Adnan Menderes'in idam edilmesi toplumda bir infial yaratmıştır. Hüseyin Nihal Atsız o yıllar içerisinde basın ve medyadaki gelişmelere paralel olarak pek çok yazı kaleme almış ve daha geniş kitlelere ulaşma şansını yakalamıştır (Atsız, 1997a, s.205).

27 Mayıs darbe bildirisini okuyan Alparslan Türkeş ile Hüseyin Nihal Atsız, 1970’li yıllardan sonra fikir ayrılığına girmiş ve yolları ayrılmıştır. Hüseyin Nihal Atsız, 1969 yılında MHP kongresinde bozkurt figürü yerine üç hilal figürünün yer almasını, Türkçülük akımından uzaklaşarak, İslam’a yöneliş olarak algılamıştır. Bozkurt figürü yerine üç hilalin yer alması onda hayal kırıklığına neden olmuştur. Bu durumu çevresinde dile getiren Hüseyin Nihal Atsız ile Alparslan Türkeş’in arası kötüye gitmeye başlamıştır. Alparslan Türkeş tarafından kaleme alınan “Türkiye’nin Meseleleri” adlı kitapta, İslamiyet’e oldukça özel bir önem vermiş ve toplumun yaşam felsefesi ve ahlaki görüşlerine İslamiyet’in yol gösterici olduğundan bahsetmiştir (Türkeş, 1994, s.93). Türkeş açısından Türklük ve İslamiyet, et ve tırnak gibi birbiriyle iç içe geçmiş unsurlardır. Türklük ve İslamiyet’i birbirinden ayırmanın, Türklüğe verilebilecek en büyük zarar olacağına dikkat çekmektedir. 1970’lerde Hüseyin Nihal Atsız ve Alparslan Türkeş’in arasının bozulmasında, Alparslan Türkeş’in siyasi görüşlerinin İslamiyet’e daha fazla yaklaşmasıyla birlikte, ikili arasındaki dostluk yerini küslüğe bırakmıştır (Türkeş, 1994, s.93).

Hüseyin Nihal Atsız’ın 1970’lerde kaleme aldığı yazılarında İslamiyet’e karşı olumsuz tutum içerisinde olmasının altında ikili arasındaki sürecin etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Dağ, 2010, s.55). Alparslan Türkeş ve Hüseyin Nihal Atsız arasındaki anlaşmazlıkta öne çıkan husus hiç kuşkusuz Türkçülükle ilgilidir. Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk ülküsü, teoride kalmamalıdır. Çünkü Türk ülküsü tarihsel süreçte, ilk Türk devletinden Türkiye Cumhuriyeti’ne varan bir olgudur ve içerisinde pek çok bileşeni barındırmaktadır. Bu bileşenler milli şuur, din ve ahlak olarak sıralanmakta ve tamamı Türk ülküsünün yapıtaşlarıdır. Hüseyin Nihal Atsız, Türk ülküsünü yaşamının son dönemlerinde daha sistemli ve daha belirgin bir hale getirmek için ciddi uğraşlar vermiş ve Türk ülküsünün kurgulanmasında öncü kişilerden biri olmuştur (Sanlı, 2010, s.58).

Bir toplumun sosyal dengesinin hassas temellere dayandığını söylemek mümkündür. Buna paralel olarak insanlar hem sosyolojik hem de antropolojik olarak kodlanmış canlılardır. Millet kavramının oluşmasıyla birlikte her toplumun kendine özgü bazı kural ve yasaları olmuştur. Söz konusu bu kurallar ve yasalar

oluşturulurken toplumun sosyal niteliği ve milli benliği de dikkate alınmaktadır. Türklerin milli benliği de oldukça sağlam bir ahlaki altyapıya sahiptir. Türklerin ahlak sistemi, yaşamın neredeyse tüm alanlarına sirayet etmiştir ve tarihsel süreçte yaşananlara paralel bir şekilde sosyal bir yapı oluşturulmuştur. Milli benliğe sahip olan her Türk insanı bu yapının bozulmaması için geçmişten günümüze varana dek hep bir mücadele içerisinde olmuştur. Bu mücadeleyi sürdürmede kararlı olan pek çok yazar, aydın, araştırmacı ve bilim insanı bulunmaktadır. Bunlardan biri de hiç kuşkusuz Hüseyin Nihal Atsız'dır (Sertkaya, 1988, s.73).

Toplumsal dengenin bozulmaması için, önceki başlıklarda da ele alındığı üzere, ahlak büyük bir öneme sahiptir. Ahlak aynı zamanda hoşgörü, paylaşım, yardımseverlik, dürüstlük ve benzeri pek çok kavramı kapsamında bulundurduğu için, toplumsal gelişim için de zaruri bir kavramdır. Hüseyin Nihal Atsız, yaşamı boyunca Türk toplumunun gelişimi için ihtiyaç duyulan hususlara değinmiştir. Bunlar arasında ahlak ilk sıralardadır. Çünkü ahlakını kaybetmiş insanların çoğunlukta olduğu bir toplumun gelişemeyeceğini, kalkınamayacağını ve aynı zamanda yaşadığımız dünyada söz sahibi olamayacağını altını çizmektedir. Türklerin karakteristik olarak esareti kabul etmeyen bir millet olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, bu karakteristik yapı Türklerin daha iyi savaşçı olmalarını sağladığına da dikkat çekmektedir. Hüseyin Nihal Atsız Türklerin tarihsel süreçte yapmış oldukları büyük fetihlerin önemine de değinerek, milli ülkülerdeki saldırgan tutumdan sıkça söz etmektedir. Milli ülkünün saldırgan bir yapıda olması gerektiğinin altını çizen Hüseyin Nihal Atsız, saldırgan tutum yerini pasif tutuma bırakması durumunda yok olma ile karşı karşıya kalabileceğine değinmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bu husus ile ilgili olarak aşağıdaki açıklamayı yapmıştır (Güntürk, 2018, s.52):

“Ülküler, kanla, fedakârlıkla, kahramanlıkla beslenir. Bir millet, ülküsüne varmak için ırmaklar gibi kan akıtır, yığınlarla can harcar. Ülkülere kanla, kılıçla, dövüşle, milli kinle varılır. Ülkü, çelik yürekler, demir bilekler, sarsılmaz iradeler, yüksek ahlaklar ister. Ülkü bir dindir. Kahramanlar ve şehitler ister.”

Tekrar ahlak hususuna dönecek olursak, toplumsal bozulmayı önlemek açısından ahlak konusunun kapsamlı bir şekilde ele alınması gereklidir. Hüseyin Nihal Atsız açısından ahlak, ordu, bilgi, teşkilat gibi unsurların ahlâk kavramından sonra geldiğine dikkat çekmekte ve ahlak açısından yüksek olan tüm milletlerin, geçmişten günümüze varana dek her zaman güçlü ve büyük olduklarını ileri sürmektedir. Ayrıca tarih öncesi Pers, Mısır, Roma ve Bizans gibi imparatorlukların ahlakın bozulmasıyla birlikte yokoluş sürecine girdiklerine vurgu yapmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız, Türklerin bu konuyla ilgili geçmişleri incelendiğinde, ahlâk kavramının gevşediği tüm dönemlerde Türklerin büyük sorunlarla karşı karşıya kaldığına değinmektedir. Ahlâki çevrenin önemine de her fırsatta değinen Hüseyin Nihal Atsız, bu konu ile ilgili olarak aşağıdaki paragraftaki cümleyi sarf etmiştir (Atsız, 1942, s.4):

Gençlik; ahlâki bir çevre içinde yaşmalıdır, dedim. Gençlik okulda, hayatta, sinemada, kitapta, plajda, sokakta, vapurda, tramvayda daima ahlâkın hâkim olduğunu görmelidir. Gevşek bir öğretmen, kötü bir film, zararlı bir kitap, bir plaj kepazeliği herhangi bir gencin bu toplum için kaybolmasına sebep olabilir.

Hüseyin Nihal Atsız tarafından ahlak ile ilgili olarak yapılan tüm bu değerlendirmeleri büyük bir pencere üzerinden ele aldığımızda, onun açısından toplumsal bozulmanın ahlaki bozulma ile paralel olarak geliştiğini söylemek mümkündür.

Hüseyin Nihal Atsız, toplumdaki bozulmayı önleyebilecek ve toplumsal gelişmeyi sağlayabilecek en önemli savaşıların öğretmenler olduğunu ileri sürmektedir. Çünkü öğretmenlerin, öğrencilerinin dışında, aynı zamanda toplumda da saygı gösterilen kişiler olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, öğretmenin ahlaklı olması durumunda ülkenin ciddi mesafeler kat edeceğini ileri sürmektedir. Ancak öğretmenin ahlaksız davranışlardan olan rüşvet, dalkavukluk, kayırmacılık ve benzeri davranışlar içerisinde olması durumunda, gençlerde tepkilerin başlayacağını ve bu tepkilerin yıkıcı bir çığ olarak topluma geri döneceğinin altını çizmektedir (Atsız, 1942, s.6). Hüseyin Nihal Atsız tarafından yapılan bu tespitlere katılmamak

mümkün değildir. Bilhassa şirketlerin yönettiği ve rekabetin her alanda daha fazla hissedildiği günümüz dünyasında ve ahlak sisteminin yavaş yavaş küresel olarak çöküşe geçtiği bugünlerde, Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihi iyi bir şekilde yorumladığı gibi, aynı zamanda geleceği de görebilen bir aydın olduğu da çok net bir şekilde görülmektedir.

Hüseyin Nihal Atsız açısından toplumsal bozulmayı önleyebilecek bir diğer kavram ise dil kavramıdır. Dilin yabancı terimler tarafından sürekli saldırıya uğraması, dilin yabancılaşmasına neden olabileceğine değinmektedir. Türkçülük akımının her iki öncüsü olan Ziya Gökalp ve Hüseyin Nihal Atsız, dil konusunun önemine o tarihlerde dikkat çekmiştir. Bu konuda da öğretmenlere büyük görevler düştüğünü belirten Hüseyin Nihal Atsız, dilin öğrencilere doğru bir şekilde öğretilmesinin en önemli toplumsal görevlerden biri olduğunu altını çizmektedir (Atsız, 2015, s.253).

Hüseyin Nihal Atsız'ın yaşadığı dönemlerle günümüz kıyaslandığında, Türk dilinin büyük bir değişime uğradığı açık bir şekilde görülmektedir. Bilhassa günümüzde iş dünyasında kullanılan terimlerin neredeyse büyük bir kısmı yabancı kelimelerdir. Ayrıca yakın tarihte çekilmiş olan Türk filmlerindeki pek çok terimi yeni nesillerin anlamaması da önemli bir örnek olarak göze çarpmaktadır. Bu bağlamda pek çok yabancı terimin dilimize girmesi, gelecekte dilin tamamen yozlaşmasına neden olabileceği çok açık bir şekilde görülmektedir.

4.3 Sosyal Etkileşim

Hem sosyal hem de kültürel faktörler, bir toplum için ve öğreti bakımından incelendiğinde, kimlik üzerinde hâkimiyet sağlayan unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk toplumunu da kapsayacak şekilde dünya üzerinde yaşayan toplumlar ve gruplar sosyolojik bir perspektiften değerlendirilirken, sosyal faktörler önemli bir belirleyici niteliğine sahiptir. Buradan hareketle sosyal hususları oluşturan pek çok neden faktör vardır ve bunun için güçlü bir etkileşim gerekmektedir. Sosyal etkileşim için hürriyet, milliyet ve inanç en önemli araçlar olarak göze çarpmaktadır.

Hüseyin Nihal Atsız'da Türk kimliğinin oluşturulma aşamasında sosyal etkileşimin büyük öneme sahip olduğunun altını çizmektedir (Çetinsaya, 2004, s.288).

Hüseyin Nihal Atsız, Türk kimliği üzerindeki hem sosyal hem de kültürel faktörleri doğru şekilde analiz eden, değerlendiren ve nihai olarak da son derece iyi ve anlaşılabilir şekilde yorumlayan edebiyatçılardan biridir. Türk toplumunda sosyal etkileşim açısından milli değerlerin öne çıktığını söylemek mümkündür. Gerek toplumsal, gerekse de sosyo-kültürel bakımdan milli değerlere sahip olmayan bir Türk toplumu düşünülemez. Milli değerlerin öne çıkması Türk toplumunun geçmişte olduğu gibi gelecekte de varlığını sürdüreceğinin bir işaret olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, bu uyum içerisinde gerçekleşen sosyal etkileşimlerin, Türk toplumunu diğer toplumlardan üstün bir konuma getireceğine dikkat çekmektedir (Atsız, 1967, s.126).

Sosyoloji, toplumları hem zaman hem de mekân faktörü dışında, aynı zamanda toplumsal yaşam, kurallar ve kültürle birlikte incelemektedir. Türkiye'de sosyoloji ile ilgili araştırmaları gerçekleştirecek olan kişilerin öncelikle Türk tarihini ve edebiyatı ile ilgili yetkinliğe sahip olması gerekmektedir. Hüseyin Nihal Atsız, bu bağlamda hem tarih bilgisi, hem edebiyat, hem de yeterli birikime sahip biri olarak önemli bir örnek olarak göze çarpmakta ve sosyal sorunları irdelemek için ise hem tarihsel, hem kültürel, hem de sosyal konularla ilgili kapsamlı araştırmalar yapmış biridir. Hüseyin Nihal Atsız açısından Türk toplumunun sosyal etkileşim sürecinde, örf, adet ve geleneklere uygun davranması gerektiğine dikkat çekmektedir. Örf, adet ve geleneklere uygun olmayacak şekilde ve Batılılarda sosyal etkileşimin toplumun yapısını zedeleyebileceğini ileri sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bu durumu sosyal etkileşimden ziyade sadece Batılları taklit etmek olduğunu öne sürmektedir (Atsız, 1932b, s.178).

Toplumsallaşma sürecinde kimlik de önemli bir unsurdur. Bu süreçte hem zaman hem de mekân faktörü, toplumsal yaşamı düzenleyen bir araç niteliğindedir. Türk toplumunu ve buna paralel olarak Türk milliyetçiliği ele alındığında, başka milletlere kıyasla zaman ve mekân faktörlerinin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Sosyal etkileşimde dinin de önemine vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, din

faktörünün güçlü bir etkileşim için temel unsurlardan biri olduğuna dikkat çekmekte din faktörüyle şekillenen sosyal yaşamda oluşturulan yapıların daha anlaşılabilir niteliğe sahip olacağını da öne sürmektedir (Atsız, 1967, s.127).

4.4 Toplum ve Din İlişisine Yönelik Değerlendirmeleri

Türkiye’de din konusunun çok hassas dengeler üzerine kurulu olan konulardan biri olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, din ile ilgili eleştiride bulunulurken oldukça temkinli davranılması gerektiğinin altını çizmektedir. Hüseyin Nihal Atsız bazı dönemlerde din konusunda oldukça eleştirel sözler sarf etmiştir. Ancak bu konuyu sürekli irdelememiştir. Çünkü Hüseyin Nihal Atsız toplumun dini benimsediğini ve benimsenen bu olguya sürekli karşı olmanın ve din ile ilgili esasları çürütmeye çalışmanın öncelikle topluma karşı bir saygısızlık olacağını ve toplumu ayrıştırabileceğini savunmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız ayrıca toplum ve din ekseninde yapılacak olan eleştirilerde sağduyuya da ihtiyaç olduğunun altını çizmektedir (Atsız, 1932b, s.181).

Hüseyin Nihal Atsız, Türk toplumunu doğru bir biçimde analiz ettiğinden, toplumun inanç hususuna özel bir önem vermektedir. Din konusunu ahlakla birlikte değerlendiren Hüseyin Nihal Atsız, toplumsal bağın güçlenmesi için bu unsurları birbirinden ayrılmaz birer ikili gibi görmektedir. Bir toplum açısından ideallerin ve ahlakın büyük önemi olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, ideal ve ahlak olmayan toplumlarda toplumsal bağın çok güçsüz olacağını ve nihai olarak da yok olacağını ileri sürmektedir. Bu durum ile ilgili olarak dünyada başarılı ülkelere değinen Hüseyin Nihal Atsız, dünya siyasetine yön veren ülkelerin hepsinin ideallere önem veren ülkeler olduğuna dikkat çekmektedir. Geleceğin Türkiye’sinin dünyada söz sahibi olabilmesi için idealleri hayata geçirebilecek ahlaklı gençlere ihtiyaç duyulduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, bu aşamada din olgusunun toplumun temelini sağlamlaştıracak niteliğe sahip iyi bir harç olacağına da vurgu yapmaktadır (Atsız, 1942, s.9).

Hüseyin Nihal Atsız açısından ahlaki çevre vapurda, sokaklarda, sinemalarda ve plajda oluşmaktadır. Bu yerlerde ahlakı bozabilecek davranışların bertaraf

edilmesi gerektiğine vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, gevşek bir öğretmen, zararlı bir kitap, sakıncalı bir kitap ve bir plaj kepâzeliği olarak değerlendirmiştir. Bunlara ek olarak meyhane ve barların milli ahlakın mezbahaları olarak nitelendirmiştir (Atsız, 1932b, s.181).

Yukarıdaki örneklere ek olarak, balo gibi ve parti gibi Batı özentisi buluşmalar için de aynı durumun söz konusu olduğuna dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, Türk gençliğinin bunlardan uzak durması gerektiğini, bu gibi yerlerin medeniyet belirtisi olarak görülmemesi gerektiğini, bu gibi yerleri medeniyet içerisinde bir yere konulacaksa şayet, olsa olsa medeniyetin kanalizasyonu olabileceğine vurgu yapmaktadır (Atsız, 1997a, s.105).

Hüseyin Nihal Atsız Türk toplumunu idealler ve ütopyalar kapsamında değerlendirmiş ve Türk toplumunun ihtiyaç duyduğu eksiklikleri söylemekten de asla geri durmamıştır. Türklerin tarihte pek çok farklı dine mensup olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, İslâm dininin Türkler açısından farklı bir anlama ve öneme sahip olduğunun altını çizmektedir. Çünkü İslam dininin bazı özelliklerinin Türk örf, adet ve geleneklerine çok yakın olduğuna değinen Hüseyin Nihal Atsız, İslamiyete karşı girişilen İmam Hatiplerin kapatılmaları ve yasaklamalarının toplum nezdinde kabul görmeyeceğini ileri sürerken, bu tip uygulamaların toplumu derinden sarsarak yaralayacağına ve kutuplaştırabileceğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda halkın inancı ile oynamanın doğru olmadığını ve Türk toplumu için bazı istisnai durumlarda imanın, aklın önüne geçebilecek kadar güçlü bir yanı olduğunun altını çizmektedir (Atsız, 1932b, s.181).

Hüseyin Nihal Atsız, din ve toplum ilişkisini dikkate almakta ve Türk toplumunun muhafazakâr bir sosyal yaşama hem güçlü olabileceğini hem de ileriye gidebileceğini savunmaktadır. Yaşamı boyunca da Türk gençlerine bu anlayışı aktarabilmek için bıkmadan usanmadan çalışmıştır. Hüseyin Nihal Atsız, bazı sanatsal faaliyetlerin Türk toplumuna uymamasından son derece rahatsız olmuştur. Örneğin en göze çarpanı ise sinemalarla ilgili sarf ettiği sözlerdir. Hüseyin Nihal Atsız, sinemaların kapatılması gerektiğini, çünkü sinemalardaki uygunsuz görüntülerin toplumun ahlakını zedeleyebilecek özellikleri bünyesinde barındırdığına

dikkat çekmektedir. Normalde bu tip yasakları günümüzde olduğu gibi, geçmişte de dinci, yobaz ve gerici kesim savunmaktadır. Fakat Hüseyin Nihal Atsız, pek çok konuda insanları şaşırttığı gibi bu konuda da insanları oldukça şaşırtmıştır (Atsız, 1997a, s.105).

Hüseyin Nihal Atsız'ın toplumsal konularla ilgili bazı çıkışları oldukça sert ve katidir. Örneğin sinema örneğinde olduğu gibi, plajlarında erkek ve kadın plajları şeklinde ayrılmasının toplumsal ahlak açısından daha yararlı olacağını ileri sürmüştür. Bunun nedenini ise Avrupa geleneklerinin, Türk gençlerine empoze edilmesini önlemektir. Avrupa'daki insanların plajlardaki uygunsuz hareketlerinin Türk insanlarına da bulaşacağı endişesini hisseden Hüseyin Nihal Atsız, ahlak sisteminin çökmesi durumunda, Türk toplumunun geleceğinin tehlikeye gireceğini öne sürmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'ın bu fikir ve önerileri pek çok kesim tarafından hem gerici hem de faşist olarak algılanmıştır. Aslında Hüseyin Nihal Atsız Avrupa'nın taklit edilecek pek çok iyi yanlarının olduğunu, örneğin üretim konusunda başarılı oldukları için bu yönlerinin tatbik edilmesinin doğru olduğunu, ama onların yaşam tarzlarının Türk toplumuna zarar vereceğini düşünmektedir (Çetinsaya, 2004, s.294).

SONUÇ

Çalışmanın bu kısmında, Hüseyin Nihal Atsız'ın görüşlerinden yola çıkarak din, milliyetçilik ve toplum ile ilgili olarak yapmış olduğu tespitlerin genel olarak değerlendirilmesine yer verilecektir. Çalışma kapsamında ele alınan Hüseyin Nihal Atsız, dünyada büyük değişimlerin olduğu ve Türkler açısından oldukça zor bir dönemde dünyaya gelmiştir. Umutsuzluğun hâkim olduğu bir dönemde dünyaya gelen Hüseyin Nihal Atsız'ın çocukluk ve ergenlik dönemlerinde İstanbul'da gayrimüslimlerin rahat yaşantısını, Türklerin ise kendi ülkelerinde yoksul ve perişan hallerini görmesi onun ilerleyen yaşamını şekillendiren durumlardır. Gerek ailesinin eğitilmiş olması, gerekse de yaşadığı olaylar Hüseyin Nihal Atsız'ın karakterli bir birey olarak yetişmesinde öne çıkan ayrıntılar olarak dikkat çekmektedir. Yaşamı boyunca da yüksek bir karaktere sahip olduğu hem sevenleri hem de onunla karşıt görüşteki kişiler tarafından sıkça dile getirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte ümmetçilik anlayışı yerini Türklük anlayışına bırakmış ve bu anlayış farklı kişiler tarafından anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Hüseyin Nihal Atsız'da bu anlamlandırma uğraşları arasında öne çıkan tarihsel karakterlerden biridir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde din ve devlet işleri birbirinden ayrılmış hem siyasi, hem ekonomi, hem de eğitim alanında son derece yeni uygulamalarla birlikte genç Türkiye Cumhuriyeti Atatürk öncülüğünde önemli mesafeler kat etmiştir. Hüseyin Nihal Atsız, Atatürk'ün büyük bir kurtarıcı olduğu fikrini savunmuş ancak hiçbir zaman Kemalist bir çizgiye yönelmemiştir. Zaten Hüseyin Nihal Atsız'ın en önemli özelliklerinden biri de budur. Hatta Kemalizm anlayışına karşıt bir tutum içerisinde olmuştur. Atatürk'ün büyük bir komutan ve ülkenin kurucusu olduğuna her fırsatta dile getiren Hüseyin Nihal Atsız, kaleme aldığı birçok yazısında onun sözlerine atıfta bulunmuştur.

Türkçü-Turancı bir çizgide yer alan Hüseyin Nihal Atsız, her zaman ve her fırsatta Türklük unsurlarının daha fazla öne çıkarılmasından yana bir tutum içerisinde olmuştur. Aslında Türkçü-Turancı anlayış kısmen Almanya'daki Nazi Partisi ile benzer görüşlere sahiptir. En büyük farklılık ise Türkçü-Turancı çizgidekiler tüm Türkleri bir araya getirebilecek dinamikleri oluşturacak zemini hazırlamaktır.

Günümüzde Türkçü-Turancı anlayış ütopyik bir anlayış olarak görülse de Türk Milliyetçiliğinin en önemli motivasyon kaynaklarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Bu hareketin genel olarak fikir babaları ise, Ziya Gökalp, Hüseyin Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan ve Reha Oğuz Türkkan öne çıkan isimler olarak dikkat çekmektedirler. Bu isimler arasında tabii ki en radikal olanı ise hiç kuşkusuz Hüseyin Nihal Atsız'dır.

Turancılık tanım olarak coğrafya fark etmeksizin tüm Türkleri içine alan bir anlayıştır. Türk Turancılığının günümüzde tam anlamıyla genel olarak kabul görmeme nedenlerinden biri Türk olmayan unsurları dışlayan bir anlayışa sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü Turancılıkla ilgili fikirleri günümüzde de karşılık gören Ziya Gökalp'ın yaşadığı dönem ile günümüz birbirinden çok farklıdır. O dönemlerde milliyetçi akımlar dünyanın her yerinde karşılık bulurken, günümüz şirketlerin yönettiği dünyada ise durum çok farklıdır. Bu bakımdan milliyetçi rüzgârlar Gökalp ve Hüseyin Nihal Atsız'ın gençlik dönemlerinde tsunami etkisine sahip iken, günümüzde ise daha ziyade meltem niteliğindedir. Çünkü günümüz dünyasında geçmişe kıyasla ekonomi savaşları ve internetinde etkisiyle milliyetçilik yozlaşmaya başlamıştır. Bu durum ile ilgili olarak Mustafa Kemal Atatürk, tam bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıkla mümkün olabileceğini öngörmüştür.

Hüseyin Nihal Atsız'da milliliğin önemine her zaman değinmiş, Batılılaşmayı her zaman reddetmiştir. Ekonomik bağımsızlığa da yeri geldiğinde vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, eğer Avrupa ülkelerinden öğrenilecek bir şey varsa o da üretkenlikleri ve üretim yöntemleri olduğuna vurgu yapmaktadır. O dönem baş döndürücü icatların yapıldığı ve bu icatların büyük çoğunluğunun Avrupa ülkeleri tarafından yapılmış olması Hüseyin Nihal Atsız'ın dikkatini çekmiş ve Türklerin melezleşmemesi durumunda, yüksek ahlak ve zekasıyla pek çok zorluğun üstesinden gelebilecek özelliklere sahip olduğuna vurgu yapmaktadır.

Kemalizm anlayışına karşı çıkan ama Atatürk'ü yaptıklarından ötürü her zaman üstün gören ancak bazı dönemlerde inişli-çıkışlı açıklamalarda bulunan Hüseyin Nihal Atsız, Cumhuriyet'in ilanını Türklüğün yeniden ayağa kalkışı olarak da nitelendirmiştir.

Hüseyin Nihal Atsız gibi Mustafa Kemal Atatürk'ün de Türklük açısından dikkat çekici sözleri vardır. Öyle ki bu sözler slogan haline gelmiştir. Örneğin “Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur” sözü önemli bir örnek olarak göze çarpmaktadır. İkisi arasındaki en ortak nokta ise, ikisinin de söylediği sözlerin derin anlamlar içermesidir. Mustafa Kemal Atatürk'ten bulunduğu konum itibarıyla Hüseyin Nihal Atsız kadar radikal olması beklenemez. Ancak “Bir Türk dünyaya bedeldir” sözü, onun Türklük ülküsüne ne denli bağlı olduğunun kelimelerle vücut bulmuş halidir. Bu bağlamda her ikisi de Türkçü-Turancı-Milliyetçi görüş açısından öne çıkan tarihsel kişiliklerdir.

Hüseyin Nihal Atsız'ın önem verdiği hususlardan biri de tarih ve medeniyettir. Gençlerin tarihini iyi bilmesi gerektiğine her fırsatta değinen Hüseyin Nihal Atsız, cumhuriyetin kurulmasıyla beraber bu durumu fırsat bilmiş ve Türk tarihinin ve felsefesinin öğretilmesi için çok gayret göstermiştir. Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihi kronolojik bir cetvel üzerinden yorumlamak yerine, tarihi zamanın ruhuna göre anlayarak ona uygun şekilde yorumlamanın hem tarihsel karakterleri daha iyi analiz etmeye olanak sağlayacağına, hem de Türk tarihinin daha iyi şekilde anlaşılmasına yarar sağlayacağını ileri sürmüştür. Bu bakımdan tarihte sadece kazanılan zaferleri anlatmanın doğru olmadığını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, tarihte yaşanan tüm olayların tarafsız olarak yorumlanıp bu minvalde değerlendirilmesinin önemine değinmiştir. Çünkü sadece zaferlerle sınırlandırılmış bir tarihin daha kolay çarpıtılacağına ve gençlerin tarih öğrenmelerinin bir yarar sağlamayacağına dikkat çekmektedir. Tarihin önemini kavrayamayan toplumların büyük bir tehlike altında olabileceğini ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, tarihini ve değerlerini unutan toplumların geleceklerinin pek parlak olmadığını da öne sürmektedir.

Hüseyin Nihal Atsız, tarihte yaşanan hadiselerin doğru aktarılması için “Türk Tarihinde Meseleler” adlı bir eseri kaleme almıştır. Bu eser Türk tarihi ve medeniyeti için en temel referans kaynaklarından biri olarak göze çarpmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız, bu eserinde Ziya Gökalp'e övgü dolu sözler sarf etmiştir. Ancak Ziya Gökalp ile pek çok konuda aynı düşüncede olan Hüseyin Nihal Atsız, sadece din konularında bazı ayrı fikirleri savunmaktadırlar. Hüseyin Nihal Atsız bu eserinde tüm hadiseleri

bir bütün olarak değerlendirmiş ve sakıncalı gördüğü durumları eleştirmekten geri durmamıştır. Hüseyin Nihal Atsız, toplumun bilinçsizliğini oldukça sert ve keskin bir şekilde eleştirmiş, bilinçsiz bir toplumun geçmişte olduğu gibi gelecekte de büyük sorunlarla karşı karşıya kalabileceğine değinmiştir. Tarihini ve medeniyetini bilmeyen bir toplumun hiçbir zaman bilince kavuşamayacağını, okumayan, kültür birikimine sahip olmayan bir toplumun bilinçsiz olacağını dile getirmiştir. Günümüz dünyasında ele alındığında, Hüseyin Nihal Atsız'ın yapmış olduğu eleştirilerin son derece yerinde eleştiriler olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda Hüseyin Nihal Atsız Türk kültürü ve tarihinin geniş kitleler tarafından daha iyi ve net bir şekilde anlaşılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın çok fazla eleştiri almasına ve daha geniş kitleler tarafından benimsenmemesine neden olan temel faktör hiç kuşkusuz din faktörüdür. Hüseyin Nihal Atsız Müslümanlığı, sosyolojik açıdan Arapların millet olma savaşı olarak nitelendirmiştir. Hz. Muhammed'i ise, kalabalık ancak dağınık haldeki Arapları birleştirme gayretinde olan en büyük Arap milliyetçisi olarak nitelendirmiştir. Bu görüş bilhassa 1980 Askeri Darbesi öncesi milliyetçi kesim arasında da bazı görüş farklılıklarını ortaya çıkaran görüşlerden biridir. O dönem dini esaslara sahip olmayan ya da daha düşük olanlar "Atsızcı" olarak nitelendirilmiştir. Atsızcı ya da daha sert bir söylemle "kafatasçı" olarak nitelendirilme nedeni ise, din ve İslam peygamberi ile ilgili fikirleridir. Türklerin, İslam öncesi de yüksek karakterli, savaşçı, becerikli ve gözü pek olduğuna değinen Hüseyin Nihal Atsız, Türklük kavramının, İslamiyet'i yüceltmek için bir araç olarak görülmesine şiddetle karşı çıkmıştır.

Hüseyin Nihal Atsız, Osmanlı'nın devletten imparatorluğa geçişinde İslam'ın önemli motivasyon olduğunu ileri sürmektedir. Hatta Hüseyin Nihal Atsız, Halifeliği getiren Yavuz Sultan Selim'i en önemli Türk hakanlarından biri olduğuna vurgu yapmıştır. Hüseyin Nihal Atsız'ın bu ve buna benzeri sözleri vardır. Türk toplumuna geçmişte hizmet vermiş tüm önder, lider, padişah ve komutanları her fırsatta övmekten geri durmayan Hüseyin Nihal Atsız, her ne kadar kendisi dini konularla ilgili yüksek hassasiyete sahip olmasa da, toplumun inancından ötürü hiçbir zaman tenkit etmemiştir. Çünkü insanların her zaman maneviyata ihtiyaç duymakta ve bu

tarikh öncesi dönemlerde de olduğuna dikkat çeken Hüseyin Nihal Atsız, dini hususlara dair düşüncelerini her fırsatta dile getirmiştir. Ancak Hüseyin Nihal Atsız'ın sorgulayıcı bir bakış açısına sahip olması ona karşı eleştiri oklarının çevrilmesine neden olmuştur.

Hüseyin Nihal Atsız'ın dini kullananlara karşı her zaman sert olmuş ve dinden nemalananları ciddi şekilde eleştirmiştir. Her ne kadar dini konularda yeteri kadar hassasiyete sahip olmasa da, dinin birileri tarafından kullanılmış olmanın dine büyük zarar vereceğine de vurgu yapmıştır. Çünkü topluma olan saygısı ve sevgisinden ötürü, toplumun inançlarına da bu duruma paralel bir şekilde hassas davranmış ve hiçbir zaman inancından ötürü kimseyi eleştirmemiştir. Dini kullananları birer soytarı olarak gören Hüseyin Nihal Atsız, insanların maneviyatının bazı kişilerin çıkarları uğruna istismar edilmesine de şiddetle karşı çıkmıştır. Ayrıca Hüseyin Nihal Atsız, insanları inançlı ya da inançsız diye ikiye ayıranlara da karşı çıkmakta, dini vecibelerini yapan her insanın iyi, dini vecibelerini yapmayan insanın kötü olarak nitelendirilmemesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın İslamiyet ile ilgili sözleri, yukarıda da belirtildiği gibi pek çok kesim tarafından eleştirilmiştir. Çünkü o İslamiyet'in Türkler sayesinde yayılım gösterdiğini savunmaktadır. Çünkü İslamiyet'ten önce de Türkler kendini ispat etmiş bir toplumdur. Yani bazı kesimlerin "Türkler İslamiyet'le şereflendirildi" sözü, Türklerin, İslam öncesi herhangi bir şuuru ve maneviyatı yokmuş gibi algılanmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız'da Türklerin İslamiyet'ten önce de büyük millet olduğuna, kerametın Türklükte olduğuna, eğer kerametın İslamiyet'te olmuş olsaydı diğer İslam ülkelerinin de yüreceğine dikkat çekmiştir. Benzer tartışmalar günümüzde de sürmektedir.

Hüseyin Nihal Atsız, Kubilay'ın şehit edilmesi, Şeyh Sait isyanı ve Arapların Osmanlı'ya karşı Batılıların kışkırtmaları ile ayaklanması, onu oldukça derinden etkilemiştir. Kubilay meselesi ve Şeyh Sait isyanına İslamcı kesim tarafından ciddi bir eleştiri yapılmaması ve İslamcı kesimin sürekli olarak Türkleri, İslamiyet'in yüceltilmesi için Allah tarafından görevlendirilmiş neferler olarak görmesi Hüseyin Nihal Atsız'ın bakış açısının farklılaşmasına neden olan örnekler olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız'ın din ile ilgili görüşleri bazı dönemlerde farklılaşmıştır. Ancak yaşadığı o ilk olumsuz olaylar, gençliğinin de etkisiyle dine karşı oldukça sert bir tutum içerisinde olmasına neden olmuştur. Daha doğrusu dine karşı yanlı bir tutumdan ziyade, tarafsız bir tutum içerisinde girmesine neden olmuştur.

Hüseyin Nihal Atsız Türklük ülküsünü hiçbir zaman İslamiyet'in yüceltilmesi için vesile olan bir araç olarak görmemiştir. Yani Hüseyin Nihal Atsız açısından İslamiyet ana başlık değildir. Türklük ise alt başlık hiç değildir. Hatta onun gözünde tek ana başlık hiç kuşkusuz Türklük ülküsüdür. İslamiyet'i ise, toplumun inancı ve saygı duyulması gereken bir inanç olarak görmüştür. Her ne kadar din ile haşır neşir olmasa da, Hüseyin Nihal Atsız hem yaşam tarzı hem de muhafazakar bir yapıya sahip olması dikkat çekici bir durumdur. Ülkemizde genelde muhafazakâr denildiğinde akla ilk olarak dini yönü ağır basan ve mazbut insanlar akla gelmektedir. Hüseyin Nihal Atsız'da mazbut bir yaşam sürdürmüş bir kişidir. Ancak dine uygun bir yaşam tarzından ziyade dini genel olarak toplumu birleştirici bir araç olarak görmüştür. Halkımız inanmışsa bizimde saygı göstermemiz gereklidir görüşünü benimsemiş ayrıca doğrudan İslamiyet'i hedef alan sözler sarf etmemiş, inananları hor görmemiş ve Türklük ile İslam arasında tercih yapılmasına da şiddetle karşı çıkmıştır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın Türk toplumu ile ilgili düşünceleri de çok dikkat çekicidir. Türk toplumu ile ilgili düşünceleri Atatürk ile benzerlikler gösteren Hüseyin Nihal Atsız, toplumu tahrip edecek davranış ve uygulamalara her zaman şiddetle karşı çıkmıştır. Hüseyin Nihal Atsız Türk toplumunun diğer toplumlara kıyasla bazı önemli özelliklere sahip olduğuna vurgu yapmakta, bu farklılığın oluşmasında kültürün önemli bir yere sahip olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca toplumun gelişmesinde de en önemli unsurlardan birinin kültür olduğunu ileri süren Hüseyin Nihal Atsız bu tespitinde son derece haklıdır. Türklerin Orta Asya genlerine sahip bir ırk olduğuna vurgu yapan Hüseyin Nihal Atsız, Türklerin ırksal özelliklerinden uzaklaşarak Batı kültürüne özenmesi durumunda kültürün tehlikeye gireceğine dikkat çekmektedir. Kültürün tehlikeye girmesi durumunda, toplumsal dinamiklerinde tehlike altına gireceğini söylemek mümkündür. Batılı yaşam

kültürünün gelecekte toplum üzerinde tedavisi olmayan yaralara yol açacağını ileri süren Hüseyin Nihal Atsız, yozlaşmayı önlemenin en temel milli görevlerden biri olduğunun altını çizmektedir.

Geçmişten günümüze Türk milliyetçilerinin birbirleriyle fikir çatışmasına girdiği bilinen bir gerçektir. Kimisi Türkçü-Turancı, kimisi Türk-İslam sentezi yanlısı, kimisinin ise İslam'ı daha fazla öne çıkaran bir anlayışa sahip olması, milliyetçi kesim arasında süren fikir tartışmalarının temelini oluşturmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız açısından İslamiyet, Arap milliyetçiliğini ve kültürünü yaşatmak için ortaya atılmış ve Arapların ahlaksız ve bilgisizliklerini ortadan kaldırmak için Muhammed tarafından kurulmuş bir sistem olarak nitelendirmiştir. Peygamberin yaşamından önceki o dönem içerisinde Araplar gerçektende şuurunu kaybetmiş, dedikoducu, fitneci ve menfaatçi bir toplum haline gelmiştir. Arapların devlet kurma konusundaki yetersizlikleri, becerisizlikleri ve ahlaksızlıkları beraberinde pek çok olumsuz durumu beraberinde getirmiştir. Sayı olarak kalabalık ancak Arap toplumlarındaki senkronizasyon bozukluğu İslamiyet sayesinde kısmen de olsa sağlanmışır. Bu durum İslamiyet'in vücut bulmasıyla birlikte de tam anlamıyla sona ermemiş, peygamberin yaşadığı süre içerisinde ve ölümünden sonra da gene bölünmeler baş göstermiştir.

Araplar tarihin birçok döneminde cehaletten ötürü büyük bedeller ödemiş, cehaletlerinden ve bilgisizlerinden ötürü dost ve düşman ayrımı yapamamış olmaktan ötürü de büyük sıkıntılar içerisine girmiştir. Yakın tarihte ve günümüzde de bu durum sürmektedir. Uzun yıllar boyunca kendilerine hamilik yapan Türklere, Batılıların kışkırtmalarıyla başkaldırmış ve bu başkaldırmanın bedelini ise Arap coğrafyasında yaşayan halklar günümüzde de ödemektedirler. Hüseyin Nihal Atsız, işte tam bu dönem içerisinde cereyan eden olayları görmüş ve bakış açısı bu duruma uygun olarak şekillenmiştir.

Sonuç olarak Hüseyin Nihal Atsız, Türk kültürü, edebiyatı ve ülkesi için büyük öneme sahip olan bir kişiliktir. Keskin bir kaleme sahip olmaktan ötürü dönem dönem bazı sıkıntılar yaşamış olsa da, hem beyefendi kişiliğinden ödün vermemiş, hem de ömrünü vefa ettiği Türklük ülkesünü her zaman ve her fırsatta her şeyden

üstün görmüş, bu uğurda bedel ödemekten korkmadığı gibi hiçbir zaman geri adım atma düşüncesinde olmamıştır. Bazı dönemlerde kaleme aldığı yazıları dinsizlik, ateistlik, ırkçılık ve kafatasçılık olarak algılanmıştır. Ancak Hüseyin Nihal Atsız'ı bugünün şartlarına göre yorumlamak yerine, zamanın ruhuna göre yorumlayıp değerlendirmek gereklidir. Çünkü onun yaşadığı dönem eşi benzeri görülmemiş değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Yani günümüz bilgi çağının ruhu ile milliyetçilik akımlarının en üst seviyeye çıktığı 20. yüzyılın ilk yarısını anlamak oldukça zordur. Bu bakımdan Hüseyin Nihal Atsız'ı yaşadığı dönemin ruhu ile değerlendirmek daha doğru olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akcan, A. (2020). Eski Türklerde devlet yönetiminde hakimiyetin ilahi temelleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 304-321.
- Akgül, M. (1999). *Türk modernleşmesi ve din*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aksakal, E. (2014). *Muhafazakâr ütöplast aydın; Hüseyin Nihal Atsız ve romanları*. [Yüksek Lisans Tezi], Atatürk Üniversitesi .
- Aksoy, H. (2018). İslam öncesi dönem Türklerde tanrı anlayışı, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(2), 275-288.
- Akün, Ö.F. (1991). Atsız maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi (Cilt: IV) içinde* İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Atsız, H.N. (1932a). “Çanakale savaşı”, *Atsız Mecmua*, 25 Eylül 1932.
- Atsız, H.N. (1932b). “Bize bir gençlik lazım”, *Atsız Mecmua Dergisi*, 2(12), 178-182.
- Atsız, H. N. (1942a). Gençlik ve ahlak, *Bozkurt Dergisi*, Sayı: 2.
- Atsız, H. N. (1942b). Türk tarihinde meseleler”, *Çınaraltı*, Sayı: 22.
- Atsız, H.N. (1958). *Deli kurt*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H.N. (1962). Türk milletine çağrı, *Orkun*, Sayı: 1.
- Atsız, H.N. (1964a). İslam birliği kuruntusu, *Ötüken Dergisi*, Sayı: 4,
- Atsız, H.N. (1964b). Uydurma milliyetçilik, *Ötüken Dergisi*, Sayı: 2.
- Atsız, H.N. (1966). Biz ne istediğimizi biliyoruz, *Ötüken Dergisi*, Sayı: 26.
- Atsız, H.N. (1967). Konuşmalar III, *Ötüken Dergisi*, 10(43), 125-134.
- Atsız, H.N. (1968). Turancılık romantik bir hayal değildir, *Ötüken Dergisi*, 1(3), 28-37.
- Atsız, H.N. (1970). Yobazlık bir fikir müstehasesidir, *Ötüken Dergisi*, Sayı: 11.
- Atsız, H.N. (1997a). *Türk milletine çağrı: Türk ülküsü*, İstanbul: İrfan Yayınları.

- Atsız, H.N. (1997b). *Çanakkale'ye yürüyüş – Türkçülüğe karşı haçlı seferi*, İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, H.N. (2008). *Türklüğe karşı haçlı seferi ve çektiklerimiz*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H.N. (2011a). *Türk ülkesi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H.N. (2011b). *Turancılık, milli değerler ve gençlik*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H.N. (2014). *Bozkurtların ölümü*, İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, H.N. (2015). *Tarih, kültür ve kahramanlar*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H.N. (2015). *Türk tarihinde meseleler*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H. N. (2017a). *Türk tarihinde eylül, makaleler-I*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- Atsız, H.N. (2017b). *Ruh adam*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Aydemir, Ş.S. (2998). *Tek adam*, Cilt III, 24. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydın, S. (1993). *Modernleşme ve milliyetçilik*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Baron, S.W. (2007). *Modern milliyetçilik ve din*, (Çev. Mehmet Özay), İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.
- Baykuzu, T.D. (2007). V. Yüzyılda Hunlar ve Budizm, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 34(5), 193-214.
- Bora, T. (2017). *Cereyanlar: Türkiye'de siyasî ideolojiler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bölükbaşı, Y. Z. (2018). Türkçü-Turancı milliyetçiliğin düşünsel temelleri üzerine bir inceleme, *Akademik Hassasiyetler*, 1(1), 45-59.
- Bucak, Ş. Ş. (1997). *Hüseyin Nihal Atsız hayatı-şahsiyeti-eserleri*. [Yüksek Lisans Tezi], Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi
- Cengiz, F. Ç. (2020). Nihal Atsız'daki Kemalizm: millî ve seküler bir dinin izini sürmek. *Mülkiye Dergisi*, 37-64.
- Cündioğlu, D. (2017). *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e din ve siyaset*. İstanbul: Kapı Yayınları.

- Çetin, A. (2019). *Türkçülerin din anlayışı*. [Doktora Tezi], Süleyman Demirel Üniversitesi
- Çetinsaya, G. (2004). *Modern Türkiye’de siyasal düşünce: Cumhuriyet’e devreden düşünce mirası, Tanzimat ve Meşrutiyet’in birikimi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çolak, H. (2012). *The trial of Sabahattin Ali-Nihal Atsız: An examination of the Turkish foreign policy on domestic policy during the Second World War*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Bilgi Üniversitesi
- Dağ, Ç. (2010). *Hüseyin Nihal Atsız’ın Türk Kültür Tarihindeki Yeri*. [Yüksek Lisans Tezi], Atatürk Üniversitesi
- Darendelioğlu, İ. (1977). *Türkiye’de milliyetçilik hareketleri*, İstanbul: Toker Yayınları.
- Davison, A. (2012). *Türkiye’de sekülerizm ve modernlik*, (Çev. T. Birkan), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Deliorman, A. (2010). *Tarih boyunca Türkçülük*, İstanbul: Bayrak Basım Yayın.
- Eliade, M. (1999). *Şamanizm*, (Çev. İ. Birkan), İstanbul: İmge Yayınları.
- Ercilasun, A.B. (2018). *Atsız: Türkçülüğün mistik önderi*, Ankara: Panama Yayıncılık.
- Ergin, M. (2009). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Golden, P. (2006). *Türk halkları tarihine giriş*. Çorum: Karam Yayınları.
- Gökalp, Z. (1909). "Hürriyetin menbalarına doğru" makaleler I. *Peyman Gazetesi*.
- Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gökalp, Z. (1995). *Kızıl elma*. İstanbul: Toker Yayınları.
- Gömeç, S. Y. (2019). Eski Türk dininin temel özellikleri. *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 84-123.
- Günaltay, M. Ş. (1996). *Zulmetten nura*. İstanbul: Furkan Yayınları.
- Günay, Ü., & Güngör, H. (2003). *Başlangıçlarından günümüze Türklerin dini tarihi*. İstanbul: Rağbet Yayınları.

- Güngör, E. (2006). *Türk kültürü ve milliyetçilik*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Güntürk, S. (2018). *Hüseyin Nihal Atsız'da kimlik kültür eğitim kavramları*. [Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi
- Gürsoy, Ş. ve Çapcıoğlu, İ. (2006). Bir Türk düşünürü olarak Ziya Gökalp: Hayatı, kişiliği ve düşünce yapısı üzerine bir inceleme, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47(2), 89-98.
- Hassan, Ü. (1986). *Eski Türk toplumu üzerine incelemeler*, Ankara: V Yayınları.
- Heyd, U. (2010). *Türk milliyetçiliğinin temelleri*, (Çeviren A. Gökçe Bozkurt), İstanbul: İlgı Kültür Sanat Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1972). Eski Türk dini, *Ülkü Dergisi*, 3(1), 1-34.
- Karabulak, O. (2016). *Türkiye'de Türkçü hareket: Atsız ekolü (1931-1975)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Karabulak, O. (2017). *Atsız ve Türkçülüğün yarım asrı süreli yayınlarda Türk milliyetçiliğinin seyri (1931-1975)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karpat, K. (2011). *Türk siyasi tarihi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Katı, M. (2000). *Hüseyin Nihal Atsız'ın eserlerinde eski Türk dini inançlarının tespiti ve değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], Fırat Üniversitesi
- Keskin, N. B. (2016). Cumhuriyet döneminde milliyetçi düşüncede dini dönüşümler: Ziya Gökalp ve Erol Güngör ekseninde bir değerlendirme, *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, 1(1), 24-39.
- Kushner, D. (2004). *Türk milliyetçiliğinin doğuşu (1876-1908)*, (çev. Mehmet Zeki), Ay Köprüsü Yayınları, İstanbul.
- Mardin, Ş. (1993). *Din ve ideoloji*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oba, A. E. (1995). *Türk milliyetçiliğinin doğuşu*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Oyman, N. (2016). *İrk etnisite ve din Van örneği*. [Yüksek Lisans Tezi], Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- Ozankaya, Ö. (2001). *Mustafa Kemal Atatürk yurttaş için medeni bilgiler*. İstanbul: Cem Yayınevi.

- Öğün, S. S. (1995). *Modernleşme, milliyetçilik ve Türkiye*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Öner, S. (1977). *100 Büyük edip şair dizisi: Nihal Atsız*, Toker Yayınları, Ankara.
- Özcan, A. (2011). *Türkiye’de popüler tarihçilik 1908-1960*. Ankara: Türk Tarık Kurumu Yayınları.
- Sanlı, F. S. (2010). *Türkçülük akımında din olgusu üzerine aykırı bir yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve fikirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara
- Sarıbay, A.Y. (1985). *Türkiye’de modernleşme din ve parti politikası*, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Sarınay, Y. (1994). *Türk milliyetçiliğinin tarihi gelişimi ve Türk Ocakları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Sarınay, Y. (2008). *Türk milliyetçiliğinin tarihi gelişimi ve Türk Ocakları*, Dördüncü Baskı, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sertkaya, O. F. (1988). *Hüseyin Nihal Atsız (hayatı ve eserleri)*, Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Tapper, R. (1993). *Çağdaş Türkiye’de İslam*, İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Taş, K. ve Göksüçukur, B. (2019). Osmanlı dönemi batıcılık, İslamcılık Türkçülük fikir akımları ve din. *Dini Araştırmalar*, 1(1), 463-488.
- TBMM. (1937). *TBMM zabıt ceridesi*. Mayıs 5.
- Tek, H. (2002). *Nihal Atsız*, Ankara: Alternatif Yayınları.
- Tekin, N. (2016). *Nihal Atsız*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Tevetoğlu, F. (1989). Büyük Türkçü Atsız kimdir? Türkçülükteki büyük rolü nedir? *Yeni Orkun Dergisi*, Sayı: 19, 1-14.
- Tunaya, T.Z. (1960). *Türkiye’nin siyasi hayatında batılulaşma hareketleri*, İstanbul: Yedigün Matbaası.
- Tural, S. (1973). *Şahsiyetler ve eserler*, Ankara: Ecdad Yayınları.
- Turan, O. (1969). *Türk cihan hakimiyeti mefkûresi tarihi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Türkdoğan, O. (1996). *Milli kültür, modernleşme ve İslam*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Türkeş, A. (1994). *Türkiye'nin meseleleri*, İstanbul: Hamle Yayınları.
- Yalın, A. R. (1993). *Cenupta Türkmen oymakları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yaşlı, F. (2008). *Milliyetçilik ve faşizm: Türkiye'de ırkçı milliyetçilik üzerine bir inceleme*. [Doktora Tezi], Ankara Üniversitesi
- Yenen, İ. (2017). Ziya Gökalp'i din sosyolojisi açısından anlamak, *İslami İlimler Dergisi*, 12(1), 73-87.
- Yeşilçiçek, V. (2009). Milli unsurların hakimiyeti çerçevesinde Atsız ve serdengeçti'nin şiirlerindeki örgü üzerine, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 59-65.
- Yılmaz, T. (2019). *Hüseyin Nihal Atsız'ın din ve toplum görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi], Kafkas Üniversitesi
- Yiğit, M. F. (2014). *Erken dönem Cumhuriyet Türkiye'sinde ulus inşa süreci ve Atsız mecmua örneği*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi
- Zürcher, E. J. (1995). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi*, İstanbul: İletişim Yayınları.